

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XIX

MOISÉS SELFA SASTRE

**Onomàstica
de la Bisbal d'Empordà**

BARCELONA
2010

**Onomàstica
de la Bisbal d'Empordà**

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XIX

MOISÉS SELFA SASTRE

**Onomàstica
de la Bisbal d'Empordà**

BARCELONA
2010

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Selfa Sastre, Moisés

Onomàstica de la Bisbal d'Empordà. — (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 19)

Bibliografia

ISBN 9788499650173

I. Amigó i Anglès, Ramon, 1925-, ed. II. Institut d'Estudis Catalans III. Títol

IV. Col·lecció: Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 19

1. Onomàstica — Catalunya — Bisbal d'Empordà 2. Topònims — Catalunya — Bisbal d'Empordà

804.99-31(467.1 EmB Bisbal d'Empordà)

L'edició d'aquesta obra
ha estat a cura de Ramon Amigó i Anglès,
membre de l'Institut d'Estudis Catalans

© Moisés Selfa Sastre

© 2010, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: octubre del 2010

Tiratge: 550 exemplars

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL

Imprès a Limpergraf, SL

ISBN: 978-84-9965-017-3

Dipòsit Legal: B. 38728-2010

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

*Per a la meua esposa Iolanda i els nostres fills Núria i David
Per a en Joan Badia, que des d'un primer moment va creure en mi*

Taula

PRÒLEG	9
PRESENTACIÓ	11
INTRODUCCIÓ	13
Objectius	13
El territori. El municipi de la Bisbal d'Empordà	13
La documentació antiga utilitzada	16
El estudis d'onomàstica a la província de Girona	17
Estructura de l'anàlisi toponímica	18
FONTS DOCUMENTALS	
Arxius	19
Manuscrits	19
Bibliografia impresa	23
MAPES	25
LLISTA DE NOMS	31
APÈNDIXS	171
I. Partides	171
II. Trossos de terra	171
III. Llocs d'anomenada	173
IV. Noms de casa	174
V. Motius	175
VI. Cognoms	175
VII. Poblacions veïnes	177

Pròleg

L'any 2006 l'autor d'aquest llibre va presentar el seu projecte d'estudi d'onomàstica al XVIII Premi Pere Lloberas. Beca d'investigació, convocat per l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà. El jurat, reunit l'octubre del dit any, decidí concedir-li la beca, amb un únic vot en contra. El qui signa fou el membre del jurat a qui es va encomanar el seguiment del progrés del treball; Josep Moran, director de l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), va acceptar responsabilitzar-se de la tutoria.

Moisés Selfa, el premiat, ja aleshores i malgrat la seva joventut, era un lingüista acreditat, amb experiència en la investigació. L'octubre de 2007, dins el temps assignat a les bases de les beques, va lliurar un estudi excel·lent, tenint en compte la complexitat d'aquesta mena de recerques, tant pel que fa al recull de la informació de base, documental i oral, com a la seva correcta elaboració.

Les bases del premi preveien la publicació de l'obra per part de l'Ajuntament de la Bisbal. Alhora, a la vista del seu interès inqüestionable, l'IEC, a través de l'Oficina d'Onomàstica, s'oferí a col·laborar en l'edició, un cop fetes les revisions prèvies pertinents i sempre imprescindibles en aquest tipus d'obres.

Tot semblava, doncs, ben encarrilat, però des de la Bisbal mateix, per part de la persona que, dins del jurat, havia votat en contra de la concessió de la beca i que s'atribuïa una sorprenent autoritat en la matèria, es va iniciar un corrent d'opinió hostil a l'obra. El pretext era que aquesta era deficient, que contenia greus incorreccions de tot tipus i que no es podia publicar, però sempre amb manifestacions verbals, inclosa una pintoresca visita personal a l'Oficina d'Onomàstica. Després de diferents informes positius, signats pels responsables del seguiment i la tutoria del treball, s'aconseguí una declaració per escrit de justificació de les opinions adverses. Aleshores s'evidencià del tot que els arguments contraris eren irrellevants, que els defectes o petits errors que podia contenir el treball eren, tots i cadascun dels pocs que es podien

admetre, perfectament esmenables en la revisió ja prevista. Però el mal ja estava fet; aquesta controvèrsia sota l'ombra del campanar, tan absurda, determinà que els polítics locals es desentenguessin de la publicació.

Després d'un llarg silenci, sense haver comentat ni contestat cap dels informes positius, al cap de molts mesos, l'Ajuntament va admetre que era convenient acceptar la proposta de coedició amb l'IEC. Però era tard, perquè a l'IEC, com és lògic, no s'havien atès en cap moment les crítiques sense justificació convincent. L'IEC, durant tot aquest temps, mantingué el seu compromís, ajudà l'autor a revisar el seu treball previ i a complementar-lo fins a esdevenir una obra diferent que ha estat adaptada a les normes d'edició de la col·lecció en què s'inclou, sota la cura de Ramon Amigó, que és la màxima autoritat actualment a Catalunya en les recerques d'onomàstica.

Aquesta és la petita història de la preparació del llibre que presentem. M'ha semblat oportú que fos coneguda. Si el treball que derivà del Premi Pere Lloberas, una aportació molt interessant al tema que estudiava, s'hagués publicat quan tocava, hauria estat la primera monografia sobre onomàstica dedicada a un terme municipal del Baix Empordà. Ara ja no és exactament així a causa de les dilacions i els entrebancs que hem comentat. Però a tot l'Empordà i a les comarques gironines continuem molt mancats d'aquest tipus d'estudis; el llibre que tenim a les mans pot ser un estímul i un model per a altres de semblants. De fet, Moisès Selfa, el seu autor, ha publicat el gener de 2010 l'estudi de l'onomàstica de Torroella de Montgrí.

En qualsevol cas, les ciutadanes i els ciutadans de la Bisbal d'Empordà poden estar ben contents de disposar d'una obra que enriqueix notablement la cultura d'aquesta ciutat.

JOAN BADIA-HOMS

Presentació

Onomàstica de la Bisbal d'Empordà: Toponímia i antroponímia del terme municipal de la Bisbal d'Empordà és el títol del projecte de treball premiat al XVIII Premi Beca Pere Lloberas. L'objectiu d'aquest treball ha estat recollir els noms de lloc i de persona del terme municipal de la Bisbal d'Empordà des d'època pretèrita fins ara. Es tracta, doncs, d'una feina que ha suposat revisar fonts documentals antigues i modernes i parlar amb la gent de la Bisbal a fi de cercar la informació desitjada. Tot això ha quedat plasmat en el llibre que us presentem.

El nostre treball comença amb l'enumeració dels objectius generals i amb una caracterització geogràfica del municipi de la Bisbal d'Empordà. Es tracten qüestions relatives a l'espai geogràfic que ocupa el terme municipal en relació a la comarca del Baix Empordà. Es comenten quines són les característiques físiques i històriques de l'espai estudiat..., qüestions, totes, d'una importància cabdal per a entendre el perquè dels noms de lloc i de persona bisbalencs.

La toponímia és una de les rames de l'arbre principal de l'onomàstica. L'altra de les rames és l'antroponímia, ciència que estudia els noms de les persones. Gràcies als treballs d'altres estudiosos i a les nostres pròpies enquestes, oferim els motius i els noms de casa de la Bisbal d'Empordà que hem pogut aplegar. Aquests motius són els que identifiquen les persones que amb el pas del temps han aconseguit donar nom a tots els llocs on els bisbalencs es mouen habitualment.

Amb el nostre text no volem ignorar la línia de treball que, des de fa ja uns anys, s'ha iniciat a les terres gironines sobre l'estudi de l'onomàstica de les seves comarques. Nosaltres volem, si més no, contribuir que aquests estudis siguin cada vegada més nombrosos i de més qualitat. I en segon lloc, hem de referir-nos al gran estudiós de la toponímia catalana, Joan Coromines, i a la seva insuperable obra *Onomasticon Cataloniae*. Com podríem ignorar aquest treball, si és just on es troben recollits una bona part dels topònims que aquí presentem i estudiem? El

nostre estudi més aviat pretén ser una línia complementària que aspira a completar els materials que el mestre Joan Coromines va recollir als anys vint i trenta del segle passat quan va visitar la Bisbal d'Empordà.

La realització d'aquest llibre ha estat possible gràcies a l'ajuda, la col·laboració i l'estímul de moltes persones. Voldríem agrair especialment a l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà l'ajuda prestada per a aquest estudi i a totes les institucions municipals que hi han col·laborat. Gràcies a Teresa Solé de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà per la seva paciència, a tots els arxivers que han atès les nostres consultes així com a tots els informants que pacientment han respost les nostres preguntes, a Jordi Frigola i Ramon Amigó, que han revisat aquest treball i m'han indicat aspectes a millorar i fer-lo més enriquidor, i a Joan Badia i Josep Moran, que ens han guiat en la seva realització. Menció especialíssima mereix la meua família per haver-me animat a no defallir en la cerca i l'estudi d'unes terres bisbalenques que em són molt properes. Gràcies a la meua esposa Iolanda i gràcies als nostres fills Núria i David.

Introducció

OBJECTIUS

La monografia que a continuació presentem és un recull dels noms de lloc i de persona del terme municipal de la Bisbal d'Empordà. Aquest és un recull d'onomàstica antiga i d'onomàstica actual. Per això cal dir que per assolir aquests objectius hem seguit les directrius següents:

a) Onomàstica actual. S'ha recollit estrictament l'onomàstica que ocupa el terme actual de la Bisbal d'Empordà: la Bisbal, Castell d'Empordà, Sant Martí de Llaneres, Sant Pol i Santa Llúcia. Fonteta quedaria fora dels nostres interessos.

b) Onomàstica antiga: s'ha recollit l'onomàstica aplegada en la documentació dels llocs que pertanyien i, majoritàriament, pertanyen al terme de la Bisbal d'Empordà: la Bisbal, Fonteta, Sant Pol i Santa Llúcia. El Castell d'Empordà quedarà exclòs del nostre estudi.

EL TERRITORI. EL MUNICIPI DE LA BISBAL D'EMPORDÀ

La Bisbal d'Empordà, antigament *Fontanetum*, és el municipi administrativament més important de la comarca del Baix Empordà. La seva situació geogràfica ve determinada pel fet de ser un lloc flanquejat pels contraforts septentrionals de les Gavarres. És drenat pel riu Daró i els seus afluents: la riera del Vilar, de la Marqueta i el Rissec. Limita al nord amb els municipis de Corçà i Ullastret, a l'est amb el municipi de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura i a l'oest amb els pobles de Fonteta i Vulpellac.

Les activitats econòmiques dels bisbalencs són bastant diversificades: l'agricultura, amb predomini dels conreus de secà (cereals, farratge, blat de moro, vinya i oliveres) sobre els de regadiu (hortalisses i patates); la ramaderia, que consta de bestiar

porcí i boví ben estabulat a més a més de petites explotacions avícoles; la fabricació de terrissa que aprofita les argiles alluvials de la zona, i, més modernament, les indústries de la ceràmica i de rajoles, tallers de gènere de punt i indústries alimentàries.

Demogràficament, la Bisbal d'Empordà és un municipi que va tenir un increment recent, entre els anys cinquanta i setanta, a causa d'un fort corrent immigratori no català causat per l'impacte del turisme de la Costa Brava, que hi és propera.

La ciutat de la Bisbal d'Empordà, vila fins al 1906, és la capital del Baix Empordà i cap del partit judicial. S'estén a la dreta del riu Daró (la vila vella), amb eixamples vers el nord, seguint la carretera de Girona a Palamós, i, pel sud, fins al turó on s'alça el convent dels franciscans de l'any 1580. Dels edificis més importants de la Bisbal d'Empordà, cal destacar el castell, situat al centre de la ciutat. És l'antic castell palau episcopal d'origen romànic i del segle XI. Fou reformat als segles XIV, XVI i XVII. Conserva una capella romànica a la part alta i, des del 1984, és la seu de l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà. Destaca també l'església parroquial de Santa Maria, temple originàriament romànic, consagrada l'any 901, i que fou substituïda al començament del segle XVIII per l'actual d'estil barroc.

Dins el terme hi ha el poble de Sant Pol de la Bisbal; el veïnat del Vilar, situat al nord-est del poble de Sant Pol de la Bisbal i a la vora de la riera del Vilar; l'antic llogaret dels Perduts, situat al sud-oest del poble de Sant Pol de la Bisbal i també a la vora de la riera del Vilar, i l'antic municipi del Castell d'Empordà, que li fou agregat el 1975.

Sant Pol és un petit nucli situat al sud del municipi de la Bisbal d'Empordà. És a uns 4 km del centre de la capital del Baix Empordà. La seva situació el configura com una mena de porta a les Gavarres i, per als bisbalencs, constitueix un punt d'unió entre la ciutat i la serralada. L'accés a aquest llogaret es realitza per la carretera del Coll de la Ganga, que segueix part del traçat de l'època romana que duia a la costa i que va de la Bisbal d'Empordà a Calonge.

El veïnat de Sant Pol era un antic barri pagès de la Bisbal d'Empordà i així queda esmentat ja l'any 904 com a *villare Perductus*. La seva església es va construir i consagrar una mica més tard. No va dependre mai de la jurisdicció eclesiàstica del rector de la Bisbal d'Empordà ja que formava una parròquia independent.

Sant Pol, sortosament, al llarg dels segles, no ha crescut gaire. En el fogatge de l'any 1497 hi havia onze famílies, que van passar a quinze l'any 1716, sempre conservant la seva condició pagesa. La població de dret actual de Sant Pol és de vuit persones al nucli i vint-i-tres als masos del voltant. El rústic conjunt està format per un grup de cases a l'entorn de l'església i un reduït nombre de masies. L'església, d'estil romànic, es va bastir al segle XI i és dedicada a Sant Pau.

L'antic municipi del Castell d'Empordà, antigament Sant Martí de Llaneres, es troba al nord del terme municipal de la Bisbal d'Empordà. Situat al comtat d'Empúries, a la frontera amb el de Girona, el comte Ponç Hug IV hi bastí (1300) una força,

coneguda amb els noms de Castellempordà i Casal dels Margarit, per tal de defensar les seves propietats del poder de la cúria, instal·lada a la Bisbal d'Empordà.

La població primitiva, formada per masies disperses, era situada en el pla de llevant del turó de Marenys, on s'aixeca el castell i el poble actual. El poble de Castell d'Empordà (75 m d'altitud i 41 h el 1981) és arrezerat al nord del castell, a l'extrem oriental del turó de Marenys, anomenat així en els documents medievals. És un petit nucli d'unes deu cases construïdes intramurs del recinte jussà del castell, formant un sol carrer que des de la porta de la torre mestra segueix el desnivell del turó en direcció sud-nord. A l'extrem de tramuntana resta l'únic vestigi conservat de la muralla, un portal dovellat, de mig punt. El carrer conserva vestigis d'empedrat antic.

Vora el vessant nord del turó on s'alça el poble, hi ha un reduït grup de masos, a banda i banda del camí que porta del Castell d'Empordà a l'església parroquial, situada a Llaneres. El mas Figueró és l'edifici més notable d'aquest grup: de tipus basilical, té un portal dovellat datat del 1637.

L'església parroquial de Sant Martí de Llaneres és documentada el 1101. A la seva vora només hi ha la rectoria i un mas. És un temple d'estil gòtic molt tardà —va ser començat el 1584—, orientat a tramuntana. Té una sola nau capçada per un absis semicircular a l'exterior i poligonal a l'interior. La porta és renaixentista, amb llinda i frontó, dins el qual hi ha l'emblema dels Margarit i una ferradura que alludeix al patró sant Martí.

El castell d'Empordà, al punt més alt del turó de Marenys, fou construït, com hem dit, a la fi del segle XIII. De la primitiva estructura conserva pocs vestigis; actualment és un gran casal dels segles XVII i XVIII. Les restes més antigues, que podrien ser atribuïdes a la primera fortificació del segle XIII, es troben a la base de la torre mestra, de planta quadrada, on hi ha un portal, dovellat. El document més antic fins ara conegut que parla del castell és del 18 de març de 1301. Aquest document diu que el senyor Lluç Pons va donar l'edifici a Guillem de Vilagut, el qual va construir a la vegada una fortalesa per defensar-se dels seus enemics. L'any 1413, la família Margarit, grans propietaris de terres, van adquirir el castell.

L'edifici actual és format per dos cossos disposats en forma d'angle recte. A la façana nord, hi ha algunes finestres gòtiques i renaixentistes, de la reconstrucció del segle XVI, mentre que a la façana oriental hi ha dos pisos de finestres rectangulars, dels segles XVII i XVIII; les altres façanes també foren reformades en aquesta època. El castell, que es trobava en gran estat d'abandonament, l'han comprat uns particulars i restaurat darrerament.

Al puig de les Forques, al costat de tramuntana del terme —topònim que sembla indicar que en aquest punt el comte d'Empúries bastí forques en senyal de jurisdicció criminal—, hi ha ruïnes i fonaments d'una torre de planta circular i vestigis d'una cisterna, ambdues restes de datació difícil i que no han pogut ser identificades documentalment.

LA DOCUMENTACIÓ ANTIGA UTILITZADA

És qüestió admesa pels especialistes en onomàstica la necessitat de comptar amb documentació, com més antiga millor, de tots els noms de persona i de lloc de l'espai geogràfic estudiat, sobretot quan es vol determinar l'ètim del nom estudiat puix que aquest pot variar en funció dels registres documentals aportats. Així, Joan Coromines adverteix que «abans de pronunciar-nos sobre l'origen d'un nom tindré, doncs, cura de llegir els documents antics de la comarca, com més antics millor, medievals almenys i, si pot ésser, anteriors a l'any 1000, que ens donaran les formes antigues i, per consegüent, més acostades a la forma originària, del nom que ens interessava» (Coromines 1965, p. 10). Això no obstant, i com afirma el mateix Coromines, «la utilització d'aquestes formes antigues s'ha de fer, doncs, amb crítica: el toponimista ha d'aprendre a interpretar-les» (Coromines 1965, p. 11-12).

Bàsicament, i com es veu reflectit a l'apartat de manuscrits, nosaltres hem utilitzat tres tipus de documentació: els pergamins de la Mitra, els manuals notarials i, sobretot, els capbreus. Els capbreus són, al nostre entendre, un element clau per a conèixer bona part de l'onomàstica, sobretot toponímia, que s'utilitzava en una època determinada. El seu interès resideix no tant a registrar formes que ajudin a interpretar un nom donat, sinó a recopilar un corpus de noms de persona i de lloc que pervivien fa uns segles. Si es té present que en aquest tipus de documentació es relacionen, per exemple, els noms d'uns propietaris amb les seves propietats, per a nosaltres és com si haguéssim fet una enquesta toponímica a cadascun d'aquests propietaris que van conèixer i cuidar unes terres que han perdurat fins al present amb les seves diverses denominacions.

Dit tot això, podem afirmar que hem consultat tots els capbreus dipositats al fons notarial de la Bisbal d'Empordà conservat a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà (ACBE) i, sobretot, a l'Arxiu Històric de Girona (AHG). Els capbreus utilitzats són dels segles XIV, XV, XVI, XVII, XVIII i XIX.

El fons de la Mitra, dipositat a l'Arxiu Diocesà de Girona (ADG), conserva un calaix amb el número 15 que conté un bon nombre de pergamins. Els que hem consultat nosaltres abasten les dates que van entre els segles XI (any 1084) i XVI (any 1509). En aquesta documentació hem trobat, bàsicament, topònims majors i alguns microtopònims. Es tracta d'un fons documental que ja va ser classificat pel doctor Josep Maria Marquès, director de l'ADG.

De l'ADG cal destacar també la lectura de dos volums del segle XIV (anys 1345-1346 i 1347), tres del segle XVI (anys 1553-1555, 1588 i 1594-1595) i un del segle XVII (any 1674), aquests darrers del fons de *Testaments, definicions i resolucions*. En aquest mateix arxiu hem consultat també la secció de *Lletres episcopals*, d'on hem llegit quatre volums del segle XIV (anys 1344-1345, 1349, 1350 i 1361),

dos del segle xvii (any 1600 i any 1675) i un del segle xviii (any 1722-1728). A l'últim, de la secció de *Notalarum* hem consultat dos volums (anys 1323-1324 i 1750) atès que el fons documental de la Bisbal d'Empordà està dipositat majoritàriament a l'ACBE i l'AHG.

Els manuals notarials han estat especialment útils per a anotar noms de persona d'antuvi. El fons notarial de la Bisbal d'Empordà conservat a l'AHG és tan immens que forçosament hem fet una tria: de cada segle hem escollit aquells manuals que illustressin suficientment la informació cercada. Així direm que hem utilitzat dos manuals notarials del segle xiv (anys 1326-1328 i anys 1394-1395), dos del segle xv (anys 1442-1443 i 1475-1489), un del segle xvi (any 1506-1507), a més a més d'un *Repertorium Instrumentorum* (anys 1594-1595) d'aquest mateix segle, tres del segle xvii (any 1601, anys 1655-1656 i any 1697), tres del segle xviii (anys 1700-1702, 1753 i 1798-1799) i dos del segle xix (any 1802 i 1851-1852), a més a més d'un *Protocol d'actes* de 1873.

A l'últim, cal també destacar la lectura del *Registre de la Cort de la Bisbal* (anys 1438-1440), d'on hem anotat alguns motius del segle xv; del *Cadastr*e de 1716, i un plànol de la Bisbal d'Empordà d'aquest mateix any. Aquesta informació l'hem consultada íntegrament a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà.

ELS ESTUDIS D'ONOMÀSTICA A LA PROVÍNCIA DE GIRONA

En comparació amb els altres sectors administratius de Catalunya, la recerca onomàstica a les terres de Girona no està en un estat gaire incipient. La comparació, per exemple, amb les terres de Tarragona, on s'han elaborat gairebé una cinquantena de reculls onomàstics complets, ens parla d'uns resultats aclaparadors. Només podem parlar de la publicació de cinc inventaris integrals de toponímia local: el de Vilallonga de Ter (1979) realitzat per Ramon Amigó, el de la Selva de Mar (1983) realitzat per Jaume Quintana, el de Vilablareix (1986) realitzat per Pilar Gispert-Saüch i, més modernament, els reculls de Sant Mateu de Montnegre-Quart (2003) realitzat per Elvis Mallorquí, i d'Osor realitzat per Fèlix Bruquera. Val a dir que Anna Maria Corredor té enllestit un recull complet de l'onomàstica de Pals que es publicarà pròximament.

Si bé aquesta és la principal aportació de l'onomàstica gironina a la gran piràmide de l'onomàstica de les terres de parla catalana, cal que també parlem d'altres treballs interessants però incomplets pel que fa a l'abast del territori estudiat. Des del llunyà *Nomenclàtor geográfico histórico* publicat per Pere Alsius i Celestí Pujol l'any 1883 fins ara cal destacar, en primer lloc, els treballs realitzats a la Universitat de Barcelona sota la direcció dels professors Francisco Marsá i Antoni Badia i Margarit. Es tracta d'unes tesis de llicenciatura elaborades entre 1954 i 1966 que van recollir els llocs de l'Escala a l'Alt Empordà, Montmellà i Martinet a la Cerdanya,

Sant Hilari i Osor, Palausacosta, Fornells de la Selva i Llambilles al Gironès i la Vall d'en Bas, la Pinya, Ridaura i Santa Pau a la Garrotxa (Mallorquí 2006, p. 19).

Més modernament, tenim els inventaris que s'han quedat en unes primeres aproximacions. És el cas dels reculls fets per M. Carme Illa a Albanyà (1987), per Neus Baltrons a Blanes (1991) i per Josep Antoni Lluesma a Santa Coloma de Farners (1998). D'altres investigadors, en canvi, s'han fixat només en un sector del terme: podem citar, per exemple, l'estudi dels noms del nucli urbà de Pals (1994) fet per Anna Maria Corredor i d'altres estudis de la serra de Cadiretes i el litoral del Cap de Creus (Mallorquí 2006, p. 21).

A l'últim, parlarem d'uns treballs menors com són la publicació de llistes de masos de Maçanet de la Selva, Salt, Sils, Vilobí, entre d'altres, i descripcions termenals més completes com les fetes a Sant Feliu de Guíxols, Llagostera i Palamós i Vila-romà (v. Mallorquí 2006, p. 22).

Dit tot això no podem deixar d'anomenar la celebració a Girona del XVIII Colloqui de la Societat d'Onomàstica l'any 1993 amb comunicacions referides a Cadaqués (Ernest Sala, *Toponímia del terme urbà, terrestre i marítim de Cadaqués*), a Castelló d'Empúries (Esteve Ripoll, *Malnoms de Castelló d'Empúries: una auca de J. Puig Dalmau*), a Blanes (Josep Bota, *Els motius de Blanes: processos d'identificació i motius entre 1560 i 1990*), a Capmany (Antoni Bach, *Onomàstica de Capmany (segle XIII)*) i a Torroella de Montgrí (Xavier Soldevila, *Els capbreus senyoriais, font per a l'estudi toponímic. Torroella de Montgrí (1321-1339)*).

Vist aquest ràpid però aclaridor repàs dels estudis d'onomàstica a les terres de Girona, creiem que la recollida de l'onomàstica antiga i actual de la Bisbal esdevé una tasca d'una importància cabdal. Abandonar aquesta tasca equivaldria a la pèrdua de les nostres senyes d'identitat. Heus aquí l'interès social de la nostra monografia.

ESTRUCTURA DE L'ANÀLISI TOPONÍMICA

Presentem l'onomàstica de la Bisbal ordenada alfabèticament. Cada element de la llista de noms conté la informació següent, per aquest ordre:

1) El nom del topònim o de l'antropònim.
 2) A la dreta del topònim o de l'antropònim, donem la transcripció fonètica del nom sempre que sigui viu.

3) Si el nom és viu, fem un petit comentari de la seva situació geogràfica i, si s'escau, de caire filològic. A continuació presentem el context documental si en disposem. Si el nom ha caigut en desús, després del topònim o de l'antropònim oferim els extractes documentals on se l'ha trobat esmentat i a continuació algun comentari de caire geogràfic o filològic. Quant als noms dels carrers, s'han anotat els del nucli antic de la Bisbal. A fi de no fer-nos massa repetitius, sempre que fem l'expressió de la Bisbal estem referint-nos a la Bisbal d'Empordà.

Fonts documentals

ARXIUS

- ACA Arxiu de la Corona de Aragó
ACBE Arxiu Comarcal del Baix Empordà
ADG Arxiu Diocesà de Girona
AHG Arxiu Històric de Girona

MANUSCRITS

- Cad.* 1716 *Cadastre de tot lo terme de la Vila de la Bisbal fet lo Any 1716.* 210 f. Seguim la numeració feta per l'arxivera de l'ACBE. ACBE.
- Capb.* 1364 *Capbreu del terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Anys 1364-1365. Notari no identificat. 30 f. AHG
- Capb.* 1387 *Capbreu del terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Any 1387. Notari no identificat. 32 f. AHG
- Capb.* 1424 *Capbreu del Mas Pellicer de la Palanca de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Any 1424. 2 f. AHG
- Capb.* 1431a *Capbreu a favor de Bernat Sorrellat, capellà major de l'església de la Bisbal.* Notari no identificat. Anys 1431-1432. 70 f. AHG
- Capb.* 1431b *Capbreu a favor de Joan Miquel, donzell domiciliat a la Bisbal.* Joan Ballester. Anys 1431-1432. 91 f. AHG
- Capb.* 1483 *Caputbreve censum et reddituum magnifici Francisci de Torroella domicelli in villa Episcopali domiciliatii habentits titulum den Labia.* Notari no identificat. Any 1483. 20 f. + 1 d. s. AHG
- Capb.* 1508 *Capbreu de la capellania major de la Bisbal.* Pere Saguer. Any 1508. 13 f. (comença a partir de la pàgina 104r). AHG

- Capb.* 1511a *Capbreu de la Bisbal del bisbe de Girona. Juachimus Ballis Scriptor ville Episcopalis.* 75 f. ACBE
- Capb.* 1511b *Capbreu del terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona Guillem Ramon Boul.* Pere Saguer. Anys 1511-1512. 233 f. AHG
- Capb.* 1562 *Capbreu de la Casa Torroella de la Bisbal.* Notari no identificat. Any 1562. 83 f. + 2 d. s. AHG
- Capb.* 1563 *Capbreu del senyor Millas [o Capbreu a favor del magnific Rafel Çatorres, com a hereu dels bens i drets que el magnific Francesc Miquel posseïa en terme de la Bisbal].* Joan Pons (segon). Anys 1563-1599. 71 f. AHG
- Capb.* 1599 *Capbreu del Mas Cendra del Vilar de la Bisbal a favor del Bisbe.* Any 1599. 2 f. AHG
- Capb.* 1607 *Capbreu del terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Antoni Torró. Anys 1607-1613. 31 f. AHG
- Capb.* 1668a *Capbreu de la universitat forana de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Salvador Font. Any 1668. 104 f. AHG
- Capb.* 1668b *Capbreu de la Bisbal corresponent al bisbe.* Josep Ninot. Any 1668. 373 f. ACBE
- Capb.* 1754 *Capbreu de la vila i terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona.* Josep Antoni Pica. Any 1754. 37 f. AHG
- Capb.* 1763a *Capbreuacio feta per los Protectors de la Rnt. Comunitat Igla. De la pnt. Vila de la Bisbal de tots los masos y terras a directe domini del Illm. Y Rm. Sor. Bisbe de Girona y també per alguns altres señors [sic].* 4 f. AHG
- Capb.* 1763b *Capbreu de la Comunitat de Preberes de la Bisbal a favor del Bisbe de Girona de peces de terra a la Bisbal.* 32 f. AHG
- Capb.* 1764 *Capbreu de la Capellania Major de la Bisbal del año 1764.* Any 1764. 91 f. AHG
- Capb.* 1769 *Primera part del capbreu de la vila y terme de la Bisbal, comensat lo dia 8 agost 1769 fins lo dia 22 de desembre 1771, de temps del Illm. y Rm. Sr. Dn. Manuel Antoni de Palmero y Rallo, bisbe de Gerona. Rebut en poder de Joseph Aulet, notari real y públich de la Bisbal, regint la notaria de Fitor.* 23 f. + 473 f. ACBE
- Capb.* 1770 *Capbreuacio firmada per los pare y fill Joan e Isidro Bruguera pagesos del terme de la Bisbal de la Rnt. Comunitat de Preberes.* Any 1770. 6 f. AHG
- Capb.* 1772 *Segona part del capbreu de la vila y terme de la Bisbal de temps del Illm. y Rm. Sr. Dn. Manuel Antoni de Palmero y Rallo, bisbe de Gerona. Rebut en poder de Joseph Aulet, notari de la Bisbal en lo any 1772, essent Vert, procurador.* Any 1770. 9 f. + 489 f. ACBE

- Capb. 1773a *Trasllat de la capbreuació del mas Bonet de les Garrigues del terme de la Bisbal a favor del bisbe de Girona, rebuda per Jeroni Fina l'any 1599.* Francesc Pica. Any 1773. F. 9r-29r. AHG
- Capb. 1773b *Trasllat de la capbreuació del mas Pareta de la Bisbal a favor del bisbe de Girona, rebuda en poder de Pere Saguer l'any 1510.* Francesc Pica. F. 31r-41r. AHG
- Capb. 1773c *Trasllat de la capbreuació del mas Bonet de les Garrigues de la Bisbal a favor del bisbe de Girona rebuda en poder de Joan Pons l'any 1571.* Francesc Pica. F. 44r-53r. AHG
- Capb. 1773d *Trasllat de la capbreuació del mas Pareta de la Bisbal a favor del bisbe de Girona, rebuda en poder de Joan Pons l'any 1571.* Francesc Pica. F. 57r-69r. AHG
- Capb. 1785 *Capbreu de la Bisbal corresponent al bisbe Tomás de Lorenzana.* Anys 1785-1792. ACBE
- Capb. 1788 *Capbreu a favor de Benet de Marimon i Vilossa, cavaller de la Bisbal.* Josep Antoni Pica. Any 1788. 36 f. s/n. AHG
- Capb. 1791 *Capbreu de la capellania major de la Bisbal.* Francesc Pica. Any 1791. 9 f. + 4 d. s. AHG
- Capb. 1805 *Capbreu dels dominis, senyories directes i altres drets que el bisbe de Girona rep en la vila i terme de la Bisbal.* Pius Antoni Trias Pasqual. Any 1805. 64 f. AHG
- Definicions 1345 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 10, anys 1345-1346.* ADG
- Definicions 1347 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 157, any 1347.* ADG
- Definicions 1553 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 226, anys 1553-1555.* ADG
- Definicions 1588 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 244, any 1588.* ADG
- Definicions 1594 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 249, anys 1594-1595.* ADG
- Definicions 1674 *Testaments, definicions i resolucions, Definicions, vol. 329, any 1674.* ADG
- Lletres 1344 *Lletres episcopals, vol. 9, anys 1344-1345.* ADG
- Lletres 1349 *Lletres episcopals, vol. 15, any 1349.* ADG
- Lletres 1350 *Lletres episcopals, vol. 19, any 1350.* ADG
- Lletres 1361 *Lletres episcopals, vol. 41, any 1361.* ADG
- Lletres 1600 *Lletres episcopals, vol. 306, any 1600.* ADG
- Lletres 1675 *Lletres episcopals, vol. 4, any 1675.* ADG
- Lletres 1722 *Lletres episcopals, vol. 275, anys 1722-1728.* ADG

- MN 1326 *Manual notarial*. Notari no identificat. 99 f. + 2 d. s., anys 1326-1328. AHG
- MN 1394 *Manual notarial*. Bernat Sadurní. 85 f. + 13 d. s., 29 de desembre 1394 - 24 de desembre 1395. AHG
- MN 1442 *Manual notarial*. Guillem Padrera. 81 f. + 2 d. s., 28 de desembre 1442 - 14 de maig 1443. AHG
- MN 1475 *Manual notarial*. Bernat Joan. 106 f. + 45 d. s., 15 de maig 1475 - 6 de juny 1489. AHG
- MN 1506 *Secundum Manuale*. Pere Saguer. 159 f. + 4 d. s., 1 de juny 1506 - 24 de desembre 1507. AHG
- MN 1601 *Tertius Liber notalorum*. Antoni Torró. 218 f., 28 de desembre 1601 - 16 de novembre 1602. AHG
- MN 1655 *Manual notarial*. Josep Messeguer. 27 de desembre 1655 - 8 de desembre 1656. AHG
- MN 1697 *Nonum Manuale*. Antoni Caparó. 136 f., 14 de gener 1697 - 21 de novembre 1697. AHG
- MN 1700 *Manuale Secundum*. Antoni Bosch (segon). 250 f., 27 de desembre 1700 - 22 de desembre 1702. AHG
- MN 1753 *Manuale*. Domènec Comas del Brugar Romaguera. 102 f. + 1 d. s., 7 de gener 1753 - 23 de novembre 1753. AHG
- MN 1798 *Manual*. Josep Fuster Fel. 253 f., 30 de desembre 1798 - 4 de desembre 1799. AHG
- MN 1802 *Sisè Llibre Manual*. Josep Manual Pica. 161 f., 29 de desembre 1802 - 24 de desembre 1803. AHG
- MN 1851 *Manual*. Miguel Rauter. 281 f., 26 de desembre 1851 - 24 de desembre 1852.
- Monacals* 1301 *Monacals*. Sant Miquel de Cruilles, rotlle 1, núm. 1, any 1301. ACA
- Monacals* 1309 *Monacals*. Sant Miquel de Cruilles, rotlle 16, núm. 2, any 1309. ACA
- Monacals* 1322 *Monacals d'Hisenda*, vol. 1023, núm. 11, any 1322. ACA
- Notalorum* 1323 *Notaria. Notalorum*, vol. núm. 4, anys 1323-1324. ADG
- Notalorum* 1750 *Notaria. Notalorum*, vol. núm. 158, any 1750. ADG
- Perg.* 38 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1084, 3 octubre. ADG.
- Perg.* 26 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1145, 15 setembre. ADG
- Perg.* 42 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1152, 16 gener. ADG
- Perg.* 50 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1223, 8 abril. ADG
- Perg.* 151 Pergamí de la Mitra, calaix 2, any 1230, 14 juny. ADG
- Perg.* 66 Pergamí de la Mitra, núm. 66, any 1249, 9 maig. ADG
- Perg.* 44 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1250, 10 juliol. ADG
- Perg.* 47 Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1260, 21 maig. ADG

- Perg. 87* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1263, 4 octubre. ADG
- Perg. 36* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1271, 16 gener. ADG
- Perg. 62* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1276, 29 agost. ADG
- Perg. 56* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1280, 16 octubre. ADG
- Perg. 58a* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1280, 19 desembre. ADG
- Perg. 54* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1282, 8 desembre. ADG
- Perg. 58b* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1287, 23 juny. ADG
- Perg. 14* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1339, 12 novembre. ADG
- Perg. 20* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1345, 30 maig. ADG
- Perg. 79* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1420, 21 novembre. ADG
- Perg. 27* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1424, 18 setembre. ADG
- Perg. 24* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1425, 20 desembre. ADG
- Perg. 53* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1427, 29 juliol. ADG
- Perg. 7* Pergamins de la Mitra, calaix 15, any 1431, 8 abril. ADG
- Perg. 4* Pergamí de la Mitra, calaix 15, any 1507, 7 març. ADG
- Perg. 139* Pergamí de la Mitra, calaix 23, any 1509, 28 agost. ADG
- Plànol 1716* *Plànol del Catastre de tot lo terme de la Vila de la Bisbal fet lo Any 1716*. Escala 1:1.000. ACBE
- Prot. Act. 1873* *Protocol d'actes*. Antoni Cassanyas. 55 f., 18 de gener 1873 - 17 de desembre 1873. AHG
- Reg. Cort 1438* *Llibre de registre de la Cort de la Bisbal dels anys 1438 fini en 1440 en temps de Joan Sabater Regent dita cort*. 438 f. ACBE
- Rep. Inst. 1595* *Repertorium Instrumentorum*. Jeroni Fita. 350 f. + 25 d. s., 1 de juny 1594 - 30 de maig 1595. AHG

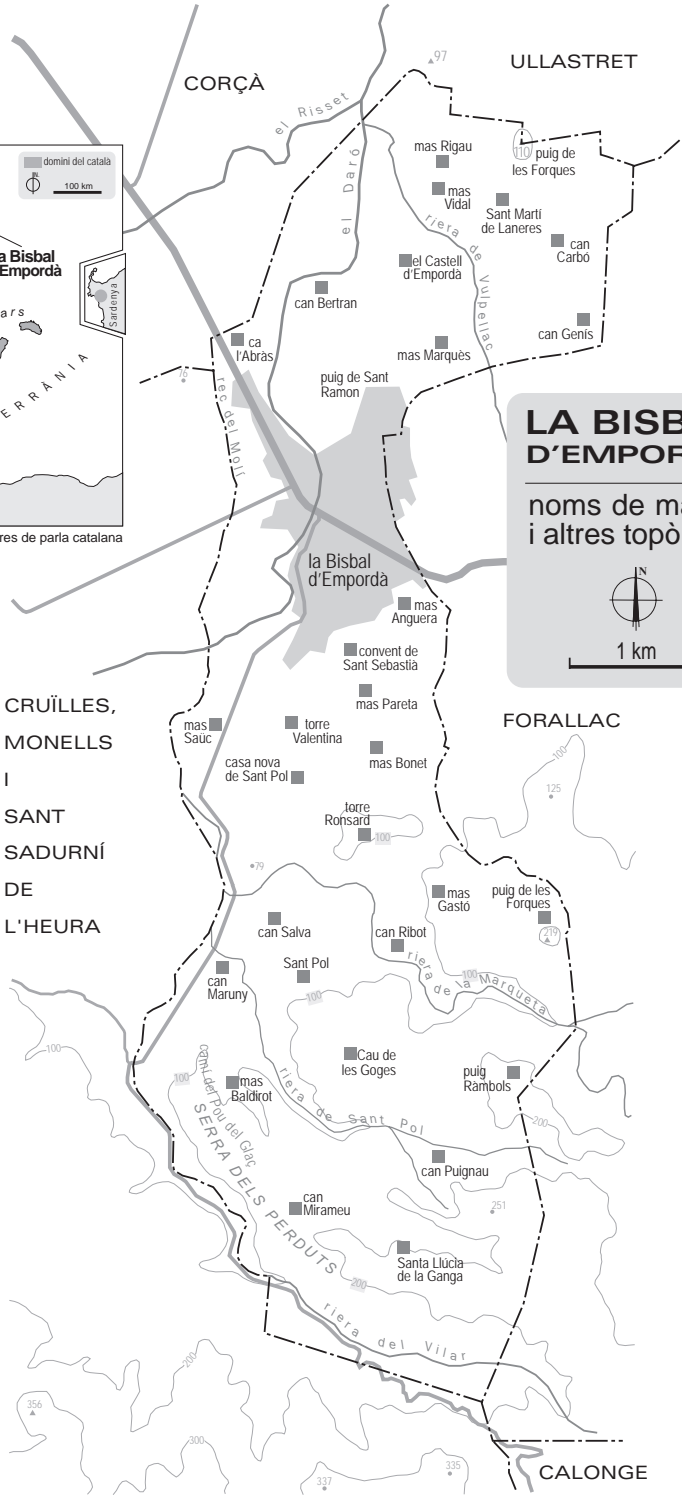
BIBLIOGRAFIA IMPRESA

- Coromines 1965 *Estudis de toponímia catalana I*, per Joan COROMINES. Barcelona: Barcino, 1965. (Biblioteca Filològica)
- OC 1989 i s. *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i de persona de totes les terres de llengua catalana*, per Joan COROMINES. Barcelona: Curial, 1989 i s.
- Frigola 1998a «Picabaralles entre vilatans i pagesos a la Bisbal», per Jordi FRIGOLA I ARPA. *Llibret-programa de la x marxa de l'Arboç*, la Bisbal, sense numerar, 1998. En aquesta publicació s'esmenta la talla de 1620.
- Frigola 1998b «La Bisbal i els primers moments de la seva història. Principals característiques geogràfiques i la seva relació amb els assentaments humans», per Jordi FRIGOLA I ARPA. *El Drac [la Bisbal]* (número especial hivern de 1998), p. 5-41.

- Frigola 2003 *La Bisbal*, per Jordi FRIGOLA I ARPA. Girona: Diputació de Girona: Caixa de Girona, 2003. (Quaderns de la Revista de Girona)
- Gavarres 1996-1998 *Gavarres: Memòria i futur*. La Bisbal: Associació d'Amics del Patrimoni, 1996-1998.
- Llinatges *Els llinatges catalans*, per Francesc de BORJA MOLL Palma de Mallorca: Raixa, 1959.
- Lloberas 1987 *Cròniques de la meva ciutat*, per Pere LLOBERAS. Ajuntament i Arxiu Històric de la Bisbal, 1987.
- Mallorquí 2000 *El monestir de Sant Miquel de Cruïlles a l'Edat Mitjana. Estudi i edició dels documents (1035-1300)*, per Elvis MALLORQUÍ GARCIA. La Bisbal: Ajuntament de la Bisbal, 2000.
- Mallorquí 2006 *Toponímia, paisatge i cultura*, per Elvis MALLORQUÍ GARCIA [coord.]. Girona: Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines: Centre de Recerca d'Història Rural de la Universitat de Girona, 2006.
- Marquès 1993 *El cartoral de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*, per Josep Maria MARQUÈS I PLANAGUMÀ. Barcelona: Fundació Noguera, 1993.
- RAC 1994 *Repertori d'antropònims catalans (RAC) I*, per Josep MORAN i Jordi BOLÒS. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1994.

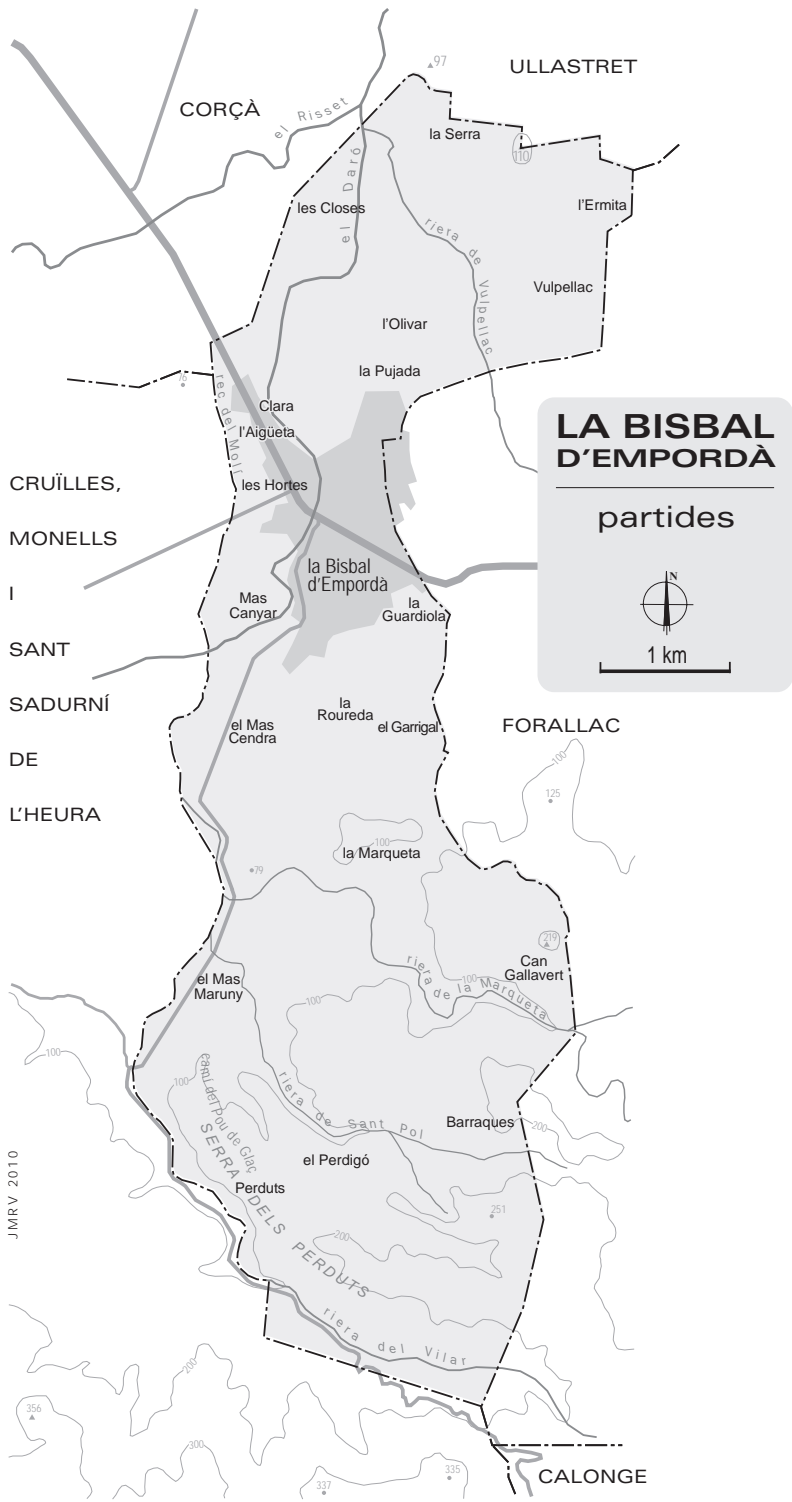

Situació de la Bisbal dins el conjunt de terres de parla catalana

LA BISBAL D'EMPORDÀ

noms de masos i altres topònims

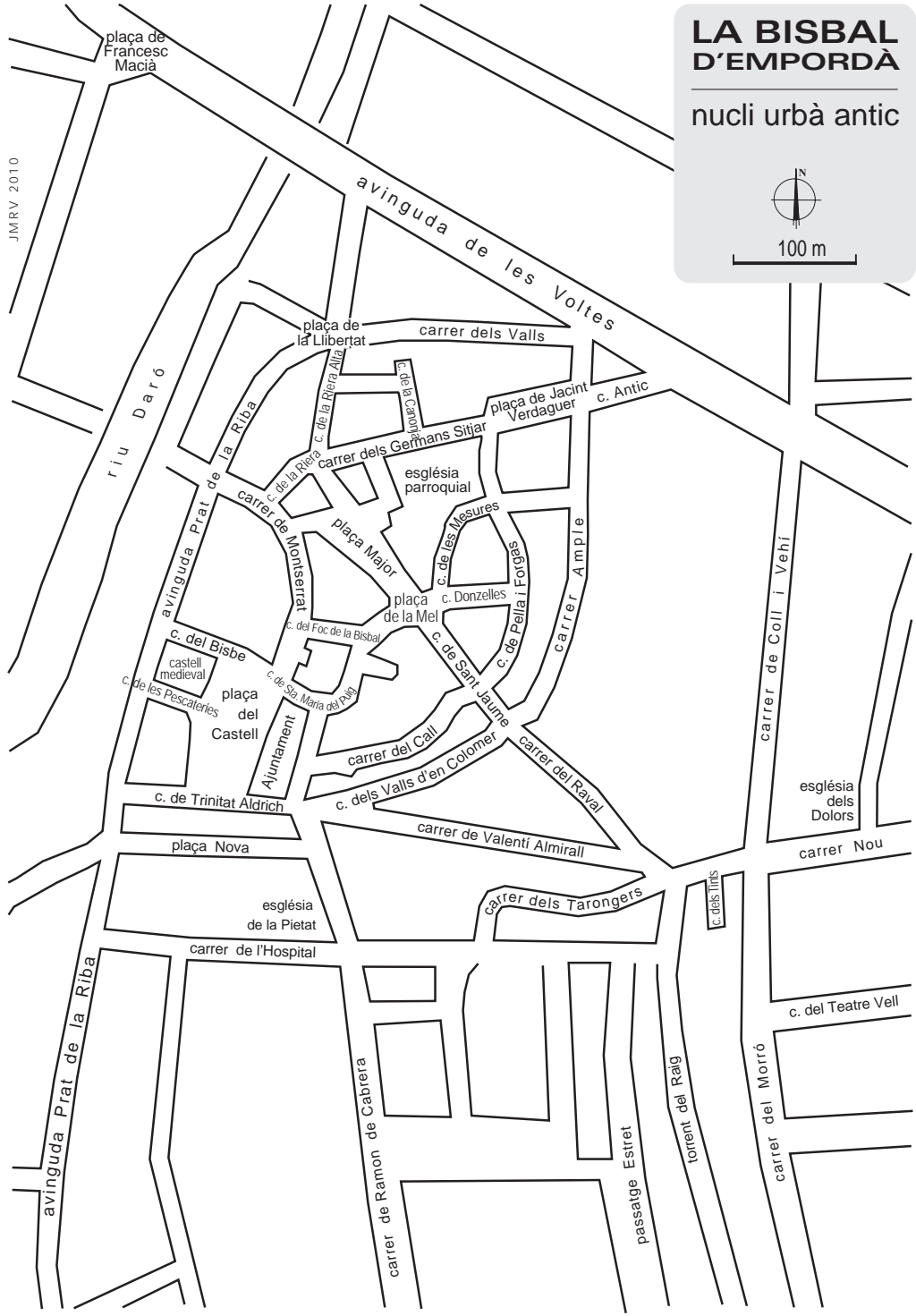

JMRV 2010

JMRY 2010

**LA BISBAL
D'EMPORDÀ**

nucli urbà antic

Llista de noms

Abellars [əβə'ʎas]

Nom d'un antic veïnat que depenia jurídicament de la Bisbal. Actualment forma part del terme de Fonteta. Cal destacar la grafia *i* d'alguns dels documents que correspon al fonema líquid palatal.

«et uilla Sancte Marie que dicitur Funtadenus cum Cassania et uilla Fonsedicta cum Apiliares» (Marquès 1993, any 922, núm. 37); «ipsum mansum de Abellars» (Marquès 1993, any 1019, núm. 79); «debemin parrochia Sancte Marie Episcopales in uilla de abeiars uidelicet» (*Perg.* 26, any 1145); «que sunt in manso bernardi de Rial super apiliariis de parrochie episcopalem» (*Perg.* 58*b*, any 1287); «solidum de apiliariis parrochie de Episcopalis» (*Lletres* 1344, f. 136*v*); «Ego Petrus Silvestre de beyas parrochie Episcopali» (*Perg.* 7, any 1431); «mansum meum bellars» (*Capb.* 1511*a*, f. 7*r*); «Michael Torro [...] vicinatus de abeyas loci de fonteta» (*Capb.* 1668*a*, f. 1*r*); «loco vocato sas costas de beyas...» (*Capb.* 1668*b*, f. 234*r*); «de Episcopales et in territorio vocato de Abellars», «iam dicti vicinatus de Abellas» i «vicinatus de Abellas vocatur nunc camp de la hera» (*Capb.* 1754, f. 22*r*, 33*r* i 34*r*).

Abelles, el pla d'

«loco voccato Pla de Abeyas» (*Capb.* 1668*a*, f. 33*v*); «in territorio vocato Pla de Abellas o coromina den Matheu» (*Capb.* 1754, f. 35*r*); «y en lo territori anomenat pla de Avellas» (*Capb.* 1769, f. 387*v*).

Segurament es refereix a un conjunt de terres planes pròximes al veïnat d'Abellars de les quals ja s'ha perdut el record.

Abelles, els suredars d'

«y en lo territori anomenat son ardit o suredars de Avellas» (*Capb.* 1772, f. 72*r*).

Abràs, ca l' [ˈka ləˈβras]

Indret situat a una punta oest del terme municipal de la Bisbal, a la vora del rec Madral.

Adaro, la planera d'

V. *Daró, el riu*.

Adaro, la riera d'

V. *Daró, el riu*.

Agulla, ca

«ab occidente ab Ca Agulla» (MN 1700, f. 2r).

Agustí Font, el carrer d' [əl kə're ðəγus'ti 'fɔn]

Paral·lel al riu Daró, a l'esquerra de l'avinguda de les Voltes.

Aiguals

«loco vocato ayg[u]alls» i «loco vocato aygualls» (*Capb.* 1483, f. 14r i 18r); «loco vocato aygualls» (*Capb.* 1511b, f. 12v); «Altra pessa de terra campa dita los Aygualls» (*Cad.* 1716, f. 208r); «territori anomenat vuy lo Pastoret y antes dit closes antigament orts o Aygualls de tinensa» (*Capb.* 1785, f. 112v).

Aigüeta, l¹ [ləj'γwɛtə]

Partida de terra situada a l'oest del terme municipal de la Bisbal i al nord-est del nucli de població.

Aigüeta, l² [ləj'γwɛtə]

Barri situat al nord del nucli de la Bisbal.

Aigüeta, el carrer de l' [əl kə're ðə ləj'γwɛtə]

Paral·lel al riu Daró, a l'oest del nucli de població.

Aixeta, ca n' [ˈkan ə'ʃɛtə]

Motiu actual de la Bisbal.

Albereda

«y en lo territori anomenat vuy la cosa den Brunell y antes Prats o Albereda» (*Capb.* 1770, f. 9v).

Albert

«Petrus [...] alius albertinii» (MN 1442, f. 2r); «Dominicus Albert» (*Rep. Inst.* 1595, f. 223r).

Aldric

«Ramon Aldrich» (MN 1851, f. 14v).

Aleman, la vinya de n'

«Parrochia Episcopales loco vocato vinia den Aleman [*sic*]» (*Capb.* 1773a, f. 26r).

Aleman és la forma pretèrita de l'actual *Alemany*. No s'ha de descartar un valor nasal palatal de la grafia *n* de *Aleman*.

Alemany

«P. Alamanii» (MN 1326, f. 90r).

Alenyà, el mas

«dicto manso Alenya» (*Capb.* 1754, f. 24r); «y en lo territori Roureda de mas Alenya» i «com a Pocessor del Mas Alenya» (*Capb.* 1769, f. 25v i 181v).

Mas que també documenta l'historiador local Jordi Frigola en una talla de l'any 1620. V. Frigola 1998a, p. 22. Sembla que es tracta del *mas Alenyà*, avui en terme de Cruïlles.

Almar

«Ego Hieronimus Pons de Almar» (MN 1601, f. 1191v).

Sembla que és un motiu que s'utilitzava al principi del segle XVII a la Bisbal.

Almar, la casa

V. *Quermany, la casa*.

alzinar

V. **Torroella*.

Alzinar

«Altra pessa terra [...] Alsinar» (*Cad.* 1716, f. 129r).

Amalric

«tibi Guillelmo Amalrico de Sancto Paulo de parrochie Sancti Marie de Episcopali» (Marquès 1993, any 1291, núm. 143).

Amat

«Ego Johana filia vobis Bernardi amati» (MN 1394, f. 61r).

Amat, el camp d'

«in parrochia Sancti Martini de Laneriis in loco uocato Camp d'Amat» (Mallorquí 2000, any 1276, núm. 118).

Amat és el nom d'un primitiu propietari del lloc de Sant Martí de Llaneres.

«Americanos», cals [ˈkalz əməɾiˈkanus]

Era la casa de Joan Martí i Olivera. Va marxar a Cuba a fer el servei militar i va tornar a la Bisbal amb una xicota cubana amb qui va contraure matrimoni (v. Lloberas 1987, p. 109).

Ametller, ca l' [ˈka ləmɐˈlɛ]

Lloc situat a l'antic veïnat de Negallops. Té un forn de calç (*Gavarres* 1996-1998, p. 32).

«Ego Jacobus Ametller» (MN 1601, f. 2r).

Ametller, el camp de l'

«loco vocato camp del amatller» (*Capb.* 1668a, f. 9r); «et in vicinatu vocato de Negallops vocato camp del Ametller» (*Capb.* 1754, f. 34v); «dita lo camp del Ametller que fou pertinencias de dit Mas Riera» (*Capb.* 1769, f. 386v); «y en lo territori Camp dels Amatllers» (*Capb.* 1785, f. 9r).

Amor Filial, el carrer de l' [əl kə're ðə lə'morfili'al]

Carrer que Marimon va fer obrir en record del seu pare. Les terres per fer aquesta obra les va cedir aquest personatge.

Ample, el carrer [əl kə're 'əmplə]

Carrer del nucli antic actual de la Bisbal. En un tros del carrer hi havia l'antiga muralla. Es va obrir al segle XVIII.

Anglada

«quem dicunt ad ipsa Anglada» (Marquès 1993, any 1057, núm. 118); «Andres Puyg alius anglada» (*Reg. Cort* 1438, f. 22r); «Josephus Anglada» (MN 1655,

f. 8r); «y en lo territori anomenat Peramala y antes lo mas Riera que fou den Anglada de fonteta» (*Capb.* 1769, f. 151r); «Sia Notori como Jo Miquel Anglada Pages [...] del lloch de Fonteta» (MN 1798, f. 27r).

Antropònim ben documentat com ho demostren les mencions que aportem abans. És el nom d'un antic propietari del lloc de Fonteta que antigament pertanyia al terme municipal de la Bisbal. Actualment forma part del poble de Fonteta. També era un motiu al segle xv com ens ho demostra el *Llibre de registre de la Cort de la Bisbal* de 1438-1440. És clarament un cognom d'origen jueu.

Anglada, el camp d'

«loco vocatur camp de englada» (*Capb.* 1511a, f. 78r); «loco uocato camp de anglada» (*Capb.* 1668a, f. 13r).

Anglada, les comes de n'

«del lloch de Fonteta anomenada antes las Comas den Anglada y vuy Bosch del Forn» i «anomenat vuy la Horta dels Roures y antes Comes den Anglada» (*Capb.* 1769, f. 267v i 307r).

Anglada, el mas

«fou pertinencias del mas Anglada del dit lloch de Fonteta» (*Capb.* 1769, f. 26r-27v).

Mas que era situat a l'actual lloc de Fonteta.

Anguera, l'horta de l'

[ˈlɔrtə ðə ləŋˈɡerə]

Horta situada a la vora del torrent del Raig (v. Lloberas 1987, p. 21).

Anguera, el mas

[əl ˈmaz əŋˈɡerə]

Mas situat a l'est del terme municipal de la Bisbal, a la partida de la Guardiola. Antigament era conegut per *mas Nualguer*.

Antic, el carrer

[əl kə're an'tik]

Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal.

Arbre, la font de l'

[lə ˈfɔn də ˈlaβrə]

Nom d'una font situada a l'oest del terme municipal de la Bisbal, vora el riu Daró. És inaugurada l'any 1917. Al costat de la font hi ha els antics aiguamoixos, avui dessecats, anomenats *la bassa del Moro*.

Ardit, son

«loco vocato son ardit» (*Capb.* 1668b, f. 371v); «y en lo territori anomenat son ardit o suredars de Avellas de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 72r).

Destaca l'article salat *son*.

Arenal

«loco vocato larenal» (*Capb.* 1563, f. 68r).

És un derivat locatiu del nom *arenas*.

Arenelles

«loco vocatur areneles» (*Capb.* 1511a, f. 204r).

És probablement una forma femenina analògica de *arenal*.

Arenes, ses

«loco vocato arenas» (*Capb.* 1563, f. 15r); «lo termino de Episcopalis in loco vocato ses arenas» (*Definicions* 1594, f. 137r).

Aregada, l'hostal de l'

[lus'tal də ləɾəŋ'gaðə]

Aregada és un motiu actual de la Bisbal.

Argiles

«loco vocato argeles» (*Capb.* 1431a, f. 52v); «loco vocato sa Figuereta et antiquiis vocabatur Argiles» (*Capb.* 1773b, f. 36v); «Otro si todo aquel codron de tierra [...] vulgarmente llamado Argilas» (*Capb.* 1805, f. 12r).

Arrabassades

«anomenat arrabassadas y antes as fornells» (*Capb.* 1763b, f. 14r).

Arracada, ca l'

['ka ləɾə'kaðə]

Motiu actual de la Bisbal.

Artigues¹

«in honore dicti Artigas» (MN 1697, f. 23r).

Artigas funcionava a finals del segle XVII com un motiu.

Artigues²

«predicto loco vocato artigas» (*Capb.* 1387, f. 13r).

Artigues, el mas d'

«illum nostrum mansum quod per vobis [...] in parrochia sancte marie de episcopalis quid vocatur mas de artigas» (*Perg.* 87, any 1263).

Artiga és un apel·latiu toponímic que té el significat de 'camp de cultiu pròxim al nucli de població'.

Artigues, el puig d'

«Una Pessa de terra vinya dita puig de artigas» (*Cad.* 1716, f. 163r).

Aspital, el barri de l'

V. *Hospital, el barri de l'*.

avellans

V. **Belloc, *Ramonal, *Riera*.

Avellans Vells, els

«Altra Pessa de terra bosch dit los Avellans vells» (*Cad.* 1716, f. 182r).

V. t. **Belloc, els avellans de*.

Avel·lí, ca l'

[¹ka ləβə¹li]

Casa situada al sud del llogaret de Sant Pol. També és el nom d'un indret situat al nord-oest del nucli de població de la Bisbal. *Avel·lí* devia ser un prenom.

avinguda

V. *Prat de la Riba, President Companys, Voltes*.

Baix de Vall-Llobrega, el raval de

[əl rə¹βal də βaʒ də ¹βaλ ¹koβreɣə]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Balaguer, can

[¹kam bələ¹ɣe]

És l'antiga *can Boi*, propietat d'Agustí Boi i Deulofeu (v. Lloberas 1987, p. 123).

Baldirot, el mas

[əl ¹maz bəldi¹rət]

Baldirot és un derivat despectiu amb el sufix *-ot* del nom de persona *Baldiri*. És un mas situat a l'oest del terme municipal de la Bisbal i vora el mas Castelló.

Ballada, can

[ˈkam bəˈʎaðə]

Motiu actual de la Bisbal.

Bannadella, el torrentV. **Buadella, el torrent de la*.**Banyeres, el camp**«de episcopali loco vocato camp banyeres» (*Capb.* 1773d, f. 66r).**Banyes**«loco vocatur banyas» (*Capb.* 1364, f. 13r).

Forma documental de la qual destaca per damunt de tot la grafia *ny*, que es correspon amb un so palatal.

Banyuls

«Ego Michael Banyuls laborator ville episcopalis» (MN 1601, f. 152v).

Barana de la Reixa, el portal de la«loco vocato [...] lo portal de la barana de la Reixa» (*Capb.* 1483, f. 18v).**Barbacana, la**

[lə βərβəˈkanə]

Era un conjunt de defenses exteriors per a protegir el portal de la Riera, un dels portals d'entrada al nucli antic de la Bisbal.

Barnils

«Petrus Barnills filius et Johannis Barnills» (MN 1475, f. 14r).

Baro, la costa d'en«loco vocato coma o costa den Baro» (*Capb.* 1668a, f. 2r).

Probablement feia referència a un personatge de nom *Baro*.

barracaV. *Fina, Rutllant, Teules*.**Barraca, la**

[lə βəˈrakə]

Indret situat a la punta més septentrional del terme municipal de la Bisbal, vora el mas Rigau.

Barraquer, cal [ˈkal βərəˈke]
Motiu actual de la Bisbal.

Barraques [bəraˈkəs]
Partida de terra situada al sud-est del terme municipal de la Bisbal.

Barrera
«Johannes Barrera de episcopali» (MN 1506, f. 126r).

Barretina, can [ˈkam bərəˈtinə]
Motiu actual de la Bisbal.

barri
V. *Aspital, Hospital, *Sobre la Vila*.

Barrina, can [ˈkam bəˈrinə]
Indret situat al sud de Sant Pol. Forma una unitat amb cal «Tremendo» i can Saiets. *Barrina* és un nom de lloc molt repetit al llarg del domini lingüístic català com ho demostren les citacions aportades per OC 1989 i s., vol. v, p. 359.

Barris, els
«de la dita casa en los Barris de dita present vila y en lo carrer dit nou o de Sant Ramon» (*Capb.* 1769, f. 28v).

D'una forma genèrica, el nom de *barri* es refereix als barris pagesos, a un conjunt de masos o als ravals de la vila.

Barrot
«Berengarius Barrot» (MN 1442, f. 12r).

Barrot, el mas
«qui fuit mansi Barrot» (*Capb.* 1668b, f. 16v); «aquella Pessa de terra cultivada anomenada lo Quinta del mas Barrot» i «anomenada lo Quinta del Mas Barrot» (*Capb.* 1769, f. 13r i 47r).

Mas ben documentat com ho demostren les mencions aportades. És l'actual *escola del Cor de Maria*. *Barrot* és molt probablement un derivat despectiu en *-ot* de *Barra*, si bé també és un llinatge.

Bartomeu, el mas

«predicti mansum bartholomei» (*Capb.* 1431a, f. 11r).

bassa

V. *Frutis*, **Molí, Moro, Santa Llúcia*.

Bassa, el molí de la

«ab occidente in moledino de bassa unantis dicti ville Episcopalis qui fuit den canya» (*Capb.* 1668b, f. 16r).

Molí que anteriorment va ser pertinença del mas Canyar, mas ben arrelat al terme municipal de la Bisbal. La bassa d'aquest molí sembla que és la resclosa del mas Canyar.

V. t. *Canyar, el mas*.

Bassa de la Ganga, el mas de la [əl 'maz də lə 'βasə ðə lə 'ɣaŋgə]

Mas situat a la dreta de la riera de la Ganga (*Gavarres* 1996-1998, p. 540).

Batlle

«Salvador Batlle» (MN 1851, f. 1v).

Batlle, el mas

«mansum vocato lo mas Balle» (*Definicions* 1674, f. 220v); «del dit Mas Batlle antes Nualguer» (*Capb.* 1763b, f. 8r).

Bellars, el mas

V. *Abellars*.

Belloc¹

«Bernardus Belloch» (*Rep. Inst.* 1595, f. 332v).

Belloc²

«loco vocatur belloc» (*Capb.* 1563, f. 59v).

Belloc, els avellans de

«anomenat Abellans de Belloch o den Riera» (*Capb.* 1769, f. 67v).

La forma documental *Avellans* és ben representada al domini lingüístic català: *els Avellans* al terme de Mosset i el *Pla dels Avellans* al terme d'Anglès, entre d'altres exemples.

Belloch, el mas d'en

«mansi den bellocs» (*Capb.* 1511*b*, f. 5*r*); «que fuit de pertinentiis mansi Belloch» (*Capb.* 1668*b*, f. 71*r*); «Quidem Mansus Lloberas Olim Belloch antiquis marimon» (*Capb.* 1763*a*, f. 1*r*); «que fou del mas Belloch» (*Capb.* 1785, f. 7*r*).

V. Frigola 1998*a*, p. 22.

Berga

«Stephanus Berga laborator» (MN 1700, f. 8*r*).

Berenguer Rigau, el mas de

«et mansum Berengarii Rigauli de Laneriis» (Mallorquí 2000, any 1267, núm. 92).

Nom d'un mas molt probablement d'un noble d'època medieval assentat a Sant Martí de Llaneres.

Berenguera

«Ego P. Berengaria de Episcopali» (MN 1394, f. 15*r*).

És la forma femenina de *Berenguer*.

Bernard, el mas

V. *Vilair, can.*

Bertran, can

[*'kam bər'tran*]

Bertran és un motiu utilitzat a la Bisbal a finals del segle xv, que ha perdurat fins ara.

«M [...] Pou alius bertran» (*Reg. Cort* 1438, f. 82*r*).

Bertran, el mas

[*əl 'maz bər'tran*]

Mas situat a l'est del Castell d'Empordà i al nord del nucli de població de la Bisbal.

Beyas

V. *Abellars*.

Bisbal, el camp

«anomenada camp Bisbal de dalt de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 96*v*).

Camp que per la seva denominació devia estar situat vora el nucli de la Bisbal o pertanyia al bisbe.

Bisbal, el castell de la

«Raymundus palaffrugella termini castrī de Episcopali» (*Perg.* 14, any 1339); «castrī de Episcopali loco vocato costes» (*Capb.* 1431a, f. 23v); «liber comunis venerabilis Curie Castrī de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 5r); «domicelli castro de Episcopali» (*Capb.* 1483, f. 2v); «Nouerint universi quod ego Guillelmus Villossa dominus mansi villosa [...] termini castrum de episcopali» (*Capb.* 1511a, f. 1r); «in dicto castro de Episcopali» (*Capb.* 1773d, f. 67v).

El «castrī de Episcopali» és l'antic castell de la Bisbal, seu de l'actual Arxiu Històric de la Bisbal d'Empordà. *Castrī* també tenia l'accepció de 'població' o de 'terme'.

Bisbal, la torre

[lə 'torə βiz'bal]

Torre en terreny urbà situada a l'oest del nucli de població de la Bisbal.

Bisbal a Sant Pol, el camí de la

[əl ka'mi ðə lə βiz'bal ə 'sam 'pəl]

Camí estret delimitat per pedres. La major part dels trams s'han perdut. Hi havia una palanca per travessar el torrent de la Marqueta que encara conserva els pilars de pedra, però ja no queden restes dels taulons de fusta (*Gavarres* 1996-1998, p. 627).

Bisbal d'Empordà, la

[lə βiz'bal dəmpur'ða]

La Bisbal és la capital de comarca del Baix Empordà. Al llarg de la seva història apareix als documents com «*Episcopalem*», «*Episcopali*», «*Episcopalī*», «*parrochie de Episcopali*», «*parrochia de Episcopalis*», «*parrochia Sancte Marie ad Episcopalem*», «*parrochie de Sancte Marie de Episcopalis*», «*parrochia Sancta Marie Episcopalis*» i «*villa Sancta Maria Episcopalis*».

«debem in parrochia Sancta Marie Episcopalis», «in villa Sancta Maria Episcopalis cum sua [...] ei ipsum castellum» i «et concedimos petro siluestro de Abeylars parrochie de episcopali» (*Perg.* 26, any 1145); «terminos parrochie sancta Marie Episcopalis» i «dels senyors y pòssors del Forn de Distret y de la Notaria y Escriuania Publica de la Uila de la Bisbal» (*Perg.* 151, any 1230); «in parrochie Sancte Marie de Episcopalis apud petras naturales» (*Perg.* 66, any 1249); «Johanes de episcopalis et arnallis eius filius et maria uxor dicti arnalli» (*Perg.* 47, any 1260); «illum nostrum mansum quod per vobis [...] in parrochia sancte marie de episcopalis quid vocatur mas de artigas» (*Perg.* 87, any 1263); «in horta et condomina domini episcopi apud episcopalem» (*Perg.* 36, any 1271); «altrum hermum que nos habemus apud fontanera in parrochia sancte marie ad episcopalem loco uocato Gunbaula» (*Perg.* 62, any 1276); «in parrochia Sancte Marie de Episcopalis» i «Johanes de Castro bajulis de Episcopalis» (*Perg.* 56, any 1280); «Guillema de [...] fontanera de parrochia [...] de episcopalis», «in [...] parrochia sancte marie de episcopalis apud locum vocatum Gudan» i «Bernar-

«... dus de apiliariis de manso de Riallo et eius uxor marie de riallo de parrochia sancte marie de episcopalis» (*Perg.* 58a, any 1280); «Ego Bernardus de Apiliariis de parrochie Sancte Marie de Episcopali» (*Perg.* 54, any 1282); «que sunt in manso bernardi de Rial super apiliariis de parrochia episcopalis» (*Perg.* 58b, any 1287); «solidum de apiliariis parrochie de Episcopalis» (*Lletres* 1344, f. 136v); «Petrus miehli miles de episcopalis» (*Perg.* 79, any 1420); «Ego Petrus Silvestre alias Jenoer de ffoneyeta de Episcopali» (*Perg.* 53, any 1427); «Ego Bernardus miguelli tintorerius de episcopali» i «terminum de episcopali loco vocato mas ferrer» (*Perg.* 4, any 1507); «Nouerint uniuersi quod Bernardus Almar domicellus in villa Episcopalis» (*Perg.* 139, any 1509); «siue Carrario de St Ramon extra Portale del Tints dicto villa Episcopalis» (*Lletres* 1722, f. 23v); «in eadem villa Episcopalis populato et Magdalena Ferrer et Font eius uxore totum Mansum Llobera de la Palanca» (*Notalarum* 1750, 2r-2v); «teno per capellania episcopalis» (*Capb.* 1788, f. 10r).

Bisbe, el carrer del

[əl kə're 'βizbə]

Carrer del nucli antic de la Bisbal.

Bisbe, la coromina del

«in horta et condomina domini episcopi apud episcopales» (*Perg.* 36, any 1271); «loco vocato coromina del bisbe» (*Capb.* 1431b, f. 54v); «in dicta parrochia de episcopali loco vocato corominas domini episcopi» (*Perg.* 139, any 1509); «anomenada Coromina del Señor Bisbe o Viñal» (*Capb.* 1769, f. 167v).

Condomina és la forma primitiva de l'apellatiu *coromina*, on destaca la presència del grup *nd* en posició pretònica.

Bisellac

«de Damina Bisallach, molinero de esta Vecindad» (*Prot. Act.* 1873, f. 13r).

Blanc

«Recognoscimus vobis Josepho Blanch» (MN 1700, f. 7r).

Blanes

«loco vocato [...] de blanas» (*Capb.* 1431b, f. 42v).

Blanes fou el nom d'un llinatge noble català dels segles xiv i xv que és quan començà la seva extensió com a antropònim. La família *Blanes* havia estat una important nissaga de cavallers medievals que seguí en els *Miquel* i, posteriorment, en els *Satorre*, *Millàs* i *Guitart*.

Blanes, els feixans de

«y en lo loch anomenat feixans de Blanes» (*Capb.* 1769, f. 63r).

Blanes, les feixes de

«loco vocato fexas de blanes» (*Capb.* 1511b, f. 22v); «et in loco vocato les fexas de Blanes» (*Capb.* 1668b, f. 81v); «pessa de terra cultivada anomenada las feixas de Blanes» (*Capb.* 1769, f. 70r).

Blanes, l'horta d'en

«de episcopali loco vocato orta de blanes» (*Capb.* 1511b, f. 22r); «loco vocato horta den Blanes» (*Capb.* 1668b, f. 193r).

Blanes, el pas d'en

«de dita present vila anomenada per pas den Blanes de tinensa» (*Capb.* 1769, f. 66r).

Blanes, les vinyes de

«loco vocato ses serras antes vinyas de Blanes» (*Capb.* 1668b, f. 345r).

Blat, la placeta del

«Plasseta de les Mesures o del blat» (*Plànol 1716*).

Ja no dóna nom a cap plaça de la Bisbal.

Bleda, can

[ˈkam ˈbleðə]

Motiu actual de la Bisbal.

Bofill

«P. Bofill» (*Reg. Cort 1438*, f. 5r).

El femení *Bofilla* també funcionava en època medieval.

Bofill, el clos

«de aquella pieza de tierra tambien cultiva [...] vulgarmente llamada clos Bofill» (*Capb.* 1805, f. 15r).

Bofill, el mas

«dicti manso Bofill» (*Capb.* 1599, f. 1v); «y posesiones de dichos Mansos de Cendra, Bofill y Trias» (*Capb.* 1805, f. 54r).

Bofill és un cognom ben arrelat al domini lingüístic català com ho demostren les aportacions donades pel RAC, p. 180-182.

Boi, can [ˈkam ˈboj]
Nom modern de *can Balaguer*. Propietat d'Agustí Boi i Deulofeu.

Bona
«in territorio de Sancto Paulo loco uocato bona» (*Capb.* 1431a, f. 7r).

Bona és una documentació medieval que es devia referir a algunes terres de bon cultiu.

Bonet¹
«Francesc Andreu Bonet» (MN 1326, f. 7r); «Bartolomei bonet quod de episcopali» (MN 1506, f. 115r); «Bernardi bonet de les garrigues» (*Rep. Inst.* 1595, f. 13r); «Sia Notori como Jo Rafel Bonet [...] Beneficiat de la Parroquia Iglesia de la present vila de la Bisbal» (MN 1798, f. 25v).

Cognom d'origen jueu que funcionava a la Bisbal ja al segle XII.

Bonet²
«Petrus Bruguera alius bonet de Megalops» (*Reg. Cort* 1438, f. 92r); «loci qui fuit den Bonet et antea de Sabenya» (*Capb.* 1754, f. 20r).

En aquest cas, *Bonet* és un motiu.

Bonet, el mas
«del mas Bonet del veinat de Negallops terme y Parroquia de la present vila de la Bisbal» (*Capb.* 1785, f. 6v).

No estem segurs que aquest mas sigui el mateix que el *Bonet de les Garrigues*.

Bonet de les Garrigues, el mas [əɫ ˈmaz buˈnɛd də ləz gəˈriγəs]
Nom ben arrelat a la Bisbal, com podem veure per la documentació aportada. Té un forn (*Gavarres* 1996-1998, p. 1012). És entre cal Monjo i can Vidal, just a la sortida sud del nucli de població de la Bisbal.

«dels masos lo un anomenat Pareta y lo altre Bonet de las Garrigas» i «propietari del mas Bonet de las Garrigas y antigament anomenat Bruguera de las Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 29v i 31v); «Bernardus Bonet Agrícola dominus [...] et proprietariis mansi Bonet de les Garrigues termini villa episcopales» (*Capb.* 1773a, f. 19r); «Ego Bernardus Bonet [...] dominus [...] et proprietarius mansi Bonet vicinatus de las Garrigas termini villa episcopales» (*Capb.* 1773c, f. 44r).

Bordeta, la [lə βur'ðetə]

Indret situat a l'est del terme municipal de la Bisbal i que s'endinsa al terme veí de Vulpellac.

Borregaire, cal ['kal βurə'ɣajrə]

Motiu actual de la Bisbal.

Borrell

«Petrus Borrell» (*Reg. Cort 1438*, f. 104r).

bosc

V. **Bruguera*, **Forn*.

Bosc¹

«Manuale secundum mei Antoni Bosch [...] notarii regii et publici in villa de la Bisbal» (MN 1700, f. 1r).

Bosc²

«loco vocato Bosch» (*Capb.* 1607, s/n).

Bosc és una variant documental del substantiu d'origen germànic *bosc*.

Bosc, can

Casa de Fonteta que documenta l'historiador local Jordi Frigola en una talla de 1620. V. Frigola 1998a, p. 22.

Bosc, el torrent de

«in torrente de bosch» (*Capb.* 1668a, f. 34r).

Nom d'algun rierol que devia passar pel lloc anomenat *Bosc*.

Bosc d'en Geronès, el [əl 'βɔsg dəŋ ʒəru'nɛs]

Entre la riera del Vilar i el torrent de la Marqueta, al sud-oest del terme municipal.

Bosc d'en Maruny, el [əl 'βɔsg dəŋ mə'rɯŋ]

Petita extensió de terra situada vora el cementiri de la Bisbal, a l'est del terme municipal d'aquesta ciutat.

Boter, cal [ˈkal βuˈte]
Motiu actual de la Bisbal.

Bou

«Joanes bou» (*Rep. Inst.* 1595, f. 347r).

Brasa

«Petri Geli alius Brasa» (*Reg. Cort* 1438, f. 67r).

Brasa és un motiu utilitzat a la Bisbal al final del segle xv.

Brauguet

«Antonius Brauguet alius Janoer» (*Rep. Inst.* 1595, f. 332v); «D. Pedro Francisco Brauguet» (*Prot. Act.* 1873, f. 30r).

Brauguet, la casa de, i l'hort de Brauguet

«ab la casa y hort de Brauguet» (*Capb.* 1769, f. 103r).

Brauguet és una forma antroponímica que molt probablement cal relacionar amb *bruguet*. Es tracta d'un nom personal del qual ja no es guarda record entre la població de la Bisbal.

Brauguet, la vinya d'en

«anomenada la vinya den Sina y antes den Brauguet cituada en lo terme de dita present vila y en lo territori dit las Verras» i «de aquella Pessa de terra dita la Vinya [...] y antes [...] Brauguet de tinensa» (*Capb.* 1769, f. 57r i 65v).

Brugar

«Petrus Brugar de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 18r).

Bruguer

«y en lo territori vuy dit lo clos y antes Bruguer» (*Capb.* 1770, f. 7r).

Bruguera¹

«Ego [...] de bruguera» (MN 1394, f. 45r); «Petrus Bruguera alius bonet» (*Reg. Cort* 1438, f. 92r); «Josefa Bruguera» (MN 1851, f. 2r).

Antropònim i topònim ben arrelat al Principat com ho demostren les mencions aportades a l'OC 1989 i s., vol. II, p. 125-126.

Bruguera²

«loco vocato sa Bruguera» (*Capb.* 1668*b*, f. 372*r*).

Bruguera és un 'lloc de bosc amb bruc'.

Bruguera, el bosc

«y en lo territori dit Bosch Bruguera» (*Capb.* 1769, f. 138*v*).

Bruguera, el camp de sa

«loco es plan o sa bruguera» (*Capb.* 1563, f. 11*r*); «loco vocator camp de sa bruguera» (*Capb.* 1668*a*, f. 17*r*); «loco vocato sa Bruguera» (*Capb.* 1773*c*, f. 47*r*).

Bruguera, el mas

«Sancta Marie de Episcopales uocatum mansum de bruguera» (*Capb.* 1431*b*, f. 1*r*); «propietaria mansi Burguera» (*Capb.* 1508, f. 104*r*); «et parrochiam episcopales vocatam camp Matheu antes Mas sa Bruguera» (*Capb.* 1773*a*, f. 22*v*).

Potser es tracta del *mas Bruguera de les Garrigues*, si bé no ho podem afirmar amb rotunditat.

Bruguera de les Garrigues, el mas

«propietari del mas Bonet de las Garrigas y antigament anomenat Bruguera de las Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 31*v*).

Bruguera de Prats, el mas

«y propietaris del mas Bruguera de Prats» (*Capb.* 1770, f. 16*v*).

Bruguera de Sars, el mas

«de dit nostre Mas Bruguera de Sars» (*Capb.* 1770, f. 9*v*).

Bruguera de Viladavall, el mas

«lo Mas anomenat Bruguera de Viladavall del terme de dita present Vila de la Bisbal» (*Capb.* 1764, f. 23*r*).

Brulla, el mas de

«totam mansatam meam uocatam de bruyla» (*Capb.* 1364, f. 24*r*).

Mas d'època medieval del qual només podem aportar una única menció. Molt probablement el nom *Bruyla* equival al topònim *Brullà* estudiat per Coromines a OC 1989 i s., vol. III, 129a1.

Brunell, la closa d'en

«y en lo territori anomenat vuy la closa den Brunell y antes Prats o Albereda» (*Capb.* 1770, f. 9v).

Buadella, sa

«ad viam de Buadella» (Mallorquí 2000, any 1062, núm. 6); «et tenemus de campo de Buadela» (Marquès 1993, any 1104, núm. 192); «loco vocato sa buadella» (*Capb.* 1511b, f. 3r).

Buadella, el torrent de la

«in Torrent vocato de la buadella» (*Capb.* 1511b, f. 17v); «ab lo carrer nou o de sant Ramon antigament anomenat torrent de na Bannadella» (*Capb.* 1769, f. 38v).

El torrent de la Buadella, també escoltat *Boadella*, segons un plànol de la Bisbal consultat dels segles xiv i xv, s'ajuntava amb el torrent del Raig al sector sud-oest del nucli de població de la Bisbal.

Burguets

«Micahel Burguets» (MN 1700, f. 43r).

Cabrera, la casa

[lə 'kazə kə'βrərə]

Casa del final del segle XVIII. Els seus propietaris eren una família militar d'origen castellà casats amb pubilles de la Bisbal. Era una casa amb una horta regada amb sínia.

Cabrera, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

Caça

«Bartolomei Cassiani alius stanyol» (*Reg. Cort* 1438, f. 53r).

Caça, el mas

«en el mas Caça de la Bisbal» i «mansi Caciani [*sic*] de Episcopali» (*Definicions* 1345, f. 27r); «mansi cassiani de episcopali» (*Perg.* 79, any 1420); «y antes pertinencias del mas casa [*sic*] del lloch de Fonteta» (*Capb.* 1764, f. 37r).

Cassiani és la forma antiga de l'actual *Caça*.

Caixa, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22.

Calabria, el mas de

«illo manso et mansata et honore qui uocatur de Chalabria» (Mallorquí 2000, any 1240, núm. 58); «et honorem qui dicitur de Calabria» (Mallorquí 2000, any 1241, núm. 59).

Calabria és probablement el nom d'un personatge d'època medieval que s'ha perdut ara.

Calç

«Francisco Cals Mestre de las casas de fonteta» (MN 1802, f. 167v).

Calç, la riera de

«loco vocato riera de calcs» (*Capb.* 1563, f. 31v).

Topònim potser relacionat amb l'antropònim de l'entrada anterior.

Call, el

«in loco vocato lo call» (*Capb.* 1483, f. 1r); «vulgarmente vocato lo call» (*Capb.* 1511b, f. 14r); «loco vocato lo call» (*Capb.* 1562, f. 31v).

El *call* de la Bisbal és una zona ben documentada al final del segle XIV i principi del segle XV com ho demostra un mapa d'aquesta època que hem consultat. Era una zona on se situaven els jueus d'aquest lloc al sud-oest del nucli antic.

Call, el carrer del

«in dicto carrario del call» (*Capb.* 1668b, f. 42r); «Carrer del Call» (*Plànol 1716*); «Riera del call o carrer del call» (*Capb.* 1791, f. 1v).

Call, el pont del

«del pon del call» (*Capb.* 1511b, f. 53r).

Pont que molt probablement era per la zona del call bisbalenc i que travessava el torrent del Raig.

Call, el portal del

[əɫ pur'tal dəɫ 'kaɫ]

És una de les entrades al barri jueu de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 13).

Call, la riera del

«Riera del call o carrer del call» (*Capb.* 1791, f. 1v).

Calonge, el camí vell de [əl ka'mi 'βeɫ də kə'lɔŋzə]

Camí que unia les poblacions de Calonge i la Bisbal. Se situa a l'est del terme municipal de la Bisbal. Sortia del nucli urbà i passava pels actual llocs de la *plaça Nova* i *carrers del Pedró* i *Santa Llúcia*.

Calonge, la carretera de [lə kərə'terə ðə kə'lɔŋzə]

Du al lloc de Sant Pol.

Calvari, el [əl kəl'βari]

És el jardí del convent de Sant Sebastià. Hi ha les estacions del viacrucis.

camí

V. *Bisbal a Sant Pol, Calonge, Cementeri, Convent, Cruïlles, Ganga, Girona, Marqueta, *Mas Barrot, Mas Bertran, Mas Vidal, Muntanya, Palamós a la Bisbal, Peratallada, Pou del Glaç, Puignau, Rectoria, Ribot, Riu, *Roca, *Roureda*.

Camí Fondo, el [əl ka'mi 'fondu]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Camí Vell de la Ganga, els ponts del [əls 'pɔnz dəl ka'mi 'βeɫ də lə 'ɣaŋgə]

Conjunt de dos ponts que travessen *la riera del Vilar*.

caminal

V. **Dalmau*.

Caminal

«de Episcopali loco vocato caminal» (*Capb.* 1431b, f. 9r).

Caminal és un derivat amb el sufix *-al* de *camí* amb el significat de 'camí de certa importància'.

Camós

«en Guillem Camos e Pere Camos fils de G. Camos de la Bisbal» (*Reg. Cort* 1438, f. 15r).

Ens inclinem per la forma *Camós* amb accent d'acord amb les referències que Coromines dóna al seu OC, vol. III, p. 214-215.

Camós, el mas

«lo mas anomenat Camos» (*Capb.* 1763*b*, f. 22*r*).

camp

V. **Amat*, **Ametller*, **Anglada*, **Banyeres*, **Bisbal*, **Bruguera*, **Can Sais de la Riera*, **Capellans*, **Carbonell*, **Castelló*, **Corredor*, **Creu*, **Damunt de l'Olivar*, **Englada*, **Era*, **Estudi*, **Ferrades*, **Ferrer*, **Figueres*, **Font*, **Guardiola*, **Horta*, **Marquès*, **Mateu*, **Molí*, **Montaner*, **Noguers*, **Olivar*, **Panès*, **Parets*, **Parrers*, **Pasqual*, **Pedretera*, **Pedró*, **Pellisser*, **Perera*, **Pla*, **Plana*, **Pont*, **Pou*, **Prat*, **Puig*, **Pujada*, **Pujolar*, **Rieres*, **Rodó*, **Roure*, **Senyor Bisbe*, **Terrades*, **Veinac*, **Vinya*, **Vinyes*.

Camp d'Amunt

«vocator camp de munt» (*Capb.* 1668*a*, f. 17*r*).

Camp probablement situat en una zona elevada de terra.

Camp de Fons

«loco uocato camp de fons» (*Capb.* 1607, f. 18*r*).

Camp Gran

«y vuy anomenat camp gran» (*Capb.* 1763*b*, f. 6*r*); «y antes camp carbonell o camp gran» (*Capb.* 1772, f. 68*v*).

Camp Major

«loco voccato [...] camp major» (*Capb.* 1769, f. 94*r*).

Camp que probablement era d'una gran extensió.

Camp Major Gran

«de aquella Pieza de tierra cultivada llamada vulgarmente Camp major gran, de tenida» (*Capb.* 1805, f. 7*r*).

L'actual *carrer de Santa Llúcia* rebia abans el nom de *Camp Gran*.

Camp Major Petit

«de aquella pieza de tierra cultiva [...] llamada vulgarmente camp major petit» (*Capb.* 1805, f. 7*r*).

Camp Mort

«en dit terme anomenada camp mort» (*Capb.* 1772, f. 96v).

Camp que ja no devia servir per al cultiu.

Camp Ros

«y en lo territori vuy dit Camp Ros y antes Pujols o Falgueras» (*Capb.* 1769, f. 263r).

Campanera, ca la

[ˈka lə kəmpəˈnɛrə]

Motiu actual de la Bisbal.

Campàs, el

«Altre Pessa de terra part camp part erm dita al campas» (*Cad.* 1716, f. 196r).

Campàs és un apel·latiu derivat de *camp* amb el sufix *-às*.

Camps

«loco uocato camps» (*Capb.* 1607, f. 12r).

Can Gallavert

[ˈkaŋ gələˈβer]

Partida de terra situada a l'est del terme municipal. Separa aquest terme del veí de Fonteta.

Can Garau, el quadró de

«loco vocato codron de can garau» (*Capb.* 1668a, f. 23r).

Garau és un antropònim que encara es manté viu com a cognom a la Bisbal.

Can Querolà, la mina de

[lə ˈminə də ˈkaŋ kəruˈla]

Mina situada abans de ca l'Avellí, en el camí que va de can Querolà al pi d'en Perepau i al clot de la Tina (*Gavarres* 1996-1998, p. 1015).

Can Sais de la Riera, el camp de

[əl ˈkam də ˈkan ˈsajz də lə riˈerə]

Camps situats al sud-est del terme municipal, prop de la riera del Vilar.

Canapuig

«loco vocato canapuig» (*Capb.* 1511b, f. 13r); «loco vocato canapuig» (*Capb.* 1563, f. 28r); «Altre Pessa de terra part vinya y part erma dita canapuig» (*Cad.* 1716, f. 205r).

Nom relacionat amb el de *cànem*.

Candela, el mas

«masi Candela» (*Capb.* 1607, s/n).

Candello

«Bernard de Candello» (MN 1326, f. 5r).

Canemar

«loco uocato canamar» (*Capb.* 1668a, f. 14v); «loco vocato canamar et nunc ses serras» (*Capb.* 1668b, f. 348r).

Un *canemar* és un 'camp plantat de cànem'.

Canerat

«una pessa de terra [...] anomenada canerat» (*Capb.* 1772, f. 87r).

Canonja, el carrer de la

[əl kə're ðə lə kə'nɔŋʒə]

El *carrer de la Canonja* encara conserva la seva denominació oficial a la Bisbal. Al nucli antic.

«et in carrario de la Canoja» (*Capb.* 1668b, f. 49r); «en lo Carrer de la Canonja» (*Cad.* 1716, f. 11r); «Carrer de la Canonja» (*Plànol* 1716).

Canonja, el mas

«ponent lo Mas Canonja» (*Cad.* 1716, f. 14r).

Convertit en un casal urbà, actualment és propietat de la família Balaguer. Era al barri urbà de l'Aigüeta.

Canonja, la plaça de la

«et in platea de la Canonja» (*Capb.* 1668b, f. 81r); «Placeta de la Canonja» (*Plànol* 1716).

Plaça que era al costat del carrer de la Canonja.

Canya

«Ego Ludovicus Canya [...] ville episcopalis» (MN 1601, f. 187r).

Canyades, ses

«loco vocato ses canyada[s]» (*Capb.* 1483, f. 10r).

Canyana, la vinya

«Pesa de terra [...] anomenada la Vinya canyana» (*Capb.* 1769, f. 133v).

Hi havia una causa pia de Clara Canyana, muller d'en Canyar.

Canyar, la casa

[lə 'kazə kə'ɲa]

És al número 33 del carrer de Santa Maria del Puig. El símbol de la casa, de l'any 1846, és un ca. Al darrere del ca, hi ha una canya i a sota una *k* carolíngia.

«ab occidente in moledino de bassa unantis dicti ville Episcopalis qui fuit den canya» (*Capb.* 1668b, f. 16r).

Canyar, el mas

[əl 'mas kə'ɲa]

Nom d'un mas ben arrelat a la Bisbal ja des del segle *xvi*. Està situat a l'esquerra del riu Daró, a l'extrem sud-oest del nucli de població de la Bisbal. Primitivament pertanyia a l'antic veïnat del Vilar.

«mansum meum canya» (*Capb.* 1511a, f. 19v); «ab occidente in moledino de bassa unantis dicti ville Episcopalis qui fuit den canya» (*Capb.* 1668b, f. 16r).

Canyavelles

«anomenada en temps passat canyavellas y vuy lo camp del Olivar o camp Roure» (*Capb.* 1772, f. 95v).

Nom d'un camp que ha canviat de denominació al llarg del temps: al segle *xviii* rebia el nom de *camp de l'Olivar* o *camp Roure*.

Canyes, l'hort de les

«loco voccato ort de las canyas» (*Capb.* 1668a, f. 26v).

Cap de Bomba, cal

['kal 'kab də 'βombə]

Motiu actual de la Bisbal.

Cap del Pont, el carrer del

«situada en lo carrer vulgarment dit del cap del pont» (*Capb.* 1769, f. 100r).

Aquest és el nom que rebia el carrer per on es podia travessar el *torrent del Raig*.

Cap del Pont, l'horta del

«de aquella pessa de terra cultivada dita la Horta del Cap del Pont propia de la Casa de Vilossa de dita Vila» (*Capb.* 1769, f. 171r).

Capdepà, can [ˈkaŋ ˈkab də ˈpa]
Motiu actual de la Bisbal.

capella
V. *Remei, Sant Josep, Sant Nazari de la Ganga*.

Capella, el carrer de la [əl kə're ðə lə kə'pe.lə]
Carrer que es refereix probablement a la capella de l'hospital fundada al segle xv.

«et in carrario olim vocato de la Capella» (*Capb.* 1668b, f. 48r).

Capellans, el camp dels [əl ˈkam dəls kəpə'λans]
Camp d'esports del nucli de població de la Bisbal. Aquestes terres formaven part de la casa i l'horta de la família Vinyavella Niubó.

Capmany
«per me Gabriela Capmany» (MN 1442, f. 150r).

Caragol, les voltes d'en [ləz ˈβoltəz dəŋ kərə'γɔl]
Indret situat a l'antic carrer de les Mosques, actual carrer de Montserrat.

Caramany, la casa de
«a ponent ab lo hort de la casa de Caramany» (*Capb.* 1769, f. 163v).

Caramany és un postantropònim ben estès per les terres de Girona com ho demostren les mencions aportades per OC 1989 i s., vol. v, p. 257.

V. t. *Quermany, la casa*.

Carbó, can [ˈkaŋ kər'βo]

Indret situat al nord-est del terme municipal de la Bisbal, a la vora del mas Cases i de can Ripoll.

Carbonell
«Jacobus Carbonelli de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 20r).

Carbonell, el
«loco bocato carbonell» (*Capb.* 1483, f. 15r).

Carbonell és un nom que deriva del nom *Carbó*.

Carbonell, el camp

«loco vocatur camp carbonell» (*Capb.* 1511a, f. 104r); «loco vocato camp carbonell» (*Capb.* 1562, f. 34r); «Altre Pessa de terra camopa dita lo carbonell» (*Cad.* 1716, f. 196r); «y antes camp carbonell o camp gran» (*Capb.* 1772, f. 68v).

Carme, el carrer del

[əl kə're ðəl 'karmə]

A l'esquerra del nucli antic.

Carnisseria, la placeta de la

«Placeta de la Carnisseria» (*Plànol* 1716).

És l'actual *plaça de Jacint Verdaguer*.

carrer

V. *Agustí Font, Aigüeta, Amor Filial, Ample, Antic, Bisbe, *Call, Canonja, *Cap del Pont, Capella, Carme, Cavallers, *Coll i Vehí, Convent, *Convent de Sant Francesc, *Cruïlles, Donzelles, Foc de la Bisbal, *Font, *Forn, *Frugell, Germans Sitjar, Hospital, *Major, *Mare de Déu de la Pietat, *Mas Barrot, Mesures, Montserrat, Morró, *Mosques, *Muralla, Nou, *Pas dels Nazaris, *Pedró, Pella i Forgas, Pescateries, *Plaça del Blat, Pont, Pou, *Puig, Ramon de Cabrera, Raval, Riera, Riera Alta, Sant Jaume, Sant Josep, *Sant Ramon, *Sant Sebastià, Santa Maria del Puig, Seris, Tarongers, Teatre Vell, Tints, Trinitat Aldrich, Valentí Almirall, Valls, Valls d'en Colomer.*

Carrera, sobre

«loco vocatur sobre carrera» (*Capb.* 1511a, f. 134r).

Indret que devia estar situat vora *les Carreres*, anotades més avall.

Carrerars

«y en lo territori anomenat carrerars de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 66r).

Carrerars és un derivat locatiu de *carrera* amb el sufix *-ar*, apel·latiu que tenia el significat de 'camí'.

Carreres, les

«loco vocato las carreras» (*Capb.* 1668a, f. 30r); «loco vocato carreras» (*Capb.* 1668b, f. 348r); «una pessa de terra dita las carreras» (*Cad.* 1716, f. 7r); «y en lo territori anomenat carreras» (*Capb.* 1772, f. 66r).

Carrerres, can ['kaŋ kə'rerəs]

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

«Ego Vincentius Carreras» (MN 1601, f. 2r); «Germanus Carreras» (MN 1697, f. 135r); «Jose Carreras escribiente de esta vecindad» (*Prot. Act.* 1873, f. 3r).

carreró

V. **Estudi*.

carretera

V. *Calonge, Castell d'Empordà, Sant Pol*.

Carretera, la vinya de sa

«y en lo territori anomenat vuy sa suradaneta antes viña de sa carretera y mes antes Goda» (*Capb.* 1772, f. 65r).

Topònim que amb el pas del temps ha rebut diverses denominacions: *viña de sa Carretera* amb article salat *sa*, *Goda* i en el segle XVIII, *Suradaneta*.

Carrony, cal ['kal kə'rɔŋ]

Motiu actual de la Bisbal.

casa

V. **Almar*, **Brauget*, *Cabrera*, *Canyar*, **Caramany*, *Comes*, *Ferrer*, *Foixà*, *Gras-sot*, *Guinard*, *Guitard*, *Llebià-Torroella*, **Maçanet*, *Maranges*, **Micó*, *Millàs*, *Miquel*, *Oliva*, **Pena*, **Planes*, *Ponac*, *Prats*, *Quermany*, **Rebost*, *Renard*, *Ronsard*, *Salamó*, *Sant Pol*, *Saiüc*, *Segols*, *Siurana*, **Torrenta*, **Torroella*, *Veí*, *Vescomtessa*, *Vilosa*.

Casa, la

«loco vocato la casa» (*Capb.* 1511b, f. 21r).

Lloc que probablement destacava per una casa de tipus rural del qual ja no es recorda res.

Casabò

«D. José Casabó, del comercio y vecino de esta villa» (*Prot. Act.* 1873, f. 76v).

Casadamunt

«Martinus Casademont» (MN 1753, f. 20r).

casalot

V. *Estopeny*.

Casals

«y en lo territori anomenat casals» (*Capb.* 1772, f. 90v).

Casals és un derivat locatiu de *casa* en *-al*.

Casanoves, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22.

Casanyes

«Antonio Casañas» (MN 1851, f. 2v); «Jo D. Antonio Casañas [...] domiciliado en desta dicha villa» (*Prot. Act.* 1873, f. 55r).

Casanyes, el mas

[əl 'mas kə'saɲes]

Mas situat davant de l'actual CEIP Mas Clarà.

«que fou pertinencias del mas cassanyas» (*Capb.* 1772, f. 86r).

Casanyetes, can

['kaɲ kəzə'ɲetəs]

Motiu actual de la Bisbal.

Cases, can

['kaɲ 'kazəs]

Indret situat vora la riera de Vulpellac i tocant a can Sellers, al nord del terme municipal.

«Sia notori com Jo Joseph Casas [...] de la present vila de la Bisbal» (MN 1798, f. 8r).

Cases, el mas

[əl 'mas 'kazəs]

Mas situat al nord-est del terme municipal de la Bisbal, a la vora de can Ripoll i can Carbó.

Caseta, la

«loco vocato la caseta» (*Capb.* 1511b, f. 4v).

Cassoles

«loco uocato casolas» (*Capb.* 1431, f. 3v); «loco vocato casola» (*Capb.* 1511b, f. 14v).

Lloc desconegut actualment per la població de la Bisbal i que devia ser un conjunt de cases agrupades entre si.

Castany

«loco vocato castans» (*Capb.* 1431a, f. 3v).

Castans, amb una *n* amb un clar valor palatal, és la forma antiga de l'actual *Castany*.

castell

V. **Bisbal*, *Miraviles*, **Santa Maria de la Bisbal*.

Castell, de

«vobis Bernardi Castelli» i «Ego Raymundus de Castell» (MN 1394, f. 7r i 58v);
«Guillemus Castelli» (*Reg. Cort* 1438, f. 68r).

Castell, la plaça del [lə 'plasə ðəl kəs'teɫ]

Plaça on trobem l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà. S'hi conserva la muralla del castell. Era l'antic pati d'armes del castell.

Castell d'Empordà, el [əl kəs'teɫ dəmpur'da]

Lloc situat al nord del terme municipal de la Bisbal i que destaca pel seu castell del final de l'època medieval. La capella del castell és de 1600 i és dedicada a la Verge del Remei. Va ser adherit al municipi de la Bisbal l'any 1975.

«Jo Miquel Casas [...] del terme del castell de Amporda» i «Montserrat Salles Pages del Castell de Amporda» (*Capb.* 1769, f. 41r); «la Notaria del Castell de Emporda» (*Capb.* 1785, f. 12r).

Castell d'Empordà, la carretera del [lə kərə'terə ðəl kəs'teɫ dəmpur'da]

Via de comunicació que uneix els llocs de la Bisbal i del Castell d'Empordà.

Castellar

«Johanes Castellar» (MN 1506, f. 3r).

Castelló

«G. Castilionis» (MN 1326, f. 61v).

Castelló, el camp

«loco voccato camp castello» (*Capb.* 1668a, f. 83v).

Camp que devia pertànyer a l'actual *mas Castelló*.

Castelló, el mas [əl 'mas kəstə'lo]

Mas situat a l'oest del terme municipal i vora el mas Baldirot.

Castelló, el prat de

«ditas Prat de Castello o Horta den Torroella» (*Capb.* 1772, f. 337r).

Català

«Petrus Catala [...] termini episcopali» (MN 1506, f. 58r).

Català, l'horta d'en [ˈlɔrtə ðəŋ kətəˈla]

Horta situada al Pastoret. El seu propietari era Narcís Vicent i Català, metge i nomenat alcalde de la Bisbal. Prengué possessió del càrrec el 25 de febrer de 1874 (v. Lloberas 1987, p. 21 i 22).

Català, el mas

«in honore dicti mansi Catala» (*Capb.* 1668b, f. 26v); «Villa de la Bisbal possidere in termino equidem villa Mansum Cathala de Petraria» (*Lletres* 1675, f. 22v); «Pere Catala Pages Dueño del Mas Catala» (*Capb.* 1769, f. 181v); «et fuit mansi Catala» (*Capb.* 1773a, f. 24r).

Cau de les Goges, el [əl ˈkaw ðə ləz ˈɡɔʒəs]

Gran extensió del terreny situada al nord de la partida de Rodors i a l'est de la riera de Sant Pol. Existeix un cau amb aquest nom en el camí de Sant Pol a Santa Llúcia.

Cavallers, el carrer de [əl kəˈre ðə kəβəˈles]

Carrer que volteja l'actual nucli antic de la Bisbal.

Cementeri, el camí del [əl kaˈmi ðəl simenˈtiri]

Uneix el nucli de la Bisbal amb el cementiri situat a l'est del Castell d'Empordà.

Cendra, el mas [əl ˈmas ˈsɛndrə]

Mas situat a l'antic veïnat del Vilar, al sud del terme municipal de la Bisbal.

«vobis dicto Galcerando Cendra» (MN 1475, f. 61r); «mansi sui den sendra» i «in honore mansi sendra» (*Capb.* 1511b, f. 4v i 13v); «dicti nostri mansi Cendra» (*Capb.* 1607, s/n); «que fue pertinencias del dicho manso Cendra» i «y posesiones de dichos Mansos de Cendra, Bofill y Trias» (*Capb.* 1805, f. 41r i 54r).

Cianeta, la [əl ˈmas ˈsɛndrə]

«Altre Pessa de terra dita [...] la Cieneta» (*Cad.* 1716, f. 184r).

Cianeta és un nom amb una probable afèresi del diminutiu *Macianeta*.

Cirers, la coma dels

«y en lo territori dit la coma dels cirers» (*Capb.* 1769, f. 129v).

Cirers és la forma apocopada de *cirerers*.

Ciseta del Fum, ca la

[¹ka lə si'zɛtə ðəl 'fum]

Era un hostel del carrer de la Riera. És una afèresi del diminutiu afectuós *Narciseta*.

Ciurana

V. *Siurana*.

Civils

«en la casa de Don Pere Civils presbiter y capella major curat de la Parroquial Iglesia de la Present Vila de la Bisbal [...] que es situada en lo Carrer del Puig» (MN 1798, f. 62r).

Clara

[¹klarə]

Partida de terra situada al nord del nucli de població.

Clarà, el mas

[əl 'mas klə'ra]

A l'extrem nord-oest del nucli de població, a la partida de l'Aigüeta.

Claramunt

«Michael Pala [...] debet tibi Bernardo de Claramont» (MN 1326, f. 12v).

Clau, la

«y en lo territori anomenat la clau» (*Capb.* 1772, f. 97v).

clos

V. **Bofill*, **Cornell*, **Figueres*, **Riera*, **Torró*.

Clos, el

«Altra pessa de terra dita Lo Clos» (*Cad.* 1716, f. 128r); «y en lo territori vuy dit lo clos y antes Bruguer» (*Capb.* 1770, f. 7r); «lo moli anomenat den Domenech y en temps passat lo clos» (*Capb.* 1772, f. 90r).

Indrets que devien estar limitats per una tanca.

Clos, la faixa del

«de episcopali loco vocato faxa del clos» (*Capb.* 1511a, f. 15v).

Clos d'Allà

«vocatam clos dalla» (*Capb.* 1668a, f. 31r).

Clos de Mas Pla, el

«loco vocato clos de Mas Pla» (*Capb.* 1668a, f. 31r); «Altre Pessa de terra campa dita clos del mas Pla» (*Cad.* 1716, f. 180r); «vocato [...] clos del mas Pla» (*Capb.* 1754, f. 22v).

cosa

V. **Brunell.*

Closa, la

«loco vocato closa» (*Capb.* 1431a, f. 6r); «loco vocato closa» (*Capb.* 1562, f. 36r); «loco vocatur [...] closa o camp de la riera» (*Capb.* 1563, f. 51v); «Altra Pessa de terra dita la Clossa» (*Cad.* 1716, f. 145r); «anomenada antes Hortals o Prat vuy la Closa» (*Capb.* 1763b, f. 9r); «y en lo territori dit llosa o closa» (*Capb.* 1769, f. 110r).

Closella, la

«loco vocato closellas» (*Capb.* 1483, f. 9v); «loco vocatur ses closela» (*Capb.* 1511a, f. 78v); «loco vocato closella» (*Capb.* 1668a, f. 15r).

De totes les formes anotades, convé destacar la presència de l'article salat davant de *closela*.

Closes, les

[ləs 'klɔzəs]

Gran partida de terra a l'extrem nord-oest del terme municipal.

«Altra pessa terra campa dita Las Closas» (*Cad.* 1716, f. 107r); «territori anomenat vuy lo Pastoret y antes dit closes antigament orts o Aiguals de tinensa» (*Capb.* 1785, f. 112v).

clot

V. *Rica, Tina.*

Clot

«y en lo territori vuy anomenat clot y antes camp de ferrer de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 173r).

Terra que devia estar en una clotada.

Clotes, can ['kaŋ 'klɔtəs]

Indret situat tocant al Castell d'Empordà, al nord del terme municipal. Sota el castell d'Empordà.

Clova, la costa d'en [lə 'kɔstə ðəŋ 'klɔβə]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Clusa

«loco vocatu clusa» (*Capb.* 1562, f. 40r).

Clusa és una forma que presenta una *u* metafònica i que cal relacionar amb *closa*.

Coberta, la plaça

«Altra casa sitia en la Plassa Cuberta» (*Cad.* 1716, f. 17r); «Plaça Coberta» (*Plànol* 1716).

Havia estat el nom de la *plaça Major* actual. Al plànol de 1716 es veu clarament com el carrer Major desembocava en aquesta plaça. Se'n deia *Coberta* pel cobert que hi havia aguantat per uns arcs de pedra.

Codes

«Johanes de Codes maestre de cant» (*Reg. Cort* 1438, f. 126r).

Coia, can ['kaŋ 'kɔjə]

Motiu actual de la Bisbal. *Coia* és potser una reducció de *Misericòrdia*.

Coia, l'horta d'en ['lɔrtə ðəŋ 'kɔjə]

Situada on desemboca la riera de Sant Pol (v. Lloberas 1987, p. 21).

Coixiner, can ['kaŋ kuʃi'ne]

A Sant Pol (*Gavarres* 1996-1998, p. 379).

coll

V. **Creu*, **Llaneres*, **Pins*, **Puig*, **Pujols*.

Coll¹

«Petrus Coll» (MN 1506, f. 38r).

Coll²

«et in loco vocato coll» (*Capb.* 1562, f. 1r).

Terra que devia estar en la part més alta d'un terreny.

Coll i Vehí, el carrer de

V. **Mas Barrot, el carrer del.*

Colomar, la vinyassa d'es

«anomenada en temps passat la Vinyassa des colomar y ara lo Puig de las Costas» (*Capb.* 1772, f. 80v).

Colomer

«Ermesendis de Colomer» (MN 1326, f. 7v).

A l'inventari *Gavarres* 1996-1998, p. 822, trobem el *Clot de Carbó d'en Colomer*, topònim que cal relacionar amb el nostre antropònim.

Colomer, es

«loco vocatur es colomer» (*Capb.* 1511a, f. 124v); «nunc uero vocatur colomer» (*Capb.* 1668a, f. 6v); «in loci de Colomer» (MN 1700, f. 2r).

Colomer és un derivat locatiu de *colom*. Destaca la presència de l'article salat *es*.

Colomer, el mas

«y parte con honor de Manso Colomer» (*Capb.* 1805, f. 41v).

Colomers, es

«loco vocatur es colomers» (*Capb.* 1511a, f. 8v).

Topònim on torna a destacar la presència de l'article salat plural *es*.

coma

V. **Aglada*, **Cirers*, **Gatell*, **Infern*, **Romeguera*.

Coma Morena

«loco uocato coma morena» (*Capb.* 1511a, f. 8v).

Nom que devia designar un lloc de terres obscures.

Coma Puig

«loco uocato comapuix» (*Capb.* 1607, s/n).

Cavitat del terreny que devia estar dalt d'un puig o propietat d'un *Puig*.

Comellars

«y en lo territori dit Comellars» (*Capb.* 1772, f. 2r).

Comellars és un derivat toponímic locatiu de *coma*.

Comelles, can

[¹'kaŋ ku'mɛləs]

Motiu actual de la Bisbal.

Comes

«Nouerint universi quod ego bartholomeus Comes filius Jacobi» (MN 1475, f. 11r).

Comes, les o ses

«loco uocato les comes» (*Capb.* 1431b, f. 3r); «loco vocatur ses comes» (*Capb.* 1511a, f. 123v); «loco vocato las comas» (*Capb.* 1668a, f. 30r); «loci de fonteta loco vocato las comas» (*Capb.* 1668b, f. 321v); «en lo territori de dita present vila de la Bisbal y en lo territori anomenat les torrenteres den Matheu de Sant Climent de Peralta o les Comes» (*Capb.* 1764, f. 54r); «y en lo territori dit vuy comas o caminal den Dalmau y antes vinyera» (*Capb.* 1769, f. 139v); «dos vesanias de terra cultivas y situadas en lo terme del dit Castell y en lo territori dit Comas» i «predicto loco vocatur ses comas» (*Capb.* 1788, s/n i f. 22r).

L'apellatiu toponímic *coma*, ben documentat a la toponímia de la Bisbal dels segles XVI i XVII, té el significat de 'cavitat del terreny on sol quedar acumulada l'aigua de la pluja'.

Comes, la casa

[lə 'kazə 'koməs]

Casa que era propietat d'uns pagesos rics.

Comes, la placeta

És el nom de l'actual *plaça de Jacint Verdaguer*.

«Conde», cal

[¹'kal 'kondə]

També coneguda com a *can Ros*. «*Conde*» era un cognom que va quedar com a nom de casa.

Congost

«de Episcopali loco vocato congost» (*Capb.* 1431b, f. 15v); «loco vocato congost» (*Capb.* 1563, f. 28r).

Topònim ben documentat al final de l'època medieval i que devia donar nom a un lloc situat en un pas estret entre dos terres.

Consell, la torre del, i el pati del Consell [lə 'torə] i [əl 'pati ðəl kun'sɛɫ]

Era la gran torre rodona situada al nord del nucli medieval.

«Torre i Pati del Consell» (*Plànol 1716*).

convent

V. *Sant Sebastià*.

Convent, el [əl kum'bɛn]

Barri al sud del nucli de població de la Bisbal.

Convent, el camí del [əl ka'mi ðəl kum'bɛn]

Camí que uneix el nucli de la Bisbal amb el convent de Sant Sebastià.

Convent, el carrer del [əl kə're ðəl kum'bɛn]

Carrer que duu al convent dels pares franciscans.

«en honor de Pere Anguila treballador del carrer del convent» i «fora los murs de la dita present vila y en lo carrer dit del convent» (*Capb.* 1769, f. 33r i 133r).

Convent, el puig del [əl 'puɟ ðəl kum'bɛn]

Elevació del terreny on hi ha el convent dels pares franciscans. A l'època medieval apareix citat als documents com a «*Podio Palatii*».

«anomenat antes camp des Noguers vinyals y vuy Puig del Convent» (*Capb.* 1769, f. 87r).

Convent de Sant Francesc, el carrer del

«y en lo carrer dit del convent de Sant Francesch» (*Capb.* 1769, f. 35v).

És l'actual *carrer del Convent*.

convent dels franciscans, el [əl kum'bɛn ðəls frənsis'kans]

Convent de l'orde dels franciscans situat a la sortida oest del nucli de la Bisbal.

«Convent dels Franciscans» (*Plànol 1716*).

Corçà

«Ego [...] Corsa de episcopali» (MN 1394, f. 5r); «Bernardus Corsa» (*Reg. Cort 1438*, f. 63r).

Cornell, el clos d'en

«loco vocato Clos den Corney» (*Capb.* 1668b, f. 345v).

Cornell és un cognom present entre la població de la Bisbal.

coromina

V. **Bisbe*, **Llebià*, **Mas Dalmau*, **Mateu*, **Torroella*.

Coromina, la

«loco vocatur corominas» (*Capb.* 1511a, f. 208r); «loco vocato la coromina» (*Capb.* 1668a, f. 25v); «Altra Pessa de terra campa dita la coromina» (*Cad.* 1716, f. 137r); «anomenada la coromina» (*Capb.* 1772, f. 97r).

V. t. **Bisbe*, *la coromina del*.

Coromines

«Hieronimus Corominis» (*Rep. Inst.* 1595, f. 321r); «Sia Notori como Jo Pauli Corominas Ferrer de la present vila de la Bisbal» (MN 1798, f. 29v).

Corrano

«Bernardus Vilossa dicti Corrano» (*Reg. Cort 1438*, f. 85r).

Motiu utilitzat a la Bisbal al final del segle xv.

Corredor

«[...] Gordiola alius Corredor de Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 25r); «Petrus Gordiola alius corredor» (MN 1442, f. 150r).

Corredor, el camp

«loco vocato camp corredor» (*Capb.* 1511a, f. 9r).

Corredor, el mas d'en

«mansi dictum den thomas o den corredor» (*Capb.* 1511b, f. 2v).

Corredor, el pas del

«lo Pas del Corredor» (*Perg. 139*, any 1509); «et loco dito lo pas del corredor» (*Capb. 1607*, f. 26v); «vocado del pas corredor» (*Capb. 1754*, f. 24v).

Cort, sa

«loco uocato sa cort» (*Capb. 1607*, s/n).

Cort és un apellatiu que té el significat de ‘estable per al bestiar’.

Cos, el mas d'en

«predicto manso vocato den çoç» (*Capb. 1364*, f. 15v); «manso vocato den çoç» (*Capb. 1387*, f. 13v).

Cosinet, cal

[¹kal kuzi¹net]

Indret situat al nord-oest del llogaret de Sant Pol. Forma una certa unitat de poblament amb can Ribot, el mas de Prats, can Salva, can Mates, cal Sastre i Ullastres.

costa

V. **Baro*, *Clova*, **Sentuari*.

Costa

«loco vocato costa» (*Capb. 1483*, f. 12r).

Costa, can

[¹kaŋ ¹kɔstə]

V. *Frigola 1998a*, p. 22.

Costa, el mas de

«apud Episcopale in mansu de Costa» (Marquès 1993, any 1245, núm. 50).

Costes, les o ses

«castrí de Episcopali loco vocato costes» i «loco vocato costes» (*Capb. 1431a*, f. 23v i 52r); «loco vocato ses costes» (*Capb. 1511b*, f. 36r); «loco vocato las costas» (*Capb. 1668a*, f. 30v); «Episcopalis vocatam las oliveras nunc costas» (*Capb. 1668b*, f. 243v); «Altre Pessa de terra dita las costas» (*Cad. 1716*, f. 176r).

Costes, el puig de les

«loco uocato puig de sa costa» i «loco uocato as puig de sa costa» (*Capb. 1607*, s/n); «anomenada en temps passat la Vinyassa des colomar y ara lo Puig de las Costas» (*Capb. 1772*, f. 80v).

Topònim ben documentat al segle XVII i del qual destaca la presència de l'article salat *sa*.

creu

V. **Fonteta*, **Santa Llúcia de la Ganga*.

Creu, el camp de la

«uocatam camp de la creu» (*Capb.* 1607, f. 78r); «loco voccato camp de la creu» (*Capb.* 1668a, f. 47r); «Altra Pessa de terra camp dita lo camp de la creu» (*Cad.* 1716, f. 122r) «y en lo territori dit Horta den Planas antes Camp de la Creu o den Marques y antigament hort den Pol» (*Capb.* 1769, f. 174r); «en lo mateixo terme anomenat Camp de la Creu antes Pujols o Pla de la Fonteta» (*Capb.* 1772, f. 67r).

L'apel·latiu *creu* pot designar tant una creu com un lloc on hi havia un creuament de camí. Aquest darrer significat és una accepció toponímica ben freqüent en la toponímia catalana.

Creu, el coll de la

«habeo teneo [...] in coll de la creu» (*Capb.* 1483, f. 13v).

Creu, la vinya de la

«loco vocato vinya de la creu» (*Capb.* 1511b, f. 22v).

Creu dels Frares, la

[la 'krew ðəls 'frarəs]

Gran extensió de terra situada a l'est del terme municipal, vora el puig de les Forques.

«que va de la Bisbal passant per la creu dels frares a ponent» (*Capb.* 1769, f. 124v).

«Criadero», els horts del

Horta situada a la vora del torrent del Raig (v. Lloberas 1987, p. 21).

Crosos

«en lo lloch anomenat Crossas» (*Capb.* 1763b, f. 19v).

Nom relacionat amb el significat de 'senyal o record d'una mina d'extracció de minerals'. V. OC 1989 i s., vol. III, 469a54.

Cruilles, el camí de

[əl ka'mi ðə kru'i'ləs]

És l'antic *carrer del Pont*.

Cruïlles, el carrer de

«Carrer de Cruïlles» (*Plànol 1716*).

Carrer que fa referència al veí nucli de població de Cruïlles.

Cugullera

«uoccatam cugullera» (*Capb. 1668a, f. 1r*); «et termino de Episcopalis voccatam Cugullera» (*Capb. 1668b, f. 234r*); «Altre Pessa de terra dita la Cugulera» (*Cad. 1716, f. 176r*).

Topònim anotat per partida doble a un capbreu del segle XVII i que és un derivat locatiu en *-era* de *cogull*. Destaca també la *u* metafònica en posició pretònica.

Cuirassa

«loco voccato cuyrassa» (*Capb. 1668a, f. 27r*).

Cuyrassa és un topònim relacionat amb l'apellatiu homònim amb el significat de 'armadura del bust'. En aquest sentit devia donar nom a un lloc que estava cobert per un altre o ben resguardat de la pluja o del sol.

Dalmau

«G. Dalmatii de palati[i]» (*MN 1326, f. 8r*); «[...] Dalmau de Sancto Paulo termini Castri de Piscopali» (*Reg. Cort 1438, f. 5r*).

Dalmau, el caminal d'en

«y en lo territori dit vuy comas o caminal den Dalmau y antes vinyera» (*Capb. 1769, f. 139v*).

Dalmau, el mas

«vinya den ortal que fuit antes de pertinencias Mansi Dalmau» i «mansi vocato torroella antea molar et antiquii Dalmau» (*Capb. 1754, f. 12r i 30v*); «de son mas anomenat molar y antes Dalmau» (*Capb. 1769, f. 44v*).

Mas ben documentat al segle XVII situat al costat de l'església de Sant Pol.

Damià Fornet, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Damunt de l'Olivar, el camp

«loco uocato camp damunt del olivar» (*Capb. 1668a, f. 9v*).

Daro

«Bernardus Adaron fagio vendimus» (*Reg. Cort 1438*, f. 5r).

Adaron es correspon amb l'antropònim actual de *Daro*.

Daró, el riu

[əl 'riw ðə'ro]

Riu que recorre tot el terme municipal de la Bisbal per la seva part oest. Passa per les partides de Mas Canyar, les Hortes, l'Aigüeta, Clara i les Closes.

«de occiduo in Adaron» (Marquès 1993, any 922, núm. 35); «in illo moledino de Radio quod est in fluminis adaronis» (*Perg. 44*, any 1250); «in parrochia Sancte Marie de Episcopales [...] adaronis» (*Perg. 56*, any 1280); «loco vocato planera de adaro» (*Capb. 1511b*, f. 4r); «ab la Riera del daro cami Publich» i «ab lo torrent dit del Raig a ponent ab la Riera de Adaro» (*Capb. 1769*, f. 108v i 113v).

Daura, els horts d'en

Horta situada a la vora del torrent del Raig (v. Lloberas 1987, p. 21).

Dausà

«de D. Enrique Dausá escribiente de esta vecindad» (*Prot. Act. 1873*, f. 57r).

Denalles, les

«loco vocato les denalles» (*Capb. 1511a*, f. 14r).

Deixesa, la

[lə ðə'ʃezə]

Indret situat a la punta de més al sud-oest del terme municipal, a la vora del torrent de la Rovira. En aquest indret existeixen dos forns rectangulars, que mesuren cadascun 4 metres de llarg per 2 metres d'amplada i 2 metres de profunditat (*Gavarres 1996-1998*, p. 693).

Deixesa, el mas de la

«Berengarium Capellum de Dexesa et Guilelmus de Dexesa» (Marquès 1993, any 1262, núm. 252); «mansii de Perduts et mansi de Dexesa» (*Monacals 1301*); «loco vocato mas daxesa» (*Capb. 1511b*, f. 17r); «in honore de pertinentiis dicti mansi de la Dexera» (*Capb. 1754*, f. 3r); «lo mas anomenat Daxesa ya antes del any mil setcents y deu y dihuit y agregat al mas Roig» (*Capb. 1769*, f. 41v).

Mas ben documentat des d'època medieval i que devia ser a la partida actual de la Deixesa.

Deveses, ses

«loco vocato ses deveses» (*Capb.* 1773*b*, f. 36*v*).

Ses Deveses, amb article de plural salat *ses*, devia ser un lloc clos i destinat al pasturatge del ramat.

Dimes, can

[¹kan ¹diməs]

Motiu actual de la Bisbal.

Distret, el forn

«dens senyors y pocsorsors del Forn de Distret y de la Notaria y Escriuania Publica de la Uila de la Bisbal» (*Perg.* 151, any 1230); «dins lo Murs de la dita present vila y prop lo forn de Distret» (*Capb.* 1769, f. 152*r*).

És un nom estrany. Potser l'amanuense hauria hagut d'escriure *Destret*, equivalent a 'districte' o a 'dificultat'. No creiem que *Distret* fos renom d'un propietari.

Dolça, can

V. Frigola 1998*a*, p. 22.

Dolors, l'església dels

[lə j¹ɣleziə ðəlz du¹ləs]

Església vora el carrer Nou. Era de la Congregació dels Servents de Maria en els seus set dolors. Es va fundar l'any 1750.

Domènec, el mas d'en

«Mas doménech» (*Capb.* 1772, f. 89*r*).

Antropònim ben documentat al segle XVIII que donava nom a un mas i a un molí i que ha desaparegut de l'onomàstica actual de la Bisbal.

Domènec, el molí d'en

«lo moli anomenat den Domenech y en temps passat lo clos» (*Capb.* 1772, f. 90*r*); «in moledino vocato den Doménech sito in loco de Sancto Paulo, Parrochie termini Episcopales» (*Capb.* 1773*d*, f. 63*r*).

Domingo, can

[¹kan du¹miŋgu]

Motiu actual de la Bisbal.

Donzelles, el carrer de les

[ə¹ kə¹re ðə læz dun¹zɛləs]

Al nucli antic de la Bisbal, surt de la plaça de la Mel.

«in carrario dicto [...] de les donselles» (*Capb.* 1668b, f. 65v); «Carrer de les Donzelles» (*Plànol* 1716); «situada dins los murs de dita present vila de la Bisbal y en lo Carrer dit del Pou de las Donzelles» (*Capb.* 1764, f. 3r).

Doro, can [ˈkan ˈdɔru]
Motiu actual de la Bisbal.

Duran

«D. Antonio Duran escribiente de esta vecindad» (*Prot. Act.* 1873, f. 68r).

Duros, ca la [ˈka lə ˈðurus]
Motiu actual de la Bisbal.

Eixartell

«ad exartellum» (*Perg.* 50, any 1223); «loco voccato Xartell» (*Capb.* 1668a, f. 24r).

Eixartell, a més de ser el nom d'un mas o camp, és el nom d'un tipus d'aixada.

Eloi, ca l' [ˈka lə ˈlɔj]
Motiu actual de la Bisbal.

Englada, el camp d'
V. *Anglada, el camp d'*.

Entrebanç, ca l' [ˈka ləntɾəˈβaŋ]

Indret situat a una punta oest del terme de la Bisbal, tocant a cal Trop i la riera del Vilar. Té un forn de calç (*Gavarres* 1996-1998, p. 527). *Entrebanç* també és un motiu.

Episcopalem i variants

Amb *Episcopalem* i totes les variants d'aquest nom no queda clar si l'escrivà o el notari es refereixen al terme o al nucli urbà de la Bisbal d'Empordà. En algunes ocasions sembla que es tracta del terme; en d'altres sembla que es refereix al nucli urbà.

V. t. *Bisbal d'Empordà*.

Era, el camp de l'

«loco voccato camp de sa era» (*Capb.* 1563, f. 33v); «Altre Pessa de terra cultiva anomenada camp de la hera» (*Cad.* 1716, f. 199r); «vicinatus de Abellas vocatur nunc camp de la hera» (*Capb.* 1754, f. 34r); «que fou pertinencias del dit Mas Sen anomenat ara camp de la Hera» (*Capb.* 1769, f. 385v).

L'apel·latiu toponímic *era* té el significat de 'camp generalment de cultiu pròxim al nucli urbà'. Destaca l'ús de l'article salat *sa* a l'anotació més antiga.

erm

V. **Olivar*.

Erm, l'

«Altre Pessa de terra [...] vocata dita lo erm» (*Cad.* 1716, f. 203r).

Erm és un apel·latiu toponímic amb el significat de 'camp de terra de no regadiu'.

Ermita, l'

[lər'mitə]

Partida de terra que s'estén pel nord-est del terme municipal de la Bisbal.

Esclop, ca l'

['ka ləs'klɔp]

Motiu relacionat amb l'ofici de l'esclopeter, és a dir, el que fabricava calçat de fusta de tota una peça emprat per caminar per llocs humits o treballar a l'hort. *Ca l'Esclop* era una fonda situada a l'avinguda de les Voltes.

Escorxades, ses

«loco vocato es codron de ses corxadas» (*Capb.* 1424, f. 1v); «loco vocato scorxada» (*Capb.* 1562, f. 1v).

Escorxada és el nom d'un lloc on segurament hi havia plantes llenyoses d'on queia l'escorça.

Escorxador, l'

[ləskurtʃə'ðo]

Construcció de 1925 de l'arquitecte Pelayo Martínez, de Figueres.

església

V. *Dolors, Pietat*.

Estanyol

«Bartolomei Cassiani alius stanyol» (*Reg. Cort* 1438, f. 53r); «Johanis Stanyol [...] et Johanis Stanyol filius» (MN 1475, f. 11r).

Motiu de finals del segle xv utilitzat a la Bisbal.

Esteve

«Bernardus Esteve» (MN 1700, f. 67v).

Estopeny, el casalot de l' [əl kəzə'lod də læstu'peɲ]

Conjunt de pedres de riu cobertes per molsa. No hi ha restes ceràmiques. Hi ha possibles restes de paret arran de terra. S'anomena *de l'Estopeny* perquè és prop d'una plana que s'anomena *l'Estopeny* coberta de sorra per les aportacions del torrent de la Rovira (*Gavarres* 1996-1998, p. 695).

Estramunt

«loco voccato estramont» (*Capb.* 1668a, f. 30r).

Estret, el passatge [əl pə'sadʒə əs'tret]

Paral·lel al torrent del Raig.

Estudi, el camp de l'

«foren part de aquell camp de terra de cultiu anomenat camp del estudi» (*Capb.* 1769, f. 135r).

Topònim que correspon a l'indret situat al costat de l'hospital en els baixos del qual hi havia l'escola de minyons i de gramàtica i filosofia. El camp es convertí posteriorment en horta. *Studi* és la forma que correspon a *estudi* i que al segle XVII tenia el significat de 'lloc on s'ensenyava'.

Estudi, el carreró de l'

«ab lo carrero dit del estudi» (*Capb.* 1769, f. 263r).

Eudaldetes, les [ləz əwðəl'detəs]

Eren dues germanes cupletistes aficionades. Una es deia *Eudalda*.

Fàbrega, can

«Anna Fabrega vidua» (MN 1697, f. 4v); «Joan Ferrer Fabrega [...] de la vila de la Bisbal» (MN 1802, f. 155r).

Casa de Sant Pol que documenta l'historiador local Jordi Frigola en una talla de 1620. V. Frigola 1998a, p. 22.

Fage

«Petrus Fage filius et [...] Guillemmii Fage quod de Episcopali» (MN 1442, f. 12r).

faixa

V. *Clos.

Falgueres, les

«loco vocato falgueras» (*Capb.* 1511*b*, f. 12*v*); «loco uocato camp de falgueras» (*Capb.* 1668*a*, f. 8*v*); «loco vocato las falgueras» (*Capb.* 1763*a*, f. 1*v*); «anomenada Camp Falgues y Camp Matheu» (*Capb.* 1763*b*, f. 15*r*); «y en lo territori vuy dit Camp Ros y antes Pujols o Falgueras» (*Capb.* 1769, f. 263*r*); «loco vocato camp de Falgueras» (*Capb.* 1773*c*, f. 45*v*).

Falgues és probablement una forma assimilada de *Falgueres*.

Falgueres, el pla de

«loco vocato pla de falgueras» (*Capb.* 1668*b*, f. 244*r*).

Falgueres, el torrent de

«in torrente de Falgueras» (*Capb.* 1773*b*, f. 34*r*); «in torrente de falgueras» (*Capb.* 1773*d*, f. 59*r*).

farraginar

V. **Frigola*, **Ortell*.

feixa

V. **Blanes*, **Horts*, **Pla*, **Pujades*, **Riera*, **Tomasa*.

feixans

V. **Blanes*.

Feixes, les

«loco vocato fexas de blanco» (*Capb.* 1431*b*, f. 42*v*); «loco vocato las fexas» (*Capb.* 1599, f. 1*v*); «loco uocato sa fexa» (*Capb.* 1607, s/n); «Altra Pessa de terra campa dita la fe[i]xa» (*Cad.* 1716, f. 152*r*); «y en lo territori anomenat lo Quinta antes la feixa» (*Capb.* 1772, f. 68*r*); «en el territorio de la predicta villa de la Bisbal llamado vulgarmente las feixas» (*Capb.* 1805, f. 11*v*).

Feliu

«Don Salvador Feliu y Esteve Advocat en la vila de la Bisbal» (MN 1802, f. 155*r*).

Fenals

«Jacobi [...] alius fanals» (*Reg. Cort* 1438, f. 88*r*).

Motiu que funcionava al segle xv a la Bisbal.

Fenals, el mas [ə'l 'mas fə'nals]

Mas situat a la dreta del riu Daró, a l'extrem sud-oest del nucli de població de la Bisbal.

Ferrades, el camp

«in honore mio vocato camp ferrades» (*Capb.* 1763a, f. 2r).

Ferrades és un derivat de *ferro*. Probablement es referia a un camp de terres ferroses o a un renom del propietari.

Ferran, ca la ['ka lə fə'ran]

Motiu originat sobre un nom de persona. La casa era situada a la plaça Nova.

Ferranya

«loco vocatur ferrana» (*Capb.* 1511a, f. 31r); «terra vocata ferr[a]gnea» (*Capb.* 1563, f. 28r).

Ferragna és la forma poc evolucionada de l'actual *ferranya*, 'hortet de cultiu'.

Ferreny, can ['kanj fə'renj]

Casa situada al carrer de la Riera. Es va fundar l'any 1875.

Ferrer, el camp de

«loco vocatur lo camp de ferrer» (*Capb.* 1511a, f. 77r); «loco uocato camp de ferrer» (*Capb.* 1668a, f. 10v); «y en lo territori vuy anomenat clot y antes camp de ferrer de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 173r).

Ferrer, la casa [lə 'kazə fə're]

Casa situada al raval de la Bisbal. Els seus propietaris eren nobles juristes i senyors del castell de Millàs, poble situat entre Monells i Madremanya.

Ferrer, el mas

«terminum de episcopali loco vocato mas ferrer» (*Perg.* 4, any 1507).

Ferrerós, el mas [ə'l 'mas fə'rə'ros]

No ho podem afirmar amb seguretat, però probablement el *mas Ferrer* és l'ara conegut amb el nom de *mas Ferrerós* situat actualment a la vora del mas Ripoll, a l'oest del terme municipal de la Bisbal.

Figuera, sa

«in loco vocata figuera» (*Capb.* 1364, f. 14v); «predicto loco vocato ça figuera» (*Capb.* 1387, f. 14r); «ville Episcopalis loco vocato la figuera» (*Capb.* 1668b, f. 235v); «Altre Pessa de terra [...] dita la figuera» (*Cad.* 1716, f. 191r); «y en lo territori anomenat vuy sa figuera» (*Capb.* 1772, f. 228r).

Destaca, de nou, l'ús de l'article salat *sa*. *Figuera* és un fitònim ben present en la toponímia bisbalenca.

Figuera, el mas de sa

«mansum mei vocata sa figuera» (*Capb.* 1483, f. 9v).

Figuera Blanca, la

«loco vocato la figuera blanca» (*Capb.* 1668a, f. 2v); «in torrente de la figuera blanca» (*Capb.* 1668b, f. 235r).

Figuerar, el

[əl fiγə'ra]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Figueres

«Sia notori como Nosaltres Pere y Francisco Figueras Pare y Fill Pagesos del terme de la present vila de la Bisbal» (MN 1798, f. 48r).

Figueres, el camp de ses

«vocatur camp de ses figueres» (*Capb.* 1508, f. 105r); «loco vocato campo de ses figueres» (*Capb.* 1511a, f. 15r); «ville episcopales et in territorio vocato figueras» (*Capb.* 1754, f. 23v); «y en lo territori dit camp Figueras» (*Capb.* 1769, f. 384r).

Figueres, can

[ˈkanj fi'γerəs]

Vora la granja Fita i el mas Ventura.

V. t. *Figueres, el mas*.

Figueres, el clos

«loco uocato clos figueras» (*Capb.* 1668a, f. 11r).

Figueres, el mas

[əl 'mas fi'γerəs]

Mas a la vora del mas Ventura i prop de can Maruny i can Metller, just al sud del nucli de població de la Bisbal. Té un forn (*Gavarres* 1996-1998, p. 604).

«pro manso figueras» (*Capb.* 1668b, f. 235v); «Una Casa [...] dit Mas Figueras» (*Cad.* 1716, f. 136r); «iam dicti mansi Figueras» (*Capb.* 1754, f. 33r).

Figuereta, sa

«loco vocato sa Figuereta et antiquiis vocabatur Argiles» (*Capb.* 1773*b*, f. 36*v*).

El carrer de la Figuereta, dels Jueus o de les Olles era una prolongació o ampliació del barri jueu o call.

Figueró

«Maria Figaro Cendra Muller sua» (MN 1753, f. 8*r*).

Figueró, el mas [əl 'mas fiɣə'ro]

Al Castell d'Empordà. La seva planta és de tipus basilical. Té un portal dovellat datat del 1637.

Figuerola, l'horta de

«loco vocato horta de la Llosa o den figarola» i «in loco vocato horta den Figarola» (*Capb.* 1668*b*, f. 5*v* i 11*v*).

Figuerola, el mas d'en [əl 'maz dəŋ fiɣə'rolə]

Construcció de planta basilical. Té un portal dovellat de 1637. És al lloc del castell d'Empordà.

«mansum den figuerola» (*Capb.* 1511*a*, f. 7*v*).

Filòsof, cal ['kal fi'lɔsuf]

La casa és al carrer dels Germans Sitjar. Desconeixem l'origen del motiu.

Fina, la barraca d'en [lə βə'rakə ðəŋ 'finə]

Indret situat a la dreta de la carretera que uneix la Bisbal amb Calonge, a l'oest del terme municipal.

Fina, can ['kanɲ 'finə]

Casa situada a la plaça Major. És una construcció de 1870 aproximadament.

Fina, el mas

V. Frigola 1998*a*, p. 22.

Finestrelles

«loco vocatur finestreles» (*Capb.* 1511*a*, f. 63*v*); «y en lo territori anomenat finastrellas» (*Capb.* 1772, f. 13*r*).

Devia ser un apel·latiu toponímic que designava un determinat lloc usat com a mirador.

Fita, la granja [lə 'ɣraŋʒə 'fitə]

Conjunt agropecuari situat al sud de la ciutat de la Bisbal, molt a prop de can Figueres i el mas Ventura.

Fitor

«Josephus Soles Fitor villa Episcopalis» (MN 1700, f. 16r).

Foc de la Bisbal, el carrer del [əl kə're 'fɔg də lə βiz'bal]

Carrer del nucli antic actual de la Bisbal.

Foixà, la casa [lə 'kazə fu'ʃa]

Els seus propietaris eren del castell de Foixà.

Folgueres

«loco vocatur folgueres» (*Capb.* 1511a, f. 7v).

Cal relacionar aquest mot amb *falgueres*.

Fonollet

«y la dita pressa de terra anomenada fonollet» (*Capb.* 1772, f. 229r).

Deu ser un derivat diminutiu del fitònim *fonoll*.

Fonollet, el puig d'en

«loco vocatur puig den fonollet» (*Capb.* 1668a, f. 41r).

Fonallet és un antropònim que s'ha perdut entre la població actual de la Bisbal.

font

V. *Arbre, Morter, Remei, Roure, Salomó, Sant Ramon, Santa Llúcia*.

Font

«Margarita Font» (MN 1655, f. 13r).

Font, la

«loco vocato la font» (*Capb.* 1668a, f. 25v).

Font, el camp de la

«del camp vuy dit de la Font y antes la Fontanella» (*Capb.* 1763b, f. 2r).

Font, el carrer de la

«y en lo carrer dit de la font» (*Capb.* 1769, f. 391v).

Font, l'hort de la

«loco vocatur ort de sa font» (*Capb.* 1511a, f. 184v); «loci de fonteta vocatum lo ort de la font» (*Capb.* 1754, f. 29r); «situat en lo loch de Fonteta anomenat lo Hort de la Font» (*Capb.* 1769, f. 383r).

Font, el mas

[əl 'mas 'fɔn]

Mas situat al lloc de Fonteta.

«mansi Font iam dicti loci de Fonteta» (*Capb.* 1754, f. 33r); «lo mas anomenat Font» (*Capb.* 1763b, f. 20r); «y antigament [...] del Mas Font de dit lloch» (*Capb.* 1769, f. 383v).

Font Botero, can

['kanɯ 'fɔm bu'tɛru]

Motiu actual de la Bisbal.

Font de l'Arbre, la

[lə 'fɔn də 'laβrə]

Partida de terreny que, com a topònim, ja no designa una font, si bé encara hi trobem la font que raja.

Fontanelles, les

«loco vocatur fontanelas» (*Capb.* 1364, f. 11r); «in dicto loco vocato ses fontanelas» (*Capb.* 1387, f. 10v); «loco uocato la fontanella» (*Capb.* 1607, f. 46r); «in loco de fontanilles» (*Capb.* 1668b, f. 128v); «del camp vuy dit de la Font y antes la Fontanella» (*Capb.* 1763b, f. 2r).

Fontanella és un antic apel·latiu català format sobre *fontana* amb el significat de 'lloc d'on brollava l'aigua'.

Fontanelles, el molí de

«moledino voccato de ses fontanellas» (*Capb.* 1668a, f. 66r).

Fontanet

«uillam scilicet Sancte Marie quam alio nomine uocant Fontanetum» (Marquès 1993, any 881, núm. 1); «in territorio Gerundense, infra terminos de uilla que nominant Fontaneto, que alio nominant aut quem uocant Sancta Maria» (Marquès 1993, any 911, núm. 41); «in comitatu Gerundense infra terminos de uilla Fontaneto quem uocant Sancta Maria» (Marquès 1993, any 911, núm. 44); «infra termino uilla Fotanedo que uocant Sancta Maria» (Marquès 1993,

any 916, núm. 29); «ad domum Sancte Marie de Fontaned quem uocam Episcopale» (Marquès 1993, any 1112, núm. 210).

Aquest sembla que va ser el primer nom que es va donar a l'actual lloc de la Bisbal.

Fontaneta

«Guillema de [...] de fontaneta de parrochia [...] de episcopales» i «altum herimum que nos habemus apud fontaneta in parrochia sancte marie ad episcopalem loco uocato Grubiula» (*Perg.* 62, any 1276).

No creiem que el femení *Fontaneta* designi el mateix que el masculí *Fontanet* de l'entrada anterior.

Fontano

«Bernardus Palau de Fontano» (*Reg. Cort* 1438, f. 141r).

No creiem que *Fontano* es refereixi al lloc de *Fonteta*. Més aviat creiem que és un antropònim.

Fonteta

[fun'tetə]

Nom de la vila rural situada a l'est del nucli de la Bisbal. Antigament pertanyia al municipi de la Bisbal fins que se'n va independitzar al segon terç del segle XIX. De Fonteta destaca l'església de Santa Maria que ja existia l'any 904 i que va dependre de la parròquia de la Bisbal fins a l'any 1925.

«et uillam quarum alteram nominat Fonsedictus» (Marquès 1993, any 844, núm. 7); «Quod domos et uineas et terras et curtes que sunt in uilla Fonsedictus» (Marquès 1993, any 850, núm. 8); «et uilla Sancte Marie que dicitur Fundadenus cum Cassania et uilla Fonsedicta cum Apiliaries» (Marquès 1993, any 922, núm. 37); «necnon et mansum de Fontadeta» (Marquès 1993, any 1019, núm. 79); «in uilla que dicitur Fontadeta» (Marquès 1993, any 1088, núm. 159); «vobis Guillemo Castilionis de fonteta» (*Perg.* 20, any 1345); «Ego Petrus Silvestre alias Janoer de ffonyeta de Episcopali» i «teneo et possideo in orta de ffonyeto» (*Perg.* 53, any 1427); «Genoer de fonteta» (*Capb.* 1511a, f. 174); «Jolina de fonteta» (*Capb.* 1562, f. 34r); «loci de fonteta vocatum lo ort de la font» (*Capb.* 1754, f. 29r); «fou pertinencias del mas Anglada del dit lloch de Fonteta» i «del mas Silvestre cituat en lo lloch de fonteta» (*Capb.* 1769, f. 26r-27v i 111r).

Fonteta, la creu de

«in loco voccato al pla sobre la creu de Fonteta» (*Capb.* 1668a, f. 19r).

Probablement era una creu de terme situada al lloc de Fonteta.

Fonteta, el pla de

«loco vocato pla de fonteta» (*Capb.* 1668a, f. 15v); «en lo mateixo terme anomenat Camp de la Creu antes Pujols o Pla de la Fonteta» (*Capb.* 1772, f. 67r).

Terres planes que devien estar a prop del lloc de Fonteta.

Fonts, les

«en lo territori anomenat al present las fons y antigament las Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 35v).

Fons és el plural de *fonts* amb una *t* assimilada.

Forcada

«Franciscus Forcada» (MN 1700, f. 33r).

Forment, el mas

«Mas Forment» (*Capb.* 1511a, f. 20v).

forn

V. **Distret*, **Miquel Llenes*.

Forn

«predicto vocato den forn» (*Capb.* 1364, f. 24r); «loco uocato pantanals o forn» (*Capb.* 1668a, f. 7v).

L'apel·latiu *forn* té en toponímia l'accepció de 'cavitat del terreny'. No seria, doncs, estrany que aquest nom documentat en la toponímia bisbalenca des d'època medieval designés un lloc on hi havia alguna clotada.

Forn, el bosc del

«del lloch de Fonteta anomenada antes las Comas den Anglada y vuy Bosch del Forn» (*Capb.* 1769, f. 267v).

Lloc ubicat a mitjan segle XVIII a Fonteta.

Forn, el carrer del

«Carrero del Forn» (*Plànol 1716*); «ab lo dit Carrer del Forn» (*Capb.* 1769, f. 152r).

Carrer que ja no és present a la retolació oficial dels carrers actuals de la Bisbal.

Fornells, es

«loco uocato fornells» (*Capb.* 1607, s/n); «anomenat arrabassadas y antes as fornells» (*Capb.* 1763b, f. 14r).

Nom derivat de *for*n però amb una clara accepció antroponímica.

Forns, els

«loco uocato forns» (*Capb.* 1511a, f. 30v); «loco vocato es forns» (*Capb.* 1563, f. 39v); «y en lo territori avui dit Forns o Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 152v).

Foros

«y en lo territori avui dit Foros o Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 152r).

Forques, el puig de les

[əl 'puɔʒ də ləs 'fɔrkəs]

Elevació del terreny al sud de la partida de la Creu dels Frares, a l'est del terme municipal.

Fortes, ses

«predicto loco vocatur ses fortas» (*Capb.* 1364, f. 18r).

Fosses, les

«vocatium las fossas» i «loco voccato les fosses» (*Capb.* 1668a, f. 3r i 55r); «Altra Pessa de terra [...] dita les fosses» (*Cad.* 1716, f. 125r).

Lloc que devia anomenar una clotada o antics enterraments.

Francesc Macià, la plaça de

[lə 'pləsə ðə frən'sesk məsi'a]

Al final de l'avinguda de les Voltes després de creuar el riu Daró.

Francisquet, can

['kanʃ frənsis'kɛt]

Motiu originat sobre un nom personal. La casa és a la plaça Major. Eren pastissers. Un personatge d'aquesta casa era de petita estatura.

Frare Magall, el

[əl 'frarə mə'ɣaɫ]

El portador d'aquest motiu era un personatge d'aire místic que tenia una botiga de magalls, 'aixada estreta'.

Frigola

[fri'ɣola]

Antroponim que es conserva en l'antroponímia actual de la Bisbal. Era una nissaga de cavallers que van tenir el batlliu de la Bisbal durant dos-cents anys, de manera hereditària.

«Bernard ça frigola» (*Definicions* 1345, f. 27r); «Petri Frigola de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 5r); «Testes Raphael Frigola scriptor et Marcinius Quinta» (MN 1753, f. 15r).

Frigola, el farraginar d'en

«loco vocato ferragenall den frigola o den ortall» (*Capb.* 1511b, f. 4v).

Frigola, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22.

Frugell, el carrer d'en

«Carrer d'en Frugell» (*Plànol* 1716).

Va ser anomenat també *plaça de l'Oli*. És l'actual *carrer de Pella i Forgas*.

Frutis, la bassa d'en

[lə 'βasə ðəŋ 'frutis]

V. *Mas Gastó, el molí del*.

Fum, l'hostal del

[lus'tal ðəl 'fum]

Casa que ja no funcionava com a hostal. Fabricaven claus. Encenien una gran foguera d'on sortia una gran fumada. La casa és al carrer de la Riera Alta.

Gabriel de Sant Nazari, el mas

[ə'l 'maz gə'βriəl]

Mas situat al lloc de Santa Llúcia de la Ganga. Una completa descripció d'aquest mas es trobarà a *Gavarres* 1996-1998, p. 829.

«lo mas anomenat den Gabriel de Sant Nasari» i «γ en lo territori dit del Infern que antes fou de pertinencia del mas Gabriel propi de la capella de Santa llucia la qual dita Vesania» (*Capb.* 1769, f. 91v i f. 130r).

Galceran

«Bernardi Galceran» (MN 1655, f. 135v).

Galí, cal

['kal γə'li]

Els seus propietaris eren farmacèutics. Joaquim Galí era el president de la Societat del Tren Girona-Palamós. Tenia dues cases: una de 1835, formada per una botiga i un magatzem de roba, i l'altra del segle XVIII.

Galí, les voltes d'en

[ləz 'bɔltəz ðəŋ gə'li]

Situades damunt de l'antic Ajuntament. De l'any 1853, és un casal amb un tram de carrer porticat.

Gallaret, cal [ˈkal ɣəʎəˈret]

Lloc situat al final del torrent de la Marqueta, a l'est del terme municipal i molt a prop del terme de Fonteta. Té un molí (*Gavarres* 1996-1998, p. 584). Existeix també l'anomenat *cal Gallaret Antic*, a la banda dreta del torrent de la Marqueta (*Gavarres* 1996-1998, p. 586).

Gallinas

«vocatam Gallinas» (*Capb.* 1668a, f. 57r).

Nom desaparegut ara però que probablement està relacionat amb un antroponim del tipus GALLINIUS ben documentat als comtats d'Osona i de Ripoll (RAC 1994, p. 311).

Gambo, cal [ˈkal ˈɣambu]

S'aplicava aquest motiu a una persona de bones gambes, és a dir, 'bon caminador'. La casa és sota el convent. Era un mas convertit actualment en una carnisseria. Els masovers del mas eren carnisers.

Ganga, sa

«in riaría de sa gangua» (*Perg.* 27, any 1424); «in riaría de sa gangua» (*Perg.* 24, any 1425).

Ganga, el camí vell de la [əl kaˈmi βeɫ də lə ˈɣaŋgə]

Camí on trobem el mas Planells. Baixava de Romanya i arribava a Calonge (*Gavarres* 1996-1998, p. 630).

Ganga, la riera de la [lə riˈerə ðə lə ˈɣaŋgə]

Al sud-est del terme municipal.

Gangues, ses

«in loco vocato ses gangas» (*Capb.* 1483, f. 14r).

Ganga té l'accepció toponímica de 'lloc on viuen les perdius'. No s'ha de descartar, doncs, que el nostre topònim designés un espai d'aquestes característiques. Com a topònim fa referència a un barri secundari que depenia de la vila de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 12). A l'ACA, caixa XVII, lligall 11-1, número 21, apareix al *Livre de notes sur le canton de la Bisbal* del 31 de juliol de 1812 una descripció del lloc de la *Ganga*: «On a fait la moitié du chemin en montant et traversant des montagnes. Il n'ya que des bois, des precipices et des dangers». Popularment hom diu que una *ganga* és un 'pas difícil en una carena'.

Gargallo

«Guillemus Gargalli [...] de ffonteta» (MN 1394, f. 12v).

Garriga

«Bernardo Garriga de Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 48r).

Garriga del Puig, el mas

«in honore mansi Garriga del Puig vocato los Avellans del Ramonal» (*Capb. 1668b*, f. 373r).

Garrigal, el

[əɫ γəri'ɣal]

Partida de terra situada a l'est del terme municipal de la Bisbal. Separa aquest terme del veí de Fonteta.

«Altre Pessa de terra derm dita lo garrigal» (*Cad. 1716*, f. 183r).

Garrigues, les

«loco vocato ses garrigues» i «loco vocato es garrigues» (*Capb. 1511a*, f. 8r i 17v); «loco vocato garrigas» (*Capb. 1511b*, f. 4v); «parrochia de episcopales loco vocato garrigues» i «Ego Bernardus bonet agrícola vicinanus de les Garrigues termini huius ville episcopales» (*Capb. 1562*, f. 35v i 72r); «nominata las garrigas» (*Capb. 1607*, f. 13v); «de pertinencias de mas Bonet de las Garrigas» i «y en lo territori anomenat las Garrigas y vinya Puig» (*Capb. 1769*, f. 27r i 30v); «Ego Bernardus Bonet [...] dominus [...] et proprietarius mansi Bonet vicinatus de las Garrigas termini villa episcopales» (*Capb. 1773c*, f. 44r).

Antic llogaret i veïnat situat dins el terme municipal de la Bisbal.

Garrigues, el puig de les

«en lo termino vulgarmente llamado Puig de las Garrigas o las Garrigas» (*Capb. 1805*, f. 38v).

Gastó

«Guillemus Gasto maior dicti Sancto Paulo» (*Reg. Cort 1438*, f. 81r).

Gastó, l'illa d'en

«loco vocato illa den gasto» (*Capb. 1563*, f. 32r).

Gastó, el mas

«de pertinensis mansi Gasto» (*Capb. 1754*, f. 25v); «Pessa de terra del dit mas Gasto» i «y en lo territori dit antes las Illas y vuy Garrigues o foros que foren

pertinencias del Mas Gasto situat en lo terme de la referida present vila» (*Capb.* 1769, f. 26r-26v i f. 152r).

Montserrat Gastó i la seva dona Elisenda van vendre aquest mas a Nicolau Salomó, pescador de Calonge, l'any 1606. La família Gastó hi residia des del segle XIII (*Gavarres* 1996-1998, p. 87).

Gatell

«y en lo territori dit Gatell cerca la creu de Santa llucia de la Ganga» i «de la Riera o torrent anomenada Santa Llucia o Gatell» (*Capb.* 1769, f. 129v i 130v).

Gatell és un postantropònim relacionat amb el fitònim del mateix nom.

Gatell, la coma d'en

«y en lo territori anomenat Coma den Gatello o coma del Infern» (*Capb.* 1772, f. 3r).

Gavarres, les

[ləz ɣə'βarəs]

Massís que constitueix l'extrem nord de la Serralada Litoral Catalana.

Geli

«G. Geli de pala» (MN 1326, f. 19v); «Petri Geli alius brasa» (*Reg. Cort* 1438, f. 67r).

Genís, can

['kən ʒə'nis]

A l'extrem nord-est del terme municipal, tocant a la riera de Vulpellac.

Germans Sitjar, el carrer dels

[əl kə're ʒər'mansid'ʒa]

Carrer del nucli antic actual de la Bisbal.

Geronès, can

['kən ʒəru'nəs]

Geronès és un motiu format sobre un cognom. Actualment aquest motiu el porta la família Bonet. La casa actual és al poble veí de Fonteta.

Geronès, el mas

«del dit mas Geronès» (*Capb.* 1772, f. 75r).

Mas que devia ser a l'actual lloc de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22. *Geronès* també és un motiu actual de la Bisbal.

Gibert

«Nos Petrus Giberti» (MN 1394, f. 39v).

Gilabert

«Nos Bernardus Gilabreri» (MN 1475, f. 48r).

Gimferrer, el mas

«loco vocato mas gimferrer» i «loco vocato proa lo mas gimferrer» (*Capb.* 1511b, f. 23r i 45r); «y en lo loch anomenat mas Gimferrer» (*Capb.* 1763b, f. 4r).

Ginebrars

«de la citada present Villa de la Bisbal y en lo territorio vulgarmente conocido por Ginebras» (*Capb.* 1805, f. 13r).

Ginestar

«plantatam uocatam ginestar» (*Capb.* 1668a, f. 1r); «y en lo territori anomenat Ginestar» (*Capb.* 1772, f. 67v).

Ginestar, la granja

[lə 'ɣɾaŋʒə ʒinəs'ta]

Granja situada a la vora de can Mer, a l'oest del terme municipal.

Girona, el camí de

[əl ka'mi ðə ʒi'rɔnə]

Aquest és el nom de l'antic *carrer del Pont*.

Girona, el portal de

«turri supra portale vulgo dicto de Gerona» (*Perg.* 139, any 1509).

Antiga porta d'entrada al recinte emmurallat de la Bisbal.

Gispert, el mas

«de pertinencias del mas Gispert» (*Capb.* 1772, f. 84r).

Gispert és un cognom actual present en la població. Avui és *can Mer*.

Glaç, la rasa del

«y prop la Rassa del Glas» (*Capb.* 1772, f. 92r).

Sembla que aquest topònim fa referència a algun sector prop d'un pou de glaç.

Goda

«loco vocato vall de guda» (*Capb.* 1387, f. 20r); «in loco vocato Goda» (*Capb.* 1508, f. 105v); «vocata Goda» i «loco voccato Goda» (*Capb.* 1668a, f. 2r i 34r); «dicta villa Episcopalis loco vocato Goda» (*Capb.* 1668b, f. 160r); «Altre Pessa de terra campa dita goda» (*Cad.* 1716, f. 154r); «y en lo territori anomenat vuy sa suradaneta antes viña de sa carretera y mes antes Goda» (*Capb.* 1772, f. 65r).

Goda és un nom de persona representatiu de l'antroponímia dels comtats de Besalú i d'Osona, com ho demostren les mencions aportades pel RAC 1994, p. 338. Es tracta d'un nom segurament relacionat amb l'antroponímia germànica. A la Bisbal hi havia la família *Godó*.

Goda, el torrent de

«in torrente de goda» (*Capb.* 1387, f. 23r); «in torrente de goda» (*Capb.* 1769, f. 23r).

Torrent documentat tant en època medieval com moderna però del qual ja no queda record actual.

Gomis, el puig d'en

«y en lo territori anomenat Puig den Gomis y antigament Puig den miravelas» (*Capb.* 1769, f. 31v).

Puig que devia ser allà on hi ha les runes del castell de Miraviles.

Gorembau

«loco vocato Gorembau» (*Capb.* 1668a, f. 46r).

Gorgoll, el pla de

[əl 'pla ðə γɔr'γoɫ]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Gorristes, ca les

['ka ləz gu'ristəs]

Motiu originat sobre un nom d'ofici. La casa era al carrer de Cavallers.

Gra, la plaça del

[lə 'plasə ðəl 'γra]

Plaça situada vora l'església de Santa Maria.

granja

V. *Fita, Ginestar, Plana, Vives*.

Granota, can

[ˈkaŋ grəˈnotə]

El portador del motiu *Granota* destacava per la qualitat del seu salt. Era un botiguer de roba. La casa és al carrer dels Germans Sitjar.

Grassot, la casa

[lə ˈkazə ɣrəˈsot]

Casa fundada l'any 1870. Els seus propietaris eren comerciants.

Grassot, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

Grau, can

[ˈkaŋ ˈgraw]

Eren uns marxants de roba. La casa és al carrer del Morró.

Gregori, l'horta d'en

[ˈlɔrtə ðəŋ grəˈɣɔri]

Horta situada a la vora del torrent del Raig. També es coneix com a *horta del Rei* (v. Lloberas 1987, p. 21).

Grubiula

«altum hermum que nos habemus apud fontaneta in parrochia sancte marie ad episcopalem loco uocato Grubiula» (*Perg.* 62, any 1276).

Grubiula deu ser una forma relacionada amb *gordiola* amb una metàtesi simple de la consonant *r*, un tancament de la vocal tònica per un fenomen de metafoia i un canvi de *-d-* per *-b-*.

V. t. **Guardiola*.

Guàrdia, sa

«predicto loco vocatur ça guardia» (*Capb.* 1364, f. 14r).

Guardiola

«Nouerint uniuersi quod nos Johanes gordiola et A. gordiola» (MN 1394, f. 2r);
«Petrus Gordiola alius corredor» (MN 1442, f. 150r).

Guardiola, la¹

[lə ɣwərˈðiɔlə]

Partida de terreny situada a l'est del terme municipal i al sud-est del nucli de la Bisbal.

«y en lo lloch anomenat gordiola» (*Capb.* 1763b, f. 6r); «loco vocato gordiola» (*Capb.* 1773d, f. 63r).

Guardiola, la² [lə ɣwər'ðiələ]
Barri al sud-est del nucli de població de la Bisbal.

Guardiola, el camp de

«vocato camp de gordiola» (*Capb.* 1511*b*, f. 1*v*).

Guardiola, el mas [əl 'maz ɣwər'ðiələ]

Mas situat sota el convent franciscà.

«de pertinencias del Mas Pareta y Guardiola» (*Capb.* 1769, f. 30*v*); «et proprietarius mansi Pareta antiquus vero Guardiola» (*Capb.* 1773*d*, f. 58*r*).

Guardiola, el torrent de la

«ab lo torrent del Raig dit la Gordiola» i «ab lo Torrent del Raig o de la Guardiola» (*Capb.* 1769, f. 164*r* i f. 175*r*).

Antiga denominació del *torrent del Raig*.

Gudan

«in [...] parrochia sancte marie de episcopalis apud locum vocatum Gudan» (*Perg.* 58*a*, any 1280).

Sembla que *Gudan* té relació amb el topònim *Goda* tractat més amunt.

Güell, el mas de, i el molí de Güell

«in moladino vocato de Gudello quod est in parrochia Sancti Martini de Laneriis, et dono annuatim masso de Gudello» (*Monacals* 1322, vol. 1023, núm. 11).

Mas i molí al veïnat de Sant Martí de Llaneres i que han desaparegut de l'onomàstica actual de la Bisbal.

Guillem, la vinya

«uinea Guillemi lozani de Episcopali» (*Capb.* 1431*b*, f. 36*v*).

Guillem de Malver, el mas de [əl 'maz də ɣi'lem də məl'βe]

Al barri pagès de Viladavall. V. Frigola 2003, p. 19.

Guinard, la casa [lə 'kazə ɣi'nart]

La casa té finestres gòtiques.

Guitard, la casa

[lə 'kazə ɣi'tart]

Casa situada al carrer del Raval. Abans rebia el nom de *casa Millàs*.

«Casa Guitart» (*Capb.* 1511*b*, f. 10*r*); «Petrus Guitart» (MN 1655, f. 139*v*); «Josephus Gitart» (MN 1700, f. 29*r*).

Guiteres, can

[ˈkaŋ ɡi'terəs]

Eren els responsables del correu de la Bisbal abans que aquest s'oficialitzés. La casa és al carrer Ample.

Gunbaula

«altrum hermum que nos habemus apud fontanera in parrochia sancte marie ad episcopalem loco uocato Gunbaula» (*Perg.* 62, any 1276).

Guran

«Bartholomei Gurçan alius pedron» (*Reg. Cort* 1438, f. 124*r*).

Guruguru, el

[əl ɣuru'ɣuru]

Extensió de terra situada a la punta més al nord-est del terme municipal.

hort

V. **Brauget*, **Canyes*, *«*Criadero*», **Daura*, **Font*, **Pol*, **Riera*, **Sellera*.

horta

V. *Anguera*, **Blanes*, **Cabrera*, **Cap del Pont*, *Català*, *Coia*, **Figuerola*, **Grassot*, *Gregori*, **Hospital*, **Lari*, **Litus*, **Llosa*, *Maçanet*, **Marimon*, **Mas Barrot*, **Mascort*, **Mir*, *Molinera*, **Niubó*, **Planes*, **Pont*, **Quatre Camins*, **Regadiu*, *Rei*, **Roures*, **Salomó*, **Sant Pol*, **Torroella*.

Horta, el camp de l'

«loco vocato camp de la orta» (*Capb.* 1511*b*, f. 45*r*).

Horta Vella

«loco vocatur orta vella» (*Capb.* 1511*a*, f. 297*v*); «loco vocato orta vella del senyor bisbe» (*Capb.* 1511*b*, f. 8*v*); «loco uocato orta vella» (*Capb.* 1607, f. 4*v*).

Hortal, la vinya de n'

«vocato vinya den ortal» i «vinya den ortal que fuit antes de pertinencias Mansi Dalmau» (*Capb.* 1754, f. 11*r* i 12*r*).

Hortal és un derivat locatiu de *horta* amb el sufix *-al*. *Hortal* era una família de cavallers del segle xv diverses vegades batlles de la Bisbal.

Hortals

«loco uocato hortals» (*Capb.* 1668a, f. 67r); «anomenada antes Hortals o Prat vuy la Closa» (*Capb.* 1763b, f. 9r).

Hortes, les [lə 'zɔrtəs]

Petita partida de terra situada a l'oest del nucli de població de la Bisbal i vora la partida de les Lloses.

«Una Pessa de terra campa dita las ortas» (*Cad.* 1716, f. 152r).

Hortet

«loco vocato ortet» (*Capb.* 1668a, f. 25r).

Horts

«de aquella Pessa de terra boscosa de tinensa [...] anomenada Horts» (*Capb.* 1769, f. 5v); «territori anomenat vuy lo Pastoret y antes dit closes antigament orts o Ayguals de tinensa» (*Capb.* 1785, f. 112v).

Horts, les feixes dels

«anomenada las feixas dels Horts y vuy camp del pou» (*Capb.* 1772, f. 95r).

Hospital, el barri de l' [əl 'βari ðə ləspi'tal]

Lloc on hi ha el primitiu hospital de la Bisbal. Era un raval.

«barrio vocato barri del aspital» (*Capb.* 1511b, f. 53r); «et in barrio uocato del hospital» i «in barri uocato barri del spital» (*Capb.* 1607, f. 23r i 25v).

Hospital, el carrer de l' [əl kə're ðə lʊspi'tal]

Carrer situat al nucli antic de la Bisbal. Segons el mapa del segle xviii, aquest carrer era fora de la primitiva muralla. Concretament era a l'est de nucli de població. Portava a l'antic hospital de la Bisbal.

«in carrario vocato del hospital» (*Capb.* 1668b, f. 24v); «Altra casa en lo carrer del Hospital» (*Cad.* 1716, f. 52r); «Carrer de l'hospital» (*Plànol 1716*); «situada fora los Murs de dita present vila y en lo carrer dit del Hospital» (*Capb.* 1769, f. 182r); «y en lo Carrer del Hospital vuy de la Mare de Deu de la Pietat» (*Capb.* 1785, f. 11r).

Hospital, l'horta de l'

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

hostal

V. *Arengada, Fum.*

Hostals

«loco vocatur [o]stals» (*Capb.* 1511a, f. 195r).

Devia ser el nom d'un lloc on hi havia una fonda.

Hualguer

«dominus hualguer de la Bisbal» (*Lletres* 1350, f. 176r).

Aquesta forma descriu de vegades el cognom *Nualguer*.

illa

V. **Mas Gastó*.

Illa, sa

«loco vocato sa ila» (*Capb.* 1511b, f. 15v); «in dicto loco vocato Illa» (*Capb.* 1763a, f. 1v).

Illes, les

«loco vocatur Iles» i «loco vocatur Ilas» (*Capb.* 1511a, f. 31r i 233r); «loco vocato les illes» (*Capb.* 1562, f. 74r); «loco vocato Illes» i «loco vocato Illa [...] antiguamente erat» (*Capb.* 1563, f. 20r i 63r); «y en lo territori dit antes las Illas y vuy Garrigues o foros que foren pertinencias del Mas Gasto situat en lo terme de la referida present vila» i «de pertinencias del Mas Gasto anomenada las Illas» (*Capb.* 1769, f. 152r i 265r).

Illes és el plural de *illa*, apel·latiu toponímic que té el significat de 'terra separada significativament de les altres'.

Infern, l'

«y en lo territori dit del Infern que antes fou pertinencia del mas Gabriel propi de la capella de Santa llucia la qual dita Vesania» (*Capb.* 1769, f. 130r).

Lloc que devia estar situat en un terreny de difícil accés o que devia estar exposat especialment a la irradiació solar.

Infern, la coma de l'

«y en lo territori anomenat Coma den Gatello o coma del Infern» (*Capb.* 1772, f. 3r).

«Isidro» de les Tartanes, ca n' [ˈka niˈziðru ðə ləs tərˈtanəs]

Casa situada al carrer de l'Aigüeta. El seu propietari tenia sis tartanes de lloguer.

Ja ja, can [ˈkaɲ ˈʒa ˈʒa]

Era una ferreteria a la plaça de la Llibertat. Els seus propietaris quan enraonaven empraven aquesta expressió del *ja, ja*.

Jacint Verdaguer, la plaça de [lə ˈplasa ðə ʒəˈsim bərðəˈɣe]

A l'actual nucli antic de la Bisbal. Antigament rebia els noms de *placeta Comes* i *placeta de la Carnisseria*.

Janoer

«Antonius Brauget alius Janoer» (*Rep. Inst.* 1595, f. 332v).

Motiu que funcionava a la Bisbal a finals del segle XVI. Moll, a *Llinatges* (vol. II, p. 221), anota *Genoer*, variant de *Genover*, derivat de Gènova.

Janoer, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Jeroni Caxa, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Joan, el mas d'en

V. Frigola 1998a, p. 22.

Joan Bo, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Joio, can [ˈkaɲ ˈʒɔju]

Casa situada al passeig de Marimon.

Joveres

«que la dita Anna Joberas y Prats» (MN 1753, f. 13r).

És probable que *Joberas* correspongui a la forma actual *Lloberas*, però preferim decantar-nos per la de *Joveres*.

Jueus, la torre dels

Torre enderrocada que era al sud-oest de l'antic nucli medieval de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 13).

Lari, can [ˈkan ˈlari]

Era una casa d'hortolans del carrer del Carme. *Lari* pot ser una reducció de *Hilari*.

Lari, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

V. t. *Lari, can*.

«Lecherita», ca la [ˈka lə lətʃəˈritə]

Casa situada al carrer de la Riera Alta. Hi venien llet.

Linyol, can

«loco vocato canliyoll» (*Capb.* 1788, f. 30r).

Linyola

«loco vocato liniola» (*Capb.* 1668a, f. 28r).

Liret, cal [ˈkal liˈret]

Els seus primers propietaris eren d'origen gitano. La casa és al carrer del Morró.

Litus, l'horta d'en

A la vora del torrent del Raig (v. Lloberas 1987, p. 21).

Llac, can [ˈkan ˈlak]

Antigament era *can Plaja*. És un mas de finestres gòtiques al carrer d'Agustí Font. Volen convertir-lo en Biblioteca Comarcal del Baix Empordà.

Lladres, es

«loco vocato es ladres» (*Capb.* 1424, f. 2v); «loco vocatur ladres» (*Capb.* 1511a, f. 205r); «loco vocato as lladres» (*Capb.* 1562, f. 1v); «loco vocato lladres» (*Capb.* 1563, f. 23v).

Era el nom del *Camp Gran*.

Llaneres, el coll de

«loco vocato coll de laneras» (*Capb.* 1431a, f. 5v); «del dit castell de Amporda y en lo territori dit Comas o Coll de Llaneras» (*Capb.* 1788, s/n).

Terreny situat a la vora del veïnat de Sant Martí de Llaneres.

Llaneres, el puig de

«del dit castell de Amporda y en lo territori dit Comas o Puig de Llaneras» (*Capb.* 1788, s/n).

Terreny que devia estar situat a la vora del veïnat de Sant Martí de Llaneres.

Llebià, la coromina d'en

«in loco voccato la coromina den la bia» (*Capb.* 1562, f. 75v).

El cognom dels cavallers *Llebià* apareix als documents de l'època com a *Labia*. D'aquí devia sortir la forma *La Bia*.

Llebià-Torroella, la casa

[lə 'kazə kəβi'atu'ruelə]

Casa que era propietat de Pere de Torroella, majordom de Carles de Viana. Com a cavaller va servir a la cort d'Alfons el Magnànim. La casa va ser posteriorment utilitzada com a quarter per la tropa militar.

Llenes

«Francisco y Generoso Llenas ladrilleros del lugar de Fonteta» (MN 1802, f. 165r).

Llibertat, la plaça de la

[lə 'plasə ðə lə liβət'tat]

Eren els patis del costat del sector nord de la muralla. Es va construir al darrer terç del segle XIX.

Llinars

«de sancto paulo vocato linars» (*Capb.* 1431b, f. 7v); «loco vocato lina[r]s» (*Capb.* 1563, f. 31r); «loci de Fonteta vocato lo Llinar» (*Capb.* 1754, f. 22r).

Lloc que era al veïnat de Fonteta. Devia ser un camp plantat de lli.

Llobera de la Palanca, el mas

«in eadem villa Episcopalis populato et Magdalena Ferrer et Font eius uxore totum Mansum Llobera de la Palanca» (*Notalorum* 1750, f. 2r-2v).

Actualment hi ha la piscina municipal al costat.

Lloberes, cal

[ˈkaɫ ɫuˈβerəs]

Indret vora can Barrina i cal «Tremendo», a l'oest del terme municipal. *Lloberes* és un cognom ben present a la memòria dels bisbalencs perquè és el cognom d'un alcalde ben recordat: Pere Lloberas.

Lloberes, el mas

«del Mas Lloberas de Sant Pol situada en lo terme de la dita present vila» (*Capb.* 1769, f. 327r); «del dit mas Lloberas» (*Capb.* 1785, f. 10v); «en dit terme y territori dit mas Lloveras» (MN 1798, f. 10v).

Llong

«y en lo lloch anomenat llonch» (*Capb.* 1772, f. 90r).

Llorà, les cases d'en

V. Frigola 1998a, p. 22.

Lloreda, la

«de dita present vila de la Bisbal y en lo territori dit de la Lloreda» (*Capb.* 1764, f. 8r).

Topònim que fa referència a un barri secundari que depenia de la vila de la Bisbal (v. Frigola 1998b, p. 12).

Llosa, la

«loco vocato sa losa» (*Capb.* 1483, f. 16r); «loco vocato sa losa o orta de torroella» (*Capb.* 1511b, f. 13r); «loco vocato la losa o orta den torroella» (*Capb.* 1562, f. 1v); «loco vocato la llosa vuy Camp del Moli» (*Capb.* 1668b, f. 201r); «y en lo territori dit llosa o closa» (*Capb.* 1769, f. 110r).

Llosa, l'horta de la

«loco vocato orta de la losa» (*Capb.* 1563, f. 37v); «in loco orta de la llosa» (*Capb.* 1607, f. 74r); «loco vocato horta de la Llosa o den figarola» (*Capb.* 1668b, f. 5v).

Llosa, els prats de la

«vocant prats de la llosa» (*Capb.* 1562, f. 5v).

Lloelles

«in parrochia de laneriis loco vocato loselas» (*Capb.* 1562, f. 43r).

Lloses, les [ləz 'lɔzəs]

Petita extensió de terra situada a l'oest del nucli de població de la Bisbal, tocant a la partida de les Hortes.

Llúcia, ca la ['ka lə 'lusiə]

V. *Podrit, cal.*

Lluert, cal ['kaɫ lu'ert]

Motiu originat en un zoònim: el *lluert*, 'espècie de rèptil'. Els seus primers portadors eren d'origen gitano. La casa és al carrer del Morró.

Lozani

«uinea Guillemi lozani de Episcopali» (*Capb.* 1431b, f. 36v).

Maçanera, el mas d'en

«mansì vocato [...] den massanera» (*Capb.* 1511b, f. 4r).

Maçanes, la xarxa de

«loco vocato la xarxa de massanes» (*Capb.* 1431b, f. 4r).

Segurament es refereix a un antic creuament de camí del qual no es conserva el record.

Maçanet, la casa

«domus dicti Massanet» (*Capb.* 1668b, f. 44r).

Maçanet, l'horta d'en ['lɔrtə ðəm məsə'net]

Allà on desemboca la riera de Sant Pol (v. Lloberas 1987, p. 21).

Madral, el rec [əl 'reg mə'dral]

Canal d'aigua que corre per la part oest del terme municipal de la Bisbal. Prové del terme veí de Corçà. Recollia les aigües sobrants del molí del Mal Pas.

Maiguals

«in parrochia de Episcopali loco vocato Mayguals» (*Capb.* 1431a, f. 20r).

Major, el carrer

«Carrer Major» (*Plànol 1716*); «una casa situada dins las murallas de la dita present vila y prop lo Portal de Sant Jaume y en lo carrer Major» (*Capb. 1769*, f. 359r).

Nom de l'actual *carrer de Sant Jaume*.

Major, la plaça

[lə 'plasə mə'ʒo]

A l'actual nucli antic de la Bisbal. Antigament va rebre el nom de *plaça Coberta*.

Mal Pas, el molí del

[əl mu'li ðəl 'mal 'pas]

Hi anaven a parar les aigües sobrants del rec Madral.

Mall, es

«loco vocatur es mall» (*Capb. 1511a*, f. 134r).

Mall és un apel·latiu toponímic amb el significat de 'lloc rocós'.

Mallol

«y Parroquia anomenada mallol» (*Capb. 1772*, f. 90r).

Mallol és un apel·latiu amb el significat de 'lloc plantat de vinya jove'.

Malloles, les

«en el termino de dicha presente villa vulgarmente llamadas las Mayolas» (*Capb. 1805*, f. 19r).

Manya, el mas d'en

«mansi vocati den mania» (*Capb. 1511b*, f. 5r).

Maranges, la casa

[lə 'kazə mə'raɲʒəs]

És una casa del Neoclassicisme, concretament de mitjan segle XIX. És a l'antic raval de la Bisbal.

Marcó, can

['kam mə'r'ko]

Indret situat a la punta sud-oest del terme. Té un pou (*Gavarres 1996-1998*, p. 844). Separa aquest terme del veí de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura. *Marcó* és un motiu actual de la Bisbal. Altrament és un cognom.

Mare de Déu de la Pietat, el carrer de la

«y en lo Carrer del Hospital vuy de la Mare de Deu de la Pietat» (*Capb.* 1785, f. 11r).

Denominació que al segle XVIII rebia el *carrer de l'Hospital*.

Marenys, el turó de [əɫ tu'ɾə ðə mə'reɲs]

Turó on s'aixeca el castell i el lloc del Castell d'Empordà.

Margarit

«Mencia Margarit» (MN 1851, f. 1v).

És el cognom dels antics senyors del Castell d'Empordà.

Marià, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Maria, la torre [lə 'toɾə mə'riə]

Torre en terreny urbà, a l'oest del nucli de població de la Bisbal.

Marimon, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

Marimon, el mas

«Quidem Mansus Lloberas Olim Belloch antiquis marimon» (*Capb.* 1763a, f. 1r); «que fou del mas Belloch» (*Capb.* 1785, f. 7r).

Aquest era el nom que tenia el *mas d'en Belloc* antigament.

Marimon, el passeig de [əɫ pə'seɪdʒ də məri'mon]

Passeig principal de la Bisbal. La família Marimon va cedir el terreny per fer aquest passeig.

Marquès

«Testes Josephus Riera [...] et Petrus Marques» (MN 1753, f. 16r).

Marquès és un antropònim present als noms actuals de la Bisbal.

Marquès, el camp d'en

«y en lo territori dit Horta den Planas antes Camp de la Creu o den Marques y antigament hort den Pol» (*Capb.* 1769, f. 174r).

Marquès, el mas [əɫ 'maz məɾ'kəs]
Al nord-est del terme municipal, a la dreta del riu Daró.

Marqueta, la [lə məɾ'ketə]
Partida de terra que s'estén al nord del torrent de la Marqueta.

Marqueta, el camí de la [əɫ ka'mi ðə lə məɾ'ketə]
Camí que condueix a la partida de *la Marqueta*.

Marqueta, el torrent de la [əɫ tu'ren də lə məɾ'ketə]
Entra al terme municipal per la part est. S'aguabarreja amb el Vilar. Té una resclosa força important (*Gavarres* 1996-1998, p. 1014).

Martinell

«Michaellem Martinell» (MN 1753, f. 33v).

Maruny, can ['kam mə'ruɲ]
Indret situat vora els masos Figueres i Ventura i prop de can Metller, just al sud del nucli de població de la Bisbal.

Marunyet, can ['kam məru'ɲet]
Marunyet és un diminutiu afectiu de *Maruny*. La casa és un mas de Sant Pol.

mas

V. *Alenyà, *Anglada, Anguera, *Artigues, Baldirot, *Barrot, *Bartomeu, Bassa de la Ganga, *Batlle, *Bellars, *Belloc, *Berenguer Rigau, Bernard, Bertran, *Bofill, *Bonet, Bonet de les Garrigues, *Bruguera, *Bruguera de les Garrigues, *Bruguera de Prats, *Bruguera de Sars, *Bruguera de Viladavall, *Brulla, *Caçà, *Caixa, *Calabria, *Camós, *Candela, *Canonja, Canyar, *Casanoves, Casanyes, Cases, Castelló, *Català, Cendra, Clarà, *Colomer, *Corredor, *Cos, *Costa, *Dalmau, *Deixesa, *Domènec, Fenals, *Ferrer, Ferrerós, *Figuera, Figueres, Figueró, Figuerola, *Fina, Font, *Forment, *Frigola, Gabriel de Sant Nazari, *Garriga del Puig, *Gastó, *Geronès, *Gimferrer, *Gispert, Guardiola, *Güell, Guillem de Malver, *Joan, *Llobera de la Palanca, *Lloberes, *Maçanera, *Manya, *Marimon, Marquès, *Mascort, *Mateu, *Maura, *Miquel Poc, Molar, Molí del Senyor, *Noguer, *Nualguer, *Oliver, Oliveres, Pareta de la Pedrera, *Pasqual, *Pedrol, *Pellisser, *Pellisser de la Verneda, *Perroig, Pica, *Pla de Fontaneta, Planells, *Planoles, *Poc, *Pons, Pou de Glaç, Prats, *Pujols, *Rial, *Riera, Rigau, Ripoll, *Roig, *Romeguera, Roure, Sabenyà, Sais, *Sala, Saüc, Sellers, *Sen, *Sen d'Abellars, *Silvestre, *Solivella, *Sunyer, Tartó, *Terrassa, *Torró, *Torro-

*ella, *Tries, Valls de Santa Llúcia, Ventura, Vi Blanc, Vidal del Pedró, *Vilosa, *Vinyavella, Voltes, *Xesa.*

Mas Barrot, el camí del

«ab lo Camí publich dit del Mas Barrot» i «ab lo camí publich anomenat del mas Barrot» (*Capb. 1769*, f. 1v i f. 19r).

Mas Barrot, el carrer del

Actualment és el *carrer de Coll i Vehí*.

Mas Barrot, l'horta del

«dita la Horta del mas Barrot» (*Capb. 1769*, f. 59r).

Mas Bertran, el camí de

[əl ka'mi ðə 'maz bər'tran]

Camí que uneix la Bisbal amb el mas Bertran.

Mas Canyar

['mas kə'ɲa]

Partida de terreny a l'esquerra del riu Daró.

«de pertinencias de dit Mas Canya» (*Capb. 1769*, f. 226v).

Mas Canyar, el quintà del

«Quinta del mas canya» (*Capb. 1769*, f. 87v).

Mas Cendra, el

[əl 'mas 'sɛndrə]

Partida de terreny situada a l'antic veïnat del Vilar.

Mas Dalmau, la coromina del

«loco uocato coromina del mas Dalmau» (*Capb. 1668a*, f. 19v).

Mas de l'Arbre, el

[əl 'maz də 'laβrə]

Partida de terra de reduïdes dimensions situada al sud-oest del nucli de població de la Bisbal.

Mas Fenals, el

[əl 'mas fə'nals]

Partida situada a la dreta del riu Daró, a l'extrem sud-oest del nucli de població de la Bisbal.

«Altre Pessa de terra campa dita los fanals» (*Cad. 1716*, f. 185r).

Mas Gastó, les illes del

«de pertinencias del Mas Gasto anomenada las Illas» (*Capb.* 1769, f. 265r); «y en lo territori anomenat las Illas del mas Gasto» (*Capb.* 1772, f. 8v).

Mas Gastó, el molí del

[əɫ mu'li ðəl 'maz gəs'to]

Indret situat al torrent de la Marqueta, en el lloc anomenat actualment *bassa d'en Frutis* (*Gavarres* 1996-1998, p. 629).

«de aquell moli ara meu anomenat de sa frigola y antes den Doménech o be del mas Gasto» (*Capb.* 1772, f. 88r).

Mas Maruny, el

[əɫ 'maz mə'ruɲ]

Nom d'un mas i d'una partida de terra situats a l'oest del terme municipal de la Bisbal i tocant a mas Oliveres i can Serra.

«mansi sui vocati den maruny» (*Capb.* 1511b, f. 5r); «Mas Maruny» (*Capb.* 1772, f. 94r).

Mas Pica, el

[əɫ 'mas 'pikə]

Partida de terreny situada vora el torrent de la Marqueta, al camí de la Bisbal a Sant Pol.

Mas Vidal, el camí del

[əɫ ka'mi ðəl 'maz bi'dal]

Camí que uneix el Castell d'Empordà amb el mas Vidal.

Mascort, l'horta d'en

«loco vocato orta den mascort» (*Capb.* 1511b, f. 49v); «loco vocato orta den Mascort» (*Capb.* 1668b, f. 1r); «y en lo territori dit Horta den mas cort» (*Capb.* 1769, f. 126r).

Mascort, el mas

«mansi Mascort» (*Capb.* 1668a, f. 24v).

Mascort és un cognom viu en l'antroponímia actual de la Bisbal.

Masó

«Tomas Masó» (MN 1851, f. 2r).

Massot

«Nosaltres Johanes Ros [...] et Antonius Massot» (MN 1475, f. 1r).

Mates

«Joan Matas Pages del lloch de Sant Pol» (MN 1802, f. 158v); «José Matas» (MN 1851, f. 3v).

Mates, can

[ˈkam ˈmatəs]

Lloc situat al nord de Sant Pol. Forma una unitat de població amb can Ribot, el mas de Prats, can Salva, cal Sastre, cal Cosinet i el lloc d'Ullastres.

Mateu, el camp d'en, o la coromina d'en Mateu

«in territorio vocato Pla de Abellas o coromina den Matheu» (*Capb.* 1754, f. 35r); «anomenada Camp Falgues y Camp Matheu» (*Capb.* 1763b, f. 15r); «y en lo territori anomenat pla de Avellas o coromina den Matheu» (*Capb.* 1769, f. 387v); «et parrochiam episcopales vocatam camp Matheu antes Mas sa Bruguera» (*Capb.* 1773a, f. 22v).

Nom que tenia el *mas Bruguera* cap al final del segle XVIII.

Mateu, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22. Era ubicat a l'antic veïnat d'Abellars.

Maura, el mas

«Mansi Maura» (*Capb.* 1607, s/n).

Mel, la plaça de la

[lə ˈplasə ðə lə ˈmɛl]

Construcció que data del segle XVIII.

Mer, can

[ˈkam ˈmɛr]

Mas prop del mas Cendra, ca n'Oliver i can Vilar, a l'oest del terme municipal. És l'antic *mas Gispert*.

Mercader

«Jo Joan Mercader abaxador de la vila de la Bisbal» (MN 1601, f. 3r); «en honor de Bernat Mercader treballador de la mateixa present vila» (MN 1798, f. 5r).

Merla, can

[ˈkam ˈmɛrlə]

Motiu originat en un zoònim: la *merla*. Eren pagesos. La casa és al carrer de Sant Josep.

Meroles, can

[ˈkam məˈrələs]

Meroles és una dissimilació vocàlica del cognom *Merola*. La casa és al carrer Ample. Originàriament els seus propietaris eren blanquers, després sabaters i, finalment, basters.

Messeguer

«Josephi Massaguer» (MN 1655, f. 139v).

Mesures, el carrer de les [əl kə're ðə ləz mə'zurəs]

Carrer del nucli antic i que surt de la plaça de la Mel.

«Carrer de les Mesures» (*Plànol 1716*).

Mesures, la placeta de les

«Plasseta de les Mesures o del blat» (*Plànol 1716*).

Met, can ['kam 'met]

Met és un diminutiu de *Jaume* amb afèresi. La casa era el cafè més típic de la Bisbal. A més a més, era una sala de ball. És a l'avinguda de les Voltes.

Metge

«Testes Joannes Metge» (MN 1753, f. 42r).

Metller, can ['kam məɫ'le]

Indret situat vora can Maruny i dels masos Figueres i Ventura, just al sud del nucli de població de la Bisbal. Probablement *can Metller* pot tenir relació amb el topònim *camp de l'Ametller*, documentat als segles XVII i XVIII.

Micó, la casa d'en

«domus bocantur la casa den mico» (*Capb.* 1483, f. 2r).

Micó és un cognom conegut, potser diminutiu de *Miquel* > *Miqueló*.

Milà

«Bartolomeus Millanii» (MN 1326, f. 25v).

Millàs, la casa [lə 'kazə mi'łas]

V. *Guitard, la casa*.

mina

V. *Can Querolà*.

Miquel, la casa [lə 'kazə mi'keɪ]

Els propietaris d'aquesta casa eren el barons de Púbols. El seu primer propietari va ser Francesc Comas i Torró.

Miquel Illa, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Miquel Llenes, el forn de teules d'en

En el document número 209 del *Fons de l'Ajuntament de la Bisbal* conservat a l'ACBE, es parla de «la casa y hort de Miquel Llenes, rajoler» (*Gavarres* 1996-1998, p. 863).

Miquel Miró, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Miquel Poc, el mas de

V. Frigola 1998a, p. 22.

Mir, can

[ˈkam ˈmir]

Indret situat a la punta oest del terme municipal, a la partida d'Hortes.

Mir, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

Mirameu, can

[ˈkam mirəˈmɛw]

Nom de dos indrets: el primer, en ruïnes, és situat a l'oest del llogaret de Santa Llúcia, al sud del terme municipal de la Bisbal. Té una bassa, un pou i una pallissa (*Gavarres* 1996-1998, p. 809, 810 i 826). El segon és vora el mas Pareta, a l'est del nucli de població de la Bisbal, sota el convent i al costat de cal Gambo. Abans rebia el nom de *mas Perroig*.

Miraviles

[mirəˈβiləs]

Probablement aquest topònim, ben documentat des del segle XVI, correspon al *castell de Miraviles*, que actualment és en runes. Se situa a la serra dels Perduts i més concretament a l'esquerra del lloc de Santa Llúcia. Cal notar que totes les formes documentades presenten una vocal tònica *e* en lloc de la *i*.

«loco vocato mirauelles» i «loco vocatur pins de myraueles» (*Capb.* 1511a, f. 18r i 35v); «loco vocato mirauelles» (*Capb.* 1511b, f. 34v); «Altra Pessa de terra Boscosa dita las Miravelas» (*Cad.* 1716, f. 139r); «plantada en lo dit terme situada y en lo territori anomenat mirabelas de tinença» i «anomenat mieravellas la qual dita Pessa» (*Capb.* 1769, f. 26v i 52r); «villa episcopales loco vocato miravellas» (*Capb.* 1773a, f. 21r); «loco vocato miravelas» (*Capb.* 1773c, f. 46v).

Miraviles, el castell de [əɫ kəs'teɫ də mirə'βiləs]
V. *Miraviles*.

Miraviles, el puig de [əɫ 'puðz də mirə'βiləs]
Puig situat a l'est del terme municipal. La seva alçada és de 219 metres i separa el terme de la Bisbal del veí de Fonteta.

«Puig de Miravilas» (*Cad.* 1716, f. 129r); «y en lo territori anomenat Puig de mirabilas [*sic*]» i «y en lo territori anomenat Puig den Gomis y antigament Puig den miravelas» (*Capb.* 1769, f. 29v i 31v); «loco vocato Puig de Miravelles» (*Capb.* 1773d, f. 63r).

Miró

«Johanis Mironi» (*Reg. Cort* 1438, f. 17r).

Mísser Portas, la torre de

Torre que estava situada antigament a l'est del nucli antic de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 13). És l'actual edifici del Foment Catòlic.

Misses, can [ˈkam ˈmisəs]

Motiu actual de la Bisbal i nom de mas situat més amunt de Sant Pol.

Molar, el mas [əɫ ˈmaz muˈla]

Mas situat al lloc de Fonteta.

«mansi vocato torroella antea molar et antiqui Dalmau» (*Capb.* 1754, f. 30v); «de son mas anomenat molar y antes Dalmau» i «que fou pertinencias del Mas Torroella antigament anomenat Molar situat en lo dit loch de Fonteta» (*Capb.* 1769, f. 44v i 390r).

Moleres, ses

«loco vocato moleras» (*Capb.* 1431a, f. 4r); «loco vocatur ses moleres» (*Capb.* 1511a, f. 184r).

Molera, 'pedrera d'on s'extreuen pedres per a fer moles', és un derivat locatiu de *mola*.

molí

V. **Bassa*, **Domènec*, **Fontanellas*, **Güell*, **Mal Pas*, **Mas Gastó*, **Raig*, **Torre*, **Vila*.

Molí, la bassa del

«Bassa del Moli» (*Plànol* 1716).

Molí, el camp del

«territorio de sancto paulo termini dicti ville loco vocato camp del moli» (*Capb.* 1563, f. 40r); «loco vocato la llosa vuy Camp del Moli» (*Capb.* 1668b, f. 201r); «situada en la Parroquia de la present vila anomenada Camp del moli y antes [...] del Senyor Bisbe» i «terra cultivada [...] antes anomenada coromines del Senyor Bisbe y vuy camp del moli» (*Capb.* 1769, f. 82v i 88v).

Molí, el rec del

[əl 'reg dəl mu'li]

Rec que voreja el límit nord-oest que separa el terme de la Bisbal del de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura.

Molí de Massaller, la resclosa del

[lə rəs'klɔzə dəl mu'li ðə məsə'le]

Indret a uns 10 metres aigües amunt del punt en què el camí antic de la Bisbal a Sant Pol travessa el torrent de la Marqueta (*Gavarres* 1996-1998, p. 628).

Molí de la Torre, el rec del

[əl 'reg dəl mu'li ðə lə 'torə]

A l'antic camí de Girona.

Molí del Senyor, el mas

[əl 'maz mu'li ðəl sə'ɲo]

Mas situat al nord-est del terme municipal, a la partida de Vulpellac.

Molinar

«Petrus Molinar apotecarius ville episcopali» (*Rep. Inst.* 1595, f. 7r).

Molinera, l'horta de la

[l'ɔrtə ðə lə muli'nerə]

Era propietat del regent d'algun molí (v. Lloberas 1987, p. 21 i 22).

Molines

«Petrus Molines» (MN 1442, f. 12r).

Molins

«Francius [*sic*] molins de Episcopali» (MN 1394, f. 85r).

Molls, es

«loco vocato es molls» (*Capb.* 1511b, f. 17v).

Moma, can

[l'kam 'mɔmə]

Motiu que s'aplicava a una persona adinerada. Popularment *moma* té el significat de 'diners'. La casa era un mas amb una horta situada al carrer del Pont.

Monges, ca les [ˈka ləz ˈmɔŋzəs]

És l'actual *Col·legi del Cor de Maria*.

Monges Franceses, ca les [ka ləz ˈmɔŋzəs frənˈsezəs]

Es l'actual *torre Bisbal*. Les monges franceses van venir de França i es van establir a la torre Marimon.

Monjo, cal [ˈkal ˈmɔŋʒu]

Casa situada vora el mas Bonet de les Garrigues, a l'est del terme municipal. Té un forn (*Gavarres* 1996-1998, p. 1013).

Montaner, el camp

«loco vocatur camp montaner» (*Capb.* 1511a, f. 30v).

Muntaner és un cognom que es conserva actualment.

Montcuc

«ville Episcopali loco vocato montcuch» (*Capb.* 1668b, f. 33r); «Una casa situada en Mont Cuch» (*Cad.* 1716, f. 149r); «toda aquella pieza de tierra cultivada [...] sita en el termino de la expresada vila vulgarmente llamada lo Herm dels Pins y antes Montcuch» (*Capb.* 1805, f. 41r).

Devia designar un tossal.

Montserrat, el carrer de [əl kə're ðə munsə'rat]

Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal. Abans era el *carrer de les Mosques*.

Moratell

«Ego Joannes Moratell» (MN 1506, f. 4r).

Moratons

«loco uocato moratons» (*Capb.* 1607, s/n).

Morgades

«vocatam morgadas» (*Capb.* 1668a, f. 28r).

Morgadas és l'equivalent de *Morgades* o *Murgades*, que ha funcionat com a topònim i com a antropònim.

Moro, la bassa del [lə ˈβasə ðəl ˈmɔru]

Bassa avui dessecada davant la font de l'Arbre (v. *Frigola* 1998b, p. 6).

Mororum, palatium

«uillam scilicet Sancte Marie quam alio nomine uocant Fontanetum et Palatium Mororum» (Marquès 1993, any 881, núm. 1).

Nom molt primitiu que apareix a la primera documentació que tenim de l'actual lloc de la Bisbal d'Empordà. També apareix als documents de l'època medieval amb el nom de *palatium Aurore*. És l'actual lloc on fou bastit el convent de Sant Sebastià.

Morró, el carrer del

[əɫ kə're ðəl mu'ro]

És un carrer de la Bisbal que corre paral·lel al rec del Raig.

Morter, la font del

[lə 'fɔn dəl mur'te]

Font situada vora la riera del Vilar, a uns 150 metres del pont dels Quatre Ulls (*Gavarres* 1996-1998, p. 641).

Mosques, el carrer de les

«una casa situada en lo carrer de las moscas» (*Cad.* 1716, f. 8r); «Carrer de les Mosques» (*Plànol* 1716); «ville Episcopales et in carrario vocato de la moscas» (*Capb.* 1754, f. 13v); «casa situada dins los murs de la dita present vila y en lo carrer dit de las moscas» (*Capb.* 1769, f. 121r).

És el nom de l'actual *carrer de Montserrat*.

Mosteroles

«loco uocato mosterolas» (*Capb.* 1668a, f. 7r); «de aquella Pessa de terra Boscosa [...] anomenada mortarolas» (*Capb.* 1772, f. 15r).

Muntanya, el camí de la

[əɫ ka'mi ðə lə mun'taɲə]

Camí que corre per l'extrem est del terme municipal. Separa aquest terme del veí de Forallac.

Mur

«Ego Antonius de Mur» (MN 1601, f. 200r).

Muralla, el carrer de la

«Carrer de la Muralla» (*Plànol* 1716).

Carrer que devia ser a prop de l'antiga muralla de la Bisbal.

Nan, can [ˈkan ˈnan]

Motiu originat sobre un nom personal, *Fernan*, que presenta afèresi de la síl·laba inicial. La casa és al carrer de la Riera Alta.

Nano Blau, cal [ˈkal ˈnanu ˈβlaw]

És una casa que prové del poble veí de Fonteta.

Napoleó, can [ˈkan napuləˈo]

Casa del carrer de les Mesures.

Negallops [nəvəˈlɔps]

Antic veïnat de la Bisbal. Un de ben arrelat en aquest terme atesa la documentació aportada. És a l'est del terme municipal. Part de les seves terres s'endinsen al terme veí de Fonteta.

«Raimundus Arnalli de Nega Lups» (Marquès 1993, any 1200, núm. 374); «Petrus Bruguera alius bonet de Megalops» (*Reg. Cort 1438*, f. 92r); «loco vocato megalops o serras» i «loco negallops o las serras» (*Capb.* 1668a, f. 9r i 82v); «et in vicinatu vocato de Negallops vocato camp del Ametller» (*Capb.* 1754, f. 34v); «de pertinencias del Mas Riera situat en lo Veynat des Cegallops terme de la dita present vila» (*Capb.* 1769, f. 179v); «del mas Bonet del veïnat de Negallops terme y Parroquia de la present vila de la Bisbal» (*Capb.* 1785, f. 6v).

Niubó, can [ˈkan njuˈβo]

V. **Vinyavella*, *el mas de*.

Niubó, l'horta d'en

Horta situada a la vora del torrent del Raig (v. Lloberas 1987, p. 21).

Noalguer

«Nos Johanes Noalguer» (MN 1601, f. 191v).

També apareix aquest nom amb la variant *Nualguer*.

V. t. **Nualguer*.

Noguer, el mas

«que fuit de pertinentiis mansi Noguer» (*Capb.* 1668b, f. 71r).

Noguer és un antropònim que ha perdurat fins ara a la Bisbal.

Noguers, el camp dels

«vuy camp dels Noguers o camp Pellisser» (*Capb.* 1763*b*, f. 2*v*); «anomenat antes camp dels Noguers vinyals y vuy Puig del Convent» (*Capb.* 1769, f. 87*r*).

Noguer és un apel·latiu toponímic derivat de *nou* amb el sufix *-er*.

Nortis, can

V. Frigola 1998*a*, p. 22.

Nou, el carrer

[əl kə're 'nɔw]

Carrer situat a la part més alta del nucli antic de la Bisbal. Antigament portava el nom de *Sant Ramon*.

«dito lo carrer nou» (*Capb.* 1607, f. 24*r*); «et in carrario vocato lo carrer nou» (*Capb.* 1668*b*, f. 131*r*); «de la dita casa en los Barris de dita present vila y en lo carrer dit nou o de Sant Ramon», «ab lo carrer nou o de sant Ramon antigament anomenat torrent de na Bannadella» i «carrer nou o de Sant Ramon antigament dit camí o torrent de na Bannadella» (*Capb.* 1769, f. 28*v* i 38*v* i 70*r*).

Nova, la plaça

[lə 'pləsə 'nɔβə]

Plaça situada al nucli antic i al costat de l'església de la Pietat. Era un mercadal a la sortida del portal de Santa Maria quan el mercat de la Bisbal anava en augment.

V. t. *Santa Maria, el portal de*.

«in platea dita plassa noua» (*Capb.* 1511*b*, f. 10*v*); «platea noua dita villa episcopalis» (*Definicions* 1588, f. 25*r*); «in platea dita de la plassa noua» (*Capb.* 1607, f. 30*r*); «habeo teneo et possideo in platea noua» (*Capb.* 1668*b*, f. 6*v*); «aquella casa situada fora las murallas y en la Plasa nova de la dita present vila» i «de la dita present vila y en la Plasa nova de esta y en lo cap superior» (*Capb.* 1769, f. 86*r* i 116*v*).

Nualguer, el mas

«del dit Mas Batlle antes Nualguer» (*Capb.* 1763*b*, f. 8*r*); «que fou del mas Nualguer» (*Capb.* 1772, f. 229*r*).

Avui és una urbanització.

Oli, la plaça de l'

[lə 'pləsə ðə 'lɔli]

Plaça situada prop de l'església de Santa Maria.

Oliva, la casa

[lə 'kazə w'liβə]

Casa fundada l'any 1860 aproximadament. És una construcció del mateix arquitecte que va dissenyar l'avinguda de les Voltes: Martí Sureda Deulovol. És feta sobre l'antic escorxadador de la Bisbal.

Olivar

«D. Baudilio Olivar, propietario de esta ciudad» (*Prot. Act.* 1873, f. 10r).

Olivar, l'

[luli'βa]

Partida de terra situada al sud del lloc del Castell d'Empordà.

«Altre Pessa de terra campa dita lo Olivar» (*Cad.* 1716, f. 153r).

Olivar, el camp de l'

«anomenada en temps passat canyavellas y vuy lo camp del Olivar o camp Roure» (*Capb.* 1772, f. 95v).

Olivar, l'erm de l'

«Altra pessa de terra anomenat lo herm del olivar» (*Cad.* 1716, f. 205r).

Olivaret, l'

«y vocata lo olivaret» (*Capb.* 1763a, f. 2r); «de la present Villa de la Bisbal y en lo territorio vulgarmente llamado olivaret» (*Capb.* 1805, f. 12v-13r).

Olivell

«predicto loco vocatur olivell» (*Capb.* 1364, f. 12r); «predicto loco vocato oliuell» (*Capb.* 1387, f. 11r).

Oliver

«Nouerint universi quod facit Oliver Guillemi» (*Perg.* 38, any 1084); «Antonius Oliver» (*Rep. Inst.* 1595, f. 13r).

Oliver, ca n'

['ka nuli'βe]

Indret situat al costat de can Vilar i el mas Cendra, a l'oest del terme municipal de la Bisbal.

Oliver, el mas

«mansi oliver de Sancto Paulo» (*Capb.* 1668a, f. 25r).

V. Frigola 1998a, p. 22.

Oliver, el puig

«loco vocato puig oliver» (*Capb.* 1563, f. 35r).

Oliveres, les

«voccam las oliveras» (*Capb.* 1668a, f. 8r); «Episcopalis voccatam las oliveras nunc costas» (*Capb.* 1668b, f. 243v).

Oliveres, el mas

[əɫ 'maz uli'βerəs]

Mas situada a l'oest del terme municipal i vora can Serra.

Olleres, ses

«loco voccato ses olleras» (*Capb.* 1668a, f. 48r).

Olleras és un derivat toponímic de *olla* amb el significat de 'cavitat del terreny'.

Ortell

«Guillemus de ortallo bailuo dicti Castrri» (*Reg. Cort* 1438, f. 5r).

Ortallo és la forma antiga de l'antropònim *Ortell*, també escrit *Hortell*.

Ortell, el farraginar de n'

«loco vocato ferragenall den frigola o den ortall» (*Capb.* 1511b, f. 4v).

Palamós a la Bisbal, el camí reial de [əɫ ka'mi re'jal də pələ'moz ə lə βiz'bal]

Transcorre des de Palamós a la Bisbal. Travessa el pla de Gorgoll, el pi d'en Xana, el barri del Figuerar, el Camí Fondo, el raval de Baix de Vall-Llòbrega i, pels Vilars i la costa d'en Clova, s'enfila cap a les planes d'en Torroella (*Gavarres* 1996-1998, p. 520).

Palanca, la

Topònim que fa referència a un barri secundari que depenia de la vila de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 12).

palatium

V. **Mororum*.

Palau

«G. Dalmau Palati[i]» (MN 1326, f. 8r).

Palau, es

«loco uocato spalau» (*Capb.* 1607, s/n).

Topònim que deu conservar l'antiga accepció toponímica de 'lloc d'un senyor feudal' i que correspon probablement al *puig del Palau*.

Palau, el puig del

[əɫ 'puɔz ðəl pə'law]

Topònim de l'alta edat mitjana. És el lloc on s'ubica l'actual *convent de Sant Sebastià*. *Palau* fa referència a una edificació d'època romana.

Pallissera

«loco uocato pallissera» (*Capb.* 1668a, f. 8r); «loco vocato Pallissera» (*Capb.* 1668b, f. 243v).

Topònim que devia designar un lloc per a guardar la palla.

Panès, el camp

«de tierra cultiva vulgarmente llamada Camp Panes» (*Capb.* 1805, f. 36r).

Pantanal o Pantanals

«loco uocato pantanals o forn» i «loco uocato pantanal» (*Capb.* 1668a, f. 7v i 9r).

Lloc que probablement es caracteritzava per la humitat de les seves terres.

Pantanell

«nominata pantanell» (*Capb.* 1607, f. 6r); «loco vocato pantanell» (*Capb.* 1668b, f. 124r).

Pareta de la Pedrera, el mas

[əɫ 'mas pə'retə ðə lə pə'ðrɛrə]

Mas ben arrelat al terme municipal com ho demostra la documentació aportada del segle XVIII. És situat prop de can Mirameu, a l'est del nucli de població de la Bisbal, i sota el convent.

«com a Dueñillo y senyor [...] del Mas anomenat Pareta situat en lo terme de la dita present vila de la Bisbal», «y Propietari del mas anomenat Pareta de la Pedrera situat en lo terme de la dita present vila de la Bisbal» i «dels masos lo un anomenat Pareta y lo altre Bonet de las Garrigas» (*Capb.* 1769, f. 2r, 4r i 29v); «Capbreu com a home propietari del mas Pareta [...] del terme de la vila de la Bisbal firmada per Joan Pareta [...] a favor de la mensa Episcopal de Girona» i «et proprietarius mansi Pareta antiquus vero Guardiola» (*Capb.* 1773d, f. 57r i 58r).

Parets, el camp de

«Altre Pessa de camp dita lo Camp de Parets» (*Cad.* 1716, f. 185r).

Parrers, el camp d'en

«unum campum terre vocatio den parrers» (*Capb.* 1431b, f. 3v).

Parrers és probablement un derivat locatiu de *parra*, 'cep que creix enlairat'.

parrochia

V. **Sancte Marie ad Episcopalem*.

Part, la

«loco vocator la part» (*Capb.* 1364, f. 21v).

Part encara conserva en aquest topònim l'accepció de 'tros de terra'.

pas

V. **Blanes*, **Corredor*.

Pas, el

«bocatam lo pas» (*Capb.* 1483, f. 14r).

Lloc que devia ser un pas natural entre un lloc i un altre.

Pas Corredor, el

«passim vocatum lo pas corredor» (*Capb.* 1511b, f. 19v).

Pas dels Nazaris, el carrer del

V. *Seris*, *el carrer de na*.

Pas Segur

«vobis Guillemo Castilionis de fonteta [...] loci de Episcopali et Guillemo filio uestro [...] illam turrum cum barrio et moladino qui ibi [...] Episcopales in loco vocato pas segur» (*Perg.* 20, any 1345).

Pasqual, el camp

«loco vocato camp pasqual» (*Capb.* 1431b, f. 7r).

Pasqual, el mas d'en

«illum mansum siue mansatam vocatam den Paschal» (*Monacals* 1309, rotlle 16, núm. 2).

Passadores, les

«loco predicto uocato passadors» (*Capb.* 1431a, f. 4r); «loco vocato passadores» (*Capb.* 1563, f. 30v); «lo camp anomenat [...] las passadoras» (*Capb.* 1772, f. 228v).

Passadores té el significat de 'pedra que sobresurt per a passar per un lloc aigualós'.

passatge

V. *Estret*.

passeig

V. *Marimon*.

Pastisser, cal

[^lkal pəsti'se]

La casa era un bar, situat al passeig de Marimon, on abans feien pastissos.

Pastoret, el

«lo camp de Pastoret» (*Cad.* 1716, f. 4r); «Aiguals o Pastoret» (*Capb.* 1763b, f. 27r); «en lo terme de dita present vila de la Bisbal y en lo loch anomenat vuy Pastoret» (*Capb.* 1764, f. 27v-28r); «y en lo territori dit Aiguals o Pastoret» (*Capb.* 1769, f. 117v); «territori anomenat vuy lo Pastoret y antes dit closes antigament orts o Aiguals» (*Capb.* 1785, f. 112v).

És la denominació antiga de l'actual topònim *Aiguals*.

pati

V. *Consell*.

Pedra, el pont de

«in territorio vocato Pont de Pedra» (MN 1700, f. 2r).

Pedreguer

«Altre Pessa terra [...] dita pedreguer» (*Cad.* 1716, f. 187r).

Pedreguer és un derivat de *pedra* amb el significat de 'lloc de pedres'.

Pedrera, la

[lə pə'drərə]

És una terra en pendent situada al costat del convent. Topònim que fa referència a un barri secundari que depenia de la vila de la Bisbal (v. Frigola 2003, p. 12).

«loco vocato pedrera» (*Capb.* 1511a, f. 7v); «loco vocato padrera [*sic*]» (*Capb.* 1563, f. 13r).

Pedrera, el camp de la

«lo camp de sa pedrera» (*Capb.* 1511a, f. 18r); «Altra pesa de terra anomenat lo camp de la pedrera» (*Cad.* 1716, f. 205r).

Pedres

«duas vesanias loco vocatur petras» (*Capb.* 1364, f. 22v).

Pedres Naturals

«in parrochia Sancte Marie de Episcopales apud petras naturales» (*Perg.* 66, any 1249).

V. t. **Perals*.

Pedró

«Bartholomei Gurçan alius pedron» (*Reg. Cort* 1438, f. 124r).

Pedró, el¹

[əɫ pəˈðro]

Barri situat entre el convent i el nucli antic de la Bisbal.

Pedró, el²

[əɫ pəˈðro]

És un topònim que indica l'existència antiga de miliaris, pedres que feien de fites de camí. Sovint, en aquests llocs, es col·locà una creu a l'època medieval. Corresponia a un indret ben concret on s'encreuaven dos camins importants o un d'important amb un altre de segon ordre (v. *Frigola* 1998b, p. 6).

Pedró, el camp del

«pessa de terra [...] anomenada lo camp del Padro» i «pessa de terra de major tinensa anomenada camp del Padro» (*Capb.* 1772, f. 28r i 40r).

En aquest indret hi ha la creu del Pedró, on s'encreuava l'estrada amb el camí d'Empúries.

Pedró, el carrer del

«y en lo carrer dit del Padro vell» i «y en lo carrer anomenat del Padro» (*Capb.* 1772, f. 29r i 135r); «en la calle llamada del Padro Vell» (*Capb.* 1805, f. 54r).

És el començament de l'estrada que anava a Calonge. És un topònim d'origen romà.

Pedró, la creu del

[lə ˈkreʷ ðəɫ pəˈðro]

Creu al camp del Pedró.

Pedrol, el mas de

«totum mansum deum vocatur de podrolis» (*Capb.* 1364, s/n); «mansum deum vocatam podrolis» (*Capb.* 1387, f. 8v).

No s'ha de descartar que es refereixi al *mas Pareta de la Pedrera*.

Pedrosa

«Bernardo Padrosa de Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 59r).

Pega, can [ˈkam ˈpeɣə]

Era una fàbrica de terrissa, al carrer de Calonge.

Peix, can [ˈkam ˈpeɪ]

Motiu actual de la Bisbal.

Peix Salat, la plaça del

Plaça antigament situada a l'est del nucli antic de la Bisbal. V. Frigola 2003, p. 13. A la sortida del portal de Sant Jaume.

Peixater, can [ˈkam pəʃəˈte]

Indret situat vora la riera de Vulpellac, al nord-est del Castell d'Empordà. Els seus propietaris eren peixaters.

Pelagalls

«qui est loco vocato palagay» (*Capb.* 1387, f. 1v); «loco vocato Palagays» (*Capb.* 1668a, f. 31v).

Sembla tenir la forma d'un antropònim.

Pelanaps, can [ˈkam pələˈnaps]

Mas situat al barri de la Illeta.

Pella i Forgas, el carrer de [əl kəˈre ˈpeʎə j ˈforɣəs]

Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal dedicat a l'historiador Josep Pella i Forgas. Abans hi havia en aquest lloc la *plaça de l'Oli*.

Pellisser [pəˈliˈsɛ]

«Johannes Pellisser [...] de episcopali» (MN 1506, f. 136v).

L'ortografia adulterada d'aquest cognom és *Pellicer*.

Pellisser, el camp

«vuy camp dels Noguers o camp Pellisser» i «vuy camp Pellisser y antes Pujols» (*Capb.* 1763b, f. 2v i 5r).

Pellisser, el mas d'en

«Hospitium meum vocatum den Pellisser de la Palanca» (*Capb.* 1424, f. 1v);
 «mansi vocato den Pellicer» (*Capb.* 1511b, f. 5r); «in mansi [...] pallisser de la
 verneda» (*Capb.* 1562, f. 1v).

Pellisser de la Verneda, el mas

«in mansi [...] pellisser de la verneda» (*Capb.* 1562, f. 1v).

Pena, la casa d'en

«Casa den Pena a la Plassa» (*Capb.* 1508, f. 117v).

«Pepites», ca les

[¹ka ləs pə'pitəs]

Era un prostíbul situat al carrer Nou.

Peraduc

«ville Episcopalis loco vocato Peraduch o Camp Veynach» (*Capb.* 1668b, f. 89r);
 «y en lo loch avuy anomenat Camp Veynach y antigament Peraduch» (*Capb.*
 1763b, f. 1v-2r).

Perals

«campum [...] locom vocatur perals» (*Capb.* 1364, f. 23r).

Peramala

«villa episcopales et in territorio vocato nunc Peramala» i «et in territorio vo-
 cato Peramala antea vero lo Mas Riera» (*Capb.* 1754, f. 25v i 36v); «y en lo ter-
 ritorio anomenat Peramala y antes lo mas Riera que fou den Anglada de fonteta»
 (*Capb.* 1769, f. 151r).

Peramola

«loco vocato pere mola» (*Capb.* 1511a, f. 12v).

Nom que designa un lloc on la roca té forma de mola.

Perarnau, can

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

Peratallada, el camí de

[əl ka'mi ðə pəɾətə'laðə]

Camí al nord-est del terme municipal. Separa les partides de l'Olivar i Vul-
 pellac.

Perdigó, el [əɫ pərði'ɣo]

Partida de terra situada a l'est de la serra dels Perduts, al sud del terme municipal.

Perduts [pər'ðuts]

Antic veïnat de la Bisbal que s'estenia pel sud-oest del terme municipal. Actualment és el nom d'una serralada de les Gavarres.

«alodium de Perduds» (Marquès 1993, any 1101, núm. 1100); «in nostro alodii in ipsam hereditatem alodii de perduds» (*Perg.* 26, any 1145); «et uso Petrum Bonifilium de Perdudz» (Marquès 1993, any 1262, núm. 252); «mansii de Perduts et mansi de Dexesa» (*Monacals* 1301).

Perduts, la serra dels [lə 'sɛrə ðəɫs pər'ðuts]

V. *Perduts*.

Perepau, can ['kam 'pɛrə'paw]

Indret situat al costat de mas de Prats i can Salva, al nord del llogaret de Sant Pol.

Perepau, el pi d'en [əɫ 'pi ðəm 'pɛrə'paw]

Entre can Querolà i el clot de la Tina.

Perera, els camps d'en [əɫs 'kamz ðəm pə'reɾə]

Camps situats entre les partides de les Barraques i Quermany, al sud del terme municipal.

Peroler, cal ['kal pəru'lɛ]

Eren lampistes que treballaven el metall. La casa és al carrer de Cavallers.

Perroig, el mas

«Una pessa de terra campa dita lo Mas Perroig» (*Cad.* 1716, f. 202r).

Mas que actualment rep el nom de *can Mirameu*. És sota el convent. *Perroig* és un antropònim format per *Pere* i *Roig*.

Pescateries, el carrer de les [əɫ kə're ðə ləs pəskətə'riəs]

«lo carrer paixeteria» i «Altra casa en lo Carrer de las Pescaterias» (*Cad.* 1716, f. 2r i 18r); «Carrer de les Pecateries» (*Plànol* 1716).

pi

V. *Perepau, Xana*.

Pica

«Sepase que el Reverendo Antonio Pica Prebistero [...] de la Parroquial Iglesia de la Virgen Maria de la Villa de la Bisbal» (MN 1802, f. 166v).

Pica, el mas

[əl 'mas 'pikə]

Nom d'un mas situat vora el torrent de la Marqueta, camí de la Bisbal a Sant Pol.

Pietat, l'església de la

[lə j'ɣleziə ðə lə piə'tat]

Església situada al nucli antic de la Bisbal. Es va fundar al segle xv. Antigament era un hospital més que una capella. Hi trobem la imatge de la Verge de la Pietat de talla renaixentista de la qual són devots els bisbalencs. La darrera reforma és de 1788.

Piferrer

«Antonius Vilar [...] et Jaronius Piferrer» (MN 1700, f. 5r).

Pinada

«loco uocato pinada» (*Capb.* 1668a, f. 13v).

Pins

«fitam loco vocato pins» (*Capb.* 1431a, f. 22v).

Lloc que devia estar plantat de pins.

Pins, el coll de

«loco vocatur al coll de [...] pins» (*Capb.* 1511a, f. 171v).

Pirrac, cal

['kal pi'rak]

Casa situada a l'avinguda de les Voltes.

Pistola, can

['kam pis'tələ]

El seu propietari era un músic que tocava a la cobla. La casa és al carrer del Morró.

«Pistolero», cal [ˈkal pistuˈlɛru]

El «Pistolero» era un alcalde dretà de la Bisbal entre els anys 1940 i 1947. Sempre exhibia la pistola. La casa és a la plaça Nova.

Pixarabent, en [ən piʃərəˈβɛn]

El propietari d'aquest motiu pixava molt ràpid.

pla

V. *Abelles, *Falgueres, *Fonteta, Gorgoll, *Vall de Fontaneta.

Pla

«de Episcopali loco uocato plan» (*Capb.* 1431a, f. 1v); «loco vocatur plan» (*Capb.* 1563, f. 60v).

Pla, es

«loco es plan o sa bruguera» (*Capb.* 1563, f. 11r).

Pla, el camp

«loco vocato lo camp plan» (*Capb.* 1431a, f. 2r).

Pla, la feixa del

«loco vocatur faxa del pla» (*Capb.* 1511a, f. 184r); «vocatam feixa del pla» (*Capb.* 1668a, f. 16v).

Pla, el quadró del

«loco vocato lo pla del codro» (*Capb.* 1668a, f. 17r).

Pla d'en Salamó, el [əl ˈpla ðən sələˈmo]

Gran extensió de terra situada a la part més nord del terme municipal.

Pla de Fontaneta, el mas

«mansus pla de fontaneta» (*Capb.* 1511b, f. 5r).

plaça

V. *Canonja, Castell, *Coberta, Francesc Macià, Gra, Jacint Verdaguer, Llibertat, Major, Mel, Nova, Oli, *Peix Salat.

Plaça del Blat, el carrer de la

«situada en dita present vila de la Bisbal y en lo Carrer de la Plassa del Blat»
(*Capb.* 1764, f. 1r).

Plaça Nova, el portal de la

[əl pur'tal də lə 'plasə 'nɔβə]

V. *Santa Maria, el portal de.*

placeta

V. **Blat, *Carnisseria, *Comes, *Mesures, *Raval.*

Pladevall

«loco vocato pla de vall de fontaneta» (*Capb.* 1511b, f. 3r); «loco uocato Pla de uall» (*Capb.* 1668a, f. 19r).

Pladimont

«loco uocato pladimont» (*Capb.* 1668a, f. 15r).

Plaja

«Johannes Plaja» (MN 1697, f. 138r); «Salvador Plaja» (MN 1851, f. 2r).

Plaja, can¹

[ˈkam ˈplazə]

Indret situat vora can Figueres, al sud-oest del nucli de població de la Bisbal.

Plaja, can²

[ˈkam ˈplazə]

Indret situat al nord-est del terme municipal, al límit que separa el terme de la Bisbal del de Forallac.

Plana

«loco vocatur sa plana» (*Capb.* 1511a, f. 157r); «loco voccato la Plana» (*Capb.* 1668a, f. 24r); «y en lo lloc anomenat Plana» (*Capb.* 1772, f. 89r).

Plana, a diferència de *pla*, designa un conjunt de terres planes.

Plana, el camp de la

«et in loco voccato camp de la plana» (*Capb.* 1668a, f. 22v).

Plana, la granja

[lə ˈɣranʝə ˈplanə]

Conjunt agropecuari situat vora el mas Ferrerós i mas Ripoll, a l'oest del terme municipal.

Planells

«D. Eusebio Planells Abogado» (*Prot. Act.* 1873, f. 85r).

Planells, el mas

[əl 'mas plə'neʎs]

Està situat una vegada passat el segon pont del camí vell de la Ganga, a mà esquerra (*Gavarres* 1996-1998, p. 543).

planera

V. **Adaro*.

Planes, la casa d'en

«tota aquella casa situada fora las murallas de la dita present vila y en lo carrer dit dels tarongers anomenada la Casa den Plana» (*Capb.* 1769, f. 157r); «Sepase que Josej Planas Panadero de la presente Villa de la Bisbal» (MN 1802, f. 165r).

Planes, l'horta d'en

«anomenada la orta den Planas» i «y en lo territori dit Horta den Planas antes Camp de la Creu o den Marques y antigament hort den Pol» (*Capb.* 1769, f. 89v i 174r).

És el lloc on es va bastir el convent.

Planes, la torre d'en

Torre desapareguda que era al sector nord de la vila de la Bisbal.

Planoles, el mas

«in honore mansi Planolas Sancti Pauli» (*Perg.* 24, any 1425).

Plans

«loco vocato plans» (*Capb.* 1431a, f. 55r).

Poc, el mas

V. *Frigola* 1998a, p. 22.

Podrit, cal

['kal pu'drit]

Era una fonda del carrer dels Germans Sitjar. Antigament rebia el nom de *ca la Llúcia*.

Pol

«Petrus Pol» (MN 1442, f. 12r).

Pol, l'hort d'en

«y en lo territori dit Horta den Planas antes Camp de la Creu o den Marques y antigament hort den Pol» (*Capb.* 1769, f. 174r).

«Poldo», cal [ˈkal ˈpɔldu]

La casa està situada al barri de la Illeta.

Ponac, la casa [lə ˈkazə puˈnak]

Casa situada a l'antic raval de la Bisbal. Els seus propietaris pertanyien a una família de juristes.

Ponç Albert, can

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

Pons

«Sepase como Jo Sebastian Pons y Martinell Baile de la present villa y termino de la Bisbal» (MN 1798, f. 60r).

Pons, el mas

«mansi Pons» (*Capb.* 1668a, f. 24v).

pont

V. **Call, Camí Vell de la Ganga, *Pedra, Quatre Ulls, Tres Ulls, Vell, Vilar.*

Pont, el camp del

«y en lo territori dit Camp del Pon» (*Capb.* 1769, f. 385r).

Pont, el carrer del [əl kəˈre ðəl ˈpɔn]

Carrer que creua el riu Daró per accedir al nucli antic. És l'antic camí a Cruïlles i Girona.

«Carrer del Pont» (*Plànol* 1716); «tota aquella casa [...] situada fora los murs de la Referida primera vila y en lo carrer anomenat del Pont» (*Capb.* 1769, f. 92r-92v).

Pont, l'horta del

«pessa de terra cultiva anomenada la orta del Pont de la casa de Vilossa de la dita present vila» (*Capb.* 1769, f. 96r).

pontet

V. *Sal.*

Pontet

«loco vocato pon[t]et» (*Capb.* 1431a, f. 5r).

portal

V. **Barana de la Reixa, Call, *Girona, Plaça Nova, Riera, *Sant Jaume, Santa Maria, *Tints.*

Ports, es

«loco uocato es ports» (*Capb.* 1668a, f. 15r).

Posso, cal

[ˈkal ˈpɔsu]

Casa situada al carrer de Sant Jaume on venien i venen encara actualment matalassos.

pou

V. *Sabonet.*

Pou¹

«M [...] Pou alius bertran» (*Reg. Cort* 1438, f. 82r).

Pou²

«loco uocato puteo» (*Capb.* 1431b, f. 3r).

Pou, el camp del

«vocatium camp del pou» (*Capb.* 1668a, f. 36r); «Altre Pessa de terra anomenada camp del pou» (*Cad.* 1716, f. 198r); «anomenada las feixas dels Horts y vuy camp del pou» (*Capb.* 1772, f. 95r).

Pou, el carrer del

[əl kə're ðəl ˈpɔw]

Carrer situat al costat de la plaça de la Mel.

«situada dins los murs de dita present vila de la Bisbal y en lo Carrer dit del Pou de las Donzelles» (*Capb.* 1764, f. 3r).

Pou del Glaç, el camí del

[əl ka'mi ðəl ˈpɔw ðəl ˈɣlas]

Camí que s'estén per la part sud-oest del terme municipal. Uneix la serra dels Perduts amb la partida del Mas Maruny.

Pou del Glaç, el mas del [əl 'maz dəl 'pɔw ðəl 'ɣlas]

Hi ha dins de l'edifici un pou de glaç que li donà nom. El pou és dels segles XVI-XVII.

prat

V. *Castelló, *Llosa, Puignau, Tartó, *Ugo.

Prat, es

«loco vocator [...] o prats» (*Capb.* 1483, f. 12r); «loco vocato para[t]s» (*Capb.* 1511a, f. 14r); «loco voccato as prat» (*Capb.* 1668a, f. 25r); «Altra Pessa de Bosch dita al prat» (*Cad.* 1716, f. 141r); «anomenada antes Hortals o Prat vuy la Closa» (*Capb.* 1763b, f. 9r); «y en lo territori anomenat vuy la closa den Brunell y antes Prats o Albereda» (*Capb.* 1770, f. 9v); «en lo territori anomenat lo Prat» (*Capb.* 1772, f. 73v).

Destaca la forma de l'article salat *as*.

Prat, el camp d'en

«predicto loco vocatur camp den prat» (*Capb.* 1364, f. 22v).

Prat és un postantropònim freqüent en els cognoms actuals de la Bisbal.

Prat, Ponç de

«ponci de prato de Sancto Paulo parrochie de Episcopali tenentis et possidentis mansum de prato» (*Notalorum* 1323, vol. núm. 4, f. 61v-62r).

Prat d'en Tortó, el [əl 'prad dən tur'to]

Gran extensió de terra situada a la punta més sud-est del terme municipal. *Tortó* és un nom comú que designa allò que queda d'una llavor oleaginosa després d'haver-se extret el suc.

Prat de la Riba, l'avinguda [ləβiŋ'guðə 'prad də lə 'riβə]

Paralela al riu Daró, tanca per l'oest el nucli antic de la Bisbal d'Empordà.

Prats, can

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

Prats, la casa [lə 'kazə 'prats]

Casa fundada per Pere de Prats, que va ser propietat dels carmelites de Girona. Aquest fet explica que el nom del carrer on s'ubica aquesta casa sigui el de *carrer del Carme*. La casa és del segle XVIII.

Prats, el mas de [əɫ 'maz də 'prats]

Lloc situat al nord-est del llogaret de Sant Pol. Té una sínia (*Gavarres* 1996-1998, p. 614). Forma una unitat de població amb can Ribot, can Salva, can Mates, cal Sastre, cal Cosinet i el lloc d'Ullastres.

«ponci de prato de Sancto Paulo parrochie de Episcopali tenentis et possidentis mansum de prato» (*Notalorum* 1323, vol. núm. 4, f. 61v-62r).

President Companys, l'avinguda del [ləβiŋ'guðə ðəl prəsi'ðəŋ kum'paɲs]

Paral·lela al riu Daró en direcció a Sant Pol.

puig

V. **Artigues, Convent, *Costes, *Fonollet, Forques, *Garrigues, *Gomis, *Llaneres, Miraviles, *Oliver, Palau, Ràmbols, *Roca, Ronsard, *Sant Pol, Sant Ramon, Torrent del Cargol, Tries, *Vila, *Vinyes, *Vives.*

Puig

«Guillemi Puig de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 21r).

Puig, el

«parrochie de Episcopales [...] loco vocato puyg» (*Capb.* 1431b, f. 41v); «loco vocato Puig» (*Capb.* 1668b, f. 345r); «Altra Pessa de terra de bosch dita lo Puig» (*Cad.* 1716, f. 176r).

Puig, el camp

«y en lo territori anomenat Camp Puig» (*Capb.* 1785, f. 59v); «de aquella pieza de tierra tambien cultiva de mayor extencion vulgarmente llamada camp puig» (*Capb.* 1805, f. 27r).

Puig, el carrer del

«Carrer del Puig» (*Plànol* 1716); «y en lo carrer dit del Puig» (*Capb.* 1769, f. 153r); «en la casa de Don Pere Civils presbiter y capella major curat de la Parroquial Iglesia de la Present Vila de la Bisbal [...] que es situada en lo Carrer del Puig» (MN 1798, f. 62r).

Carrer que es refereix al de *Santa Maria del Puig*.

Puig, el coll de na

«loco vocato Coll de na Puig» (*Capb.* 1668b, f. 180v).

Puig, la vinya

«y en lo territori anomenat las Garrigas y vinya Puig» (*Capb.* 1769, f. 30v).

Puig de la Guàrdia, el

«loco voccato Puig de sa Gordia» i «loco vocato puig de sa g[u]ardia» (*Capb.* 1668a, f. 33v i 65v); «y territori dit Puig Ros y antes Puig de la Guardia» (*Capb.* 1769, f. 393r).

Puig Gran

«loco vocato puigran» (*Capb.* 1511b, f. 53r).

Puig Pelat

«loco vocato puig Palat» (*Capb.* 1668b, f. 3v); «y en lo territori anomenat Puig Pelat» (*Capb.* 1769, f. 49v).

L'adjectiu *pelat* té en toponímia l'accepció de 'desproveït de vegetació'.

Puig Ros

«y territori dit Puig Ros y antes Puig de la Guardia» (*Capb.* 1769, f. 393r).

Puignau, can

[ˈkam pudʒˈnaw]

Indret situat a l'est del llogaret de Santa Llúcia de la Ganga, al sud del terme municipal. Té una bassa (*Gavarres* 1996-1998, p. 1133) i un grèvol de més de 10 metres d'alçada (*Gavarres* 1996-1998, p. 1137).

«Sia notori com Jo Joan Puignau treballador del lloch de Fonteta terme de la present vila de la Bisbal» (MN 1798, f. 5r).

Puignau, el camí de

[əl kaˈmi ðə pudʒˈnaw]

Camí que duu a Puignau.

Puignau, el prat d'en

[əl ˈprat ðəm pudʒˈnaw]

Extensió del terra situada entre les partides de les Barraques i els Camps d'en Perera, al sud del terme municipal.

Pujada

«Bartolomeu Puiada» (MN 1442, f. 12r).

Pujada, sa i la

[lə puˈʒaðə]

Partida de terra situada al nord-est del nucli de població de la Bisbal, entre la carretera del Castell d'Empordà i el camí de Peratallada.

«loco vocatur sa puiada» (*Capb.* 1364, f. 14r); «predicto loco vocato sa puiada» (*Capb.* 1387, f. 12r); «una pessa de terra dita la puiada» (*Cad.* 1716, f. 9r); «in plano de Fonteta et in territorio vocato la Pujada» (*Capb.* 1754, f. 21v).

Pujada, el camp de la

«loco voccato camp de la pujada» (*Capb.* 1668a, f. 12v); «anomenada camp de la Puyada» (*Capb.* 1772, f. 173v).

Pujades, les feixes

«loco uocato fexas Pujades» (*Capb.* 1668a, f. 18v).

Pujals, es

«loco vocato es pujalls» (*Capb.* 1511a, f. 17v).

Pujol

«Bernardus Pujol» (MN 1475, f. 63r); «Michael Pujol agricola» (*Rep. Inst.* 1595, f. 2r); «loco voccato pujol o falguer» (*Capb.* 1668a, f. 17v).

Pujol és un apellatiu antroponímic i toponímic que té el mateix significat que el de *puiç*, si bé el sufix *-ol* li atorga un sentit diminutiu.

Pujolar

«loco voccato pujolar» (*Capb.* 1668a, f. 15v).

Pujolar, el camp d'es

«loco vocatur lo camp des pujolar» (*Capb.* 1511a, f. 123v).

Pujolar és un derivat locatiu de *pujol* amb el sufix *-ar*.

Pujols, els

«predicto loco vocatur pujols» (*Capb.* 1364, f. 19v); «loco uocato pujols» i «loco uocato as pujols» (*Capb.* 1607, f. 18r i 77v); «loco uocato as pujols» (*Capb.* 1668a, f. 13r); «Altra Pessa de terra campa dita als Pujols» (*Cad.* 1716, f. 147r); «in loco vocato pujols» (*Capb.* 1763a, f. 2r); «vuy camp Pellisser y antes Pujols» (*Capb.* 1763b, f. 5r); «y en lo territori vuy dit Camp Ros y antes Pujols o Falguerras» (*Capb.* 1769, f. 263r); «en lo mateixo terme anomenat Camp de la Creu antes Pujols o Pla de la Fonteta» (*Capb.* 1772, f. 67r).

Pujols, el coll d'en

«predicto loco vocato coll den pujolls» (*Capb.* 1364, f. 21r); «loco uocato coll de Pujol» (*Capb.* 1668a, f. 35r).

Pujols, el mas

«mansatam meam vocata pugols» (*Capb.* 1364, f. 11v); «mansatam meam vocatam pugols» (*Capb.* 1387, f. 10r); «mansi vocati pujols» (*Capb.* 1511a, f. 195r).

quadró

V. **Can Garau*, **Pla*, **Salort*.

Quadró, el

«loco vocato es codron de ses corxadas» (*Capb.* 1424, f. 1v); «la pessa de terra que tinc comprada de tres vessanas que fou den Salomo lo Codro y Roureda» (MN 1655, f. 7r); «loco uocato as codron» (*Capb.* 1668a, f. 2v); «Altre Pessa de terra dita lo quadro» (*Cad.* 1716, f. 202r); «con otra pieza de tierra de pertenencias [...] llamada vulgarmente lo Codró» (*Capb.* 1805, f. 8r).

Terra petita i prop de les cases.

Quatre Camins, l'horta dels

«en lo terme de la dita present vila anomenada vuy la horta dels quatre camins» (*Capb.* 1769, f. 164r).

Quatre Ulls, el pont dels

[əl 'pɔn dəls 'kwatrə 'uʎs]

Pont que travessa la riera del Vilar.

Quermany

[kəɾ'maɲ]

Extensió de terra situada al final de la serra dels Perduts, al sud-est del terme municipal.

Quermany, la casa

[lə 'kazə kəɾ'maɲ]

Casa situada a l'ara anomenat carrer de la Riera. Antigament rebia el nom de *casa Almar*. Els seus propietaris eren comerciants. L'estructura actual goticorenai-xentista és de l'època de *casa Almar*.

Querolà, can

['kaɲ kəru'la]

És al camí del clot de la Tina.

Quinta

«Testes Raphael Frigola scriptor Marcinius Quinta» (MN 1753, f. 15r).

quintà

V. **Mas Canyar*.

Quintà, el

«Una Pessa de terra campà dita lo Quinta» (*Cad.* 1716, f. 172r); «dit lo Quinta y antes [...] Puig de la vila» (*Capb.* 1772, f. 68r); «loco vocato quinta» (*Capb.* 1773d, f. 64v); «otra pieza de tierra de la misma pertinencia llamada lo Quinta» (*Capb.* 1805, f. 8r).

Topònim del qual s'ha perdut el record si bé l'apellatiu *quintà* és ben conegut i utilitzat.

Quintà de Baix

«loci de fontanellas in territorio vocato Quinta de baix» (MN 1753, f. 26v).

Quinto, can

[¹kaŋ ¹kintu]

Indret situat al sud del nucli de població de la Bisbal, al costat del mas Ventura.

Quiquiu, can

[¹kaŋ ki¹kiw]

Casa situada al barri de la Illeta. És la casa de Pere Lloberas.

Rabetlla, la

«loco vocato la Rabetlla» (*Capb.* 1668b, f. 89v); «vinya anomenada la vinya la Rabetla» i «Una pessa terra vinya dita la Rabella» (*Cad.* 1716, f. 2r i 166r); «y en lo territori de la Rabetlla» (*Capb.* 1769, f. 392r).

Rabetlla, can

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

Rafelet, can

[¹kan rəfə¹let]

Indret situat al sud de Sant Pol, vora can Barrina, cal «Tremendo» i can Saiets.

Raig

«loco uocato orta domini que fou del raix» (*Capb.* 1607, f. 4r).

Raig, el molí del

«in illo moledino de Radio quod est in fluminis adaronis» (*Perg.* 44, any 1250).

Molí que recollia les aigües del torrent del Raig.

Raig, el torrent del

[ə¹ tu¹ren dəl ¹ratʃ]

Torrent ben documentat en els textos antics i moderns de la Bisbal, com es veu per les dades documentals aportades. És un torrent que corre pel vessant est del nucli de població de la Bisbal.

«in torrente vocato del ray» (*Capb.* 1483, f. 15r); «ab oriente in torrent del raig» (*Capb.* 1511b, f. 9r); «in torrente del Raig» (*Capb.* 1668b, f. 129v); «ab lo torrent dit del Raig a ponent ab la Riera de Adaro», «ab lo torrent del Raig dit la Gordiola» i «ab lo Torrent del Raig o de la Guardiola» (*Capb.* 1769, f. 113v, 164r i 175r).

Rajà, cal [ˈkal rəˈʒa]

Rajà era un sabater. La casa és situada al carrer de la Riera Alta.

Ràmbols, el puig [əl ˈpuðʒ ˈrambuls]

Petita elevació del terreny de 249 metres d'alçada situada al sud-est del terme municipal.

Ramnol

«y en lo territori anomenat Ramnol» (*Capb.* 1772, f. 90v).

Ramon de Cabrera, el carrer de [əl kə're ðə rəˈmon kaˈβrərə]

A l'esquerra del nucli antic.

Ramonal, els avellans del

«in honore mansi Garriga del Puig vocato los Avellans del Ramonal» (*Capb.* 1668b, f. 373r).

rasa

V. **Glaç*.

Rascàs

«loco uocato rascas» (*Capb.* 1668a, f. 7r).

Rauric, can [ˈkan rawˈrik]

Indret situat vora la granja Fita, al sud del nucli de població de la Bisbal. *Raurich* és un cognom d'origen jueu i és el nom d'un poble de la Conca de Barberà.

raval

V. *Baix de Vall-Llòbrega*.

Raval, el carrer del [əl kə're ðəl rəˈβal]

Carrer situat a l'actual nucli antic de la Bisbal.

«in carrario vocato del Raval» (*Capb.* 1668b, f. 31r); «Carrer del Raval» (*Plànol* 1716); «a lo Carrer publich dit de la Rabal a ponent» i «de la dita vila de la Bis-

bal situada en la dita present vila y en lo carrer anomenat del Rabal» (*Capb.* 1769, f. 1v i 3v).

Raval, la placeta del

«Plasseta del Raval» (*Plànol 1716*).

Plaça que era als afores del nucli emmurallat.

Rebentada, ca la

[¹ka lə rəβən'taðə]

És una taverna situada a la carretera de Calonge.

Rebost, la casa

«domo vuestra vocata rebost» (*Capb.* 1431b, f. 19v).

rec

V. *Madral, Molí, Molí de la Torre*.

Rectoria, la

[lə rəktu'riə]

Edifici que destaca per les finestres gòtiques dels segles xv-xvi.

Rectoria, el camí de la

[əl ka'mi ðə lə rəktu'riə]

Camí que uneix el Castell d'Empordà amb una antiga rectoria situada al nord-est del terme municipal.

Regadiu, l'horta del

«siui orta uocata del regadiu» (*Definicions 1553*, f. 130r).

Horta per on probablement passava un petit rec.

Regolaria, la

«la pessa de terra dita la Regolaria» (*Capb.* 1772, f. 425v).

Regolaria és probablement un derivat de *regol* amb el significat de 'regolfada d'un corrent d'aigua'.

Rei, cal

[¹kal 'rej]

Eren hortolans. La casa és al carrer del Carme.

Rei, l'horta del

[¹lɔrtə ðəl 'rej]

V. *Gregori, l'horta d'en*.

Reial, el torrent

«torrente uocato Reyal» (*Perg.* 20, any 1345); «juxta torrentem vocatum Reyal in dicta parrochia» (*Definicions* 1347, f. 17v).

No sabem si fa referència al *torrent de la Buadella* o al *torrent del Raig*.

Reig

«Johannes Reig» (MN 1655, f. 10v).

Reixac, can

[ˈkan rəˈʃak]

Indret situat al Pla d'en Salomó, al nord del terme municipal de la Bisbal.

Remei, la capella del

[lə kəˈpeɫə ðəl rəˈmei]

És la capella del castell d'Empordà.

Remei, la font del

[lə ˈfɔn ðəl rəˈmei]

Font situada vora el castell d'Empordà. Raja.

Renard, la casa

[lə ˈkazə rəˈnart]

Casa del segle XVIII. Els seus propietaris són d'origen francès. És a l'actual carrer de Ramon de Cabrera.

resclosa

V. *Molí de Massaller*.

Resclosa

«loco voccato resclosa» (*Capb.* 1668a, f. 29v).

Rial

«qui est in predicta parrochia in loco vocato Rial» (*Perg.* 54, any 1282); «loco voccato rial» (*Capb.* 1668a, f. 45v); «Altre Pessa de terra part campa y part erm dit al Rial» (*Cad.* 1716, f. 195r).

Rial és un apel·latiu toponímic amb el significat de 'la petita vall d'un torrent poc fondo'.

Rial, el mas de

«Bernardus de apiliariis de manso de Riallo et eius uxor marie de riallo de parrochia sancte marie de episcopalis» (*Perg.* 58a, any 1280); «que sunt in manso bernardi de Rial super apiliariis de parrochia episcopalis» (*Perg.* 58b, any 1287).

Ribes

«In Dei Nomines Amen. Michael Ribes» (MN 1697, f. 20r).

Ribot

[ri'βot]

«Jo Pere Ribot y Rigau» (MN 1655, f. 6r); «Mariano Ribot pages del lloch de Sant Pol» (MN 1802, f. 1r).

Ribot, can

[¹kan ri'βot]

Lloc situat al nord-est del llogaret de Sant Pol. Forma una unitat de població junt amb el mas de Prats, can Salva, can Mates, cal Sastre, cal Cosinet i el lloc d'Ullastres.

Ribot, el camí de

[əl ka'mi ðə ri'βot]

Camí situat a l'est del terme municipal de la Bisbal. Duu a can Ribot.

Ribot, el torrent d'en

«anomenada torrent den Ribot» (*Capb.* 1772, f. 86v).

Rica, clot de la

[əl 'klod də lə 'rikə]

Indret situat a l'est del terme municipal de la Bisbal i que s'endinsa al terme veí de Fonteta.

riera

V. *Adaro, *Calç, *Call, Ganga, Sant Pol, Trèmols, Vilar, Vulpellac.

Riera

«Ego Guillemus Riera [...] de Episcopali» (MN 1394, f. 2v); «Bernardus Riera [...] de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 179r); «Vincentius Riera» (MN 1442, f. 12r).

Riera, sa

«de ça riera» (*Capb.* 1387, f. 15r); «territorio vocata las rieras» (*Capb.* 1563, f. 32r).

Riera, els avellans d'en

«anomenat Abellans de Belloch o den Riera» (*Capb.* 1769, f. 67v).

Riera, el carrer de la

[əl kə're ðə lə ri'era]

Carrer situat en l'actual nucli antic de la Bisbal.

«in carrario vocato de la Riera» (*Capb.* 1668*b*, f. 1*v*); «el carrer de la Riera» (*Cad.* 1716, f. 2*r*); «Carrer de la Riera» (*Plànol* 1716); «una casa situada en lo Carrer dit de la Riera» (*Capb.* 1769, f. 267*r*); «una casa en la Calle de la Riera» (*Capb.* 1785, f. 101*v*).

Riera, el clos de la

«terra mea vocata lo clos della riera» (*Capb.* 1431*b*, f. 22*r*).

Riera, la feixa de la

«loco vocato feixa de la riera» (*Capb.* 1563, f. 32*r*).

Riera, l'hort de la

«loco vocato ort de la riera» (*Capb.* 1511*b*, f. 9*r* i 13*v*).

Riera, el mas de

«mansum deum vocata de riaria» (*Capb.* 1431*a*, f. 39*v*); «dicto manso Riera» i «et in territorio vocato Peramala antea vero lo Mas Riera» (*Capb.* 1754, f. 15*v* i 36*v*); «que lo Pocessor del dit mas Riera del dit veynat» (*Capb.* 1769, f. 27*r*); «anomenat Abellans de Belloch o den Riera» (*Capb.* 1769, f. 67*v*); «y en lo territori anomenat Peramala y antes lo mas Riera que fou den Anglada de fonteta» (*Capb.* 1769, f. 151*r*); «de pertinencias del Mas Riera situat en lo Veynat de Cegallops terme de la dita present vila» (*Capb.* 1769, f. 179*v*); «dita lo camp del Ametller que fou de pertinencias de dit Mas Riera» (*Capb.* 1769, f. 386*v*).

Mas molt ben documentat al segle XVIII i del qual ja s'ha perdut el record. Hi havia dos masos *Riera*: l'un era al veïnat de Negallops i l'altre, al veïnat de la Vila-davall.

Riera, el portal de la

[əɫ pur'tal də lə ri'erə]

És un portal d'entrada al nucli antic de la Bisbal. Donava entrada a l'antic camí de Girona.

«portale vocatum de la riera» (*Capb.* 1511*b*, f. 22*v*); «juxta portale vocatum de la riera» (*Capb.* 1562, f. 69*v*); «et in carrario de [...] portale de la Riera» (*Capb.* 1668*b*, f. 15*v*).

Riera, el torrent de la

[əɫ tu'ren də lə ri'erə]

Al sud del terme municipal.

Riera Alta, el carrer de la

[əɫ kə're ðə lə ri'erə 'altə]

Carrer del nucli antic actual de la Bisbal.

Riera Major

«in honori [...] mei vocati riera de majori» (*Capb.* 1431, f. 4v).

Canal principal d'aigua d'època medieval.

Rieres, el camp de les

«loco voccato camp de las rieras» (*Capb.* 1668a, f. 23v).

Rigau

«Jo Pere Ribot y Rigau» (MN 1655, f. 6r).

Rigau, el mas

[ə'l 'maz ri'ɣaw]

Mas situat al nord del castell d'Empordà i a la dreta del riu Daró, prop del cremador de la Bisbal i la partida de la Serra.

Ripoll, can

['kan ri'poʎ]

Indret situat a la vora del mas Cases i de can Carbó, al nord-est del terme municipal de la Bisbal.

Ripoll, el mas

[ə'l 'maz ri'poʎ]

Mas situat al costat del mas Ferrerós, a l'oest del terme municipal.

Ripollès

«Ego Sebastianus Ripolles» (MN 1506, f. 131r).

Rita, ca la

['ka lə 'ritə]

Casa on es reunia la bohèmia bisbalenca i en general catalana del principi del segle xx. És a la plaça de la Llibertat.

riu

V. *Daró*.

Riu, el camí del

[ə'l ka'mi ðəl 'riw]

Camí que porta al riu Daró i que separa el terme municipal de la Bisbal d'Empordà del de Cruilles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura.

Roca, la

«de meridie in ipsa Rocha» (Marquès 1993, any 1064, núm. 128); «loco vocato rochas» (*Capb.* 1668a, f. 18r).

Roca, el camí de la

«ab lo carrer o camí de la Roca» (*Capb.* 1772, f. 8r).

Roca, el puig de la

«Altre Pessa de terra boscosa de bruch dita lo puig de la roca» (*Cad.* 1716, f. 204r).

Roca de Baix, can

[ˈkan ˈrəkə ðə ˈβaʃ]

És un mas situat cap a Sant Pol.

Roca de Dalt, can

[ˈkan ˈrəkə ðə ˈðal]

Indret situat a la punta oest del terme municipal, vora ca l'Entrebanc i la casa nova de Sant Pol.

Rocamorta

«Una Pessa de terra dita roca morta» (*Cad.* 1716, f. 152r).

Rodó, es

«loco vocato es rodon» (*Capb.* 1511a, f. 16v).

Rodó, el camp

«loco vocatur camp rodon» i «predicto loco vocatur caput rotondi» (*Capb.* 1364, f. 14r i 20r); «vocatam camp rodon» (*Capb.* 1668b, f. 2v); «Altre Pessa campa dita camp rodon» (*Cad.* 1716, f. 174r).

Al segon context documental apareix el llatí *caput*, ‘cap, punta’, si bé creiem que es refereix al mateix topònim.

Rodors

[ruˈðors]

Extensió del terra situada entre la partida de les Barraques i la serra dels Perduts, al sud del terme municipal de la Bisbal. *Rodors* equival a ‘roldor’.

Roig

«Micahel Roig» (MN 1697, f. 140v).

Roig, el mas

«y agregat al mas Roig situat dins la parroquia de la dita present vila de la Bisbal» i «lo mas anomenat Daxesa ya antes del any mil setcents y deu y dihuit y agregat al mas Roig» (*Capb.* 1769, f. 39v i 41v).

Mas que era propietat de Miquel Roig, com apareix al full 42r del capbreu del segle XVIII. També era conegut com a *mas Roig de la Viladavall*.

Romeguera

«Ego Johannes Romaguera» (MN 1601, f. 198r); «In Dominicus Comas ab Brugario et Romaguera» (MN 1753, f. 105v).

Romeguera és un cognom actual present en la població de la Bisbal.

Romeguera, la coma d'en

«y antes Garrigues o coma den Romaguera» (*Capb.* 1769, f. 464r).

Romeguera, el mas

«lo mas anomenat Romaguera» (*Capb.* 1763b, f. 17r); «y del Manso Romaguera del mismo territorio» (*Capb.* 1805, f. 43v).

Mas que era situat a l'antic veïnat del Vilar.

Ronsard, la casa

[lə 'kazə run'sar]

Casa d'origen occità.

Ronsard, el puig de la

[əl 'puɟ də lə run'sar]

Elevació del terreny situada al sud del torrent de la Marqueta i a l'est de la partida de Mas Pica, al sud del terme municipal de la Bisbal.

Ronsard, la torre

[lə 'torə run'sar]

Torre situada vora el mas Roure, al nord del torrent de la Marqueta.

Ros, can

['kan 'rɔs]

Mas situat a l'oest del terme municipal i al costat del mas Cendra. També era així coneguda *cal* «*Conde*».

«Nosaltres Johanes Ros [...] et Antonius Massot» (MN 1475, f. 1r).

Roure, el camp

«anomenada en temps passat canyavellas y vuy lo camp del Olivar o camp Roure» (*Capb.* 1772, f. 95v).

Roure, la font del

[lə 'fɔn dəl 'rɔwrə]

Font situada passat ca l'Avellí i tirant cap al clot de la Tina (*Gavarres* 1996-1998, p. 581).

Roure, el mas

[əl 'maz 'rɔwrə]

Mas situat a la vora de la torre Ronsard, al sud del torrent de la Marqueta.

Roure del Bou, el

[əl 'rɔwrə ðəl 'βɔw]

Terra situada al final del terme de la Bisbal abans d'entrar al terme municipal de Cruïlles.

Roureda, la

[lə rɔw'reðə]

Partida de terra situada entre les partides del Mas Cendra i el Garrigal, al sud del nucli de població de la Bisbal.

«la pessa de terra que tinc comprada de tres vessanas que fou den Salomo lo Codro y Roureda» (MN 1655, f. 7r); «y en lo territori anomenat la Roureda» (*Capb.* 1764, f. 11v); «y en lo territori Roureda de mas Alenya» (*Capb.* 1769, f. 25v); «de aquella pieza de tierra de mayor extencion [...] llamada vulgarmente la Roureda» (*Capb.* 1805, f. 34r).

Roureda, el camí de la

«que va de la dita vila de la Bisbal a la vila de Palamos anomenat lo Camí de la Roureda» (*Capb.* 1764, f. 55r).

Roures, l'horta dels

«anomenat vuy la Horta dels Roures y antes Comes den Anglada» (*Capb.* 1769, f. 307r).

Rovira

«Salvius Rovira» (MN 1697, f. 128r).

Rovira, el torrent de la

[əl tu'ren də lə ru'βirə]

Torrent que s'ajunta amb la riera del Vilar al pont dels Tres Ulls, al sud del terme municipal.

Rupiana

«Tomas Rupiana» (MN 1851, f. 2r).

Rutllant, la barraca d'en

[lə βə'rakə ðən ru'l'an]

Barraca situada a la serra dels Perduts, a mà esquerra del camí del castell de Miraviles en direcció a Sant Pol (*Gavarres* 1996-1998, p. 843).

Sabater

«Antonius Sabaterii de pala» (MN 1326, f. 16v); «Johanis Sabaterii» (*Reg. Cort* 1438, f. 153r).

Sabenyà, can

[ˈkan səβəˈɲa]

V. t. *Sabenyà, el mas*.

«loci qui fuit den Bonet et antea de Sabenya» (*Capb.* 1754, f. 20r); «como nosotros Francisco y Juan Sabenya labradores en el lugar de Fonteta» (MN 1802, f. 162r).

Sabenyà, el mas

[əl ˈmas səβəˈɲa]

Mas ben documentat al segle XVIII. És a l'actual municipi de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22. A la Bisbal tenien una casa al carrer de Ramon de Cabrera.

«predicto [...] mansum de çabenya» (*Capb.* 1364, f. 10r); «mansum deum de çabenya» (*Capb.* 1387, f. 2r); «las pocessons del dit mas Sabenya» (*Capb.* 1772, f. 75r).

Sabonet, el pou de

[əl ˈpɔw ðə səβuˈnɛt]

Indret situat entre can Marcó i can Mirameu (*Gavarres* 1996-1998, p. 538).

Sacot, can

[ˈkan səˈkɔt]

Lloc situat vora el torrent de la Marqueta i al nord-oest del llogaret de Sant Pol. Havia estat possessió de la família Salomó. També és conegut com a *mas Gastó*. No havent-hi documents que il·lustrin sobre la vocal neutra, tant es podria escriure *Sacot* com *Secot* o, fins i tot, *Sa Cot*, amb *Cot* amb el sentit de 'pedra'.

Saiets, can

[ˈkan səˈjɛts]

Indret situat al sud de Sant Pol. Forma una unitat de població junt amb can Barrina i cal «Tremendo». A la Bisbal, *can Saiets* era una antiga carnisseria del carrer de Cavallers.

Saimola, sobre

«loco uocato sobre saymola» (*Capb.* 1668a, f. 14r).

Sais

«Sia Notori como Jo Joseph Sais treballador del lloch de Sant Pol» (MN 1798, f. 10v).

Sais, el mas [əl 'mas 'sais]

Mas situat a la punta oest del terme municipal. Separa aquest terme del veí de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura.

Sal, el pontet de la [əl pun'tet də lə 'sal]

És el pont petit i rústic que hi ha sobre el rec del Molí de la Torre en l'antic camí de Girona (v. Lloberas 1987, p. 78).

Sala

«loco voccato sala» (*Capb.* 1668a, f. 39r).

Sala, can

Casa de Fonteta. V. Frigola 1998a, p. 22.

Sala, el mas

«manso vocato comas sala» i «vocatium mas sala» (*Capb.* 1511b, f. 18r).

V. Frigola 1998a, p. 22.

Salamó, la casa [lə 'kazə sələ'mo]

És la seu del Consell Comarcal del Baix Empordà. Es va fundar el 1682. Va ser reformada l'any 1847. És una casa d'estil neoclàssic amb balconades amb arcs. Té una solana per assecar el gra.

«Jaume Salamo prevere de la capella de la iglesia parroquial de la verge maria de la present vila de la Bisbal» (MN 1601, f. 4v); «la pessa de terra que tinc comprada de tres vessanas que fou den Salomo lo Codro y Roureda» (MN 1655, f. 7r).

Salom

«Petrus Salom» (MN 1475, f. 2v).

Salom és un cognom d'origen jueu.

Salomó, la font d'en [lə 'fɔn dən sələ'mo]

Font situada vora el torrent de la Marqueta. Fou arreglada a finals dels vuitanta pel Grup de Treball de les Gavarres (*Gavarres* 1996-1998, p. 9).

Salomó, l'horta d'en

Horta decantada al Daró (v. Lloberas 1987, p. 21). Actualment se n'ha perdut el record.

Salon

«loco vocato Çalon [sic] de sancto paulo parrochie de Episcopalis» (*Lletres* 1361, f. 26v).

Salort, el quadró de

«loco vocato quadro de Salort» (*Capb.* 1668b, f. 185r).

Salva, can

[ˈkan ˈsalβə]

Lloc situat al nord del llogaret de Sant Pol. Forma una unitat de població amb can Ribot, el mas de Prats, can Mates, cal Sastre, cal Cosinet i Ullastres.

Sancta Maria Episcopalis, villa

Amb la denominació de *villa* sembla que no hi ha cap dubte que l'escrivà es refereix al nucli urbà de la Bisbal d'Empordà.

V. t. *Bisbal d'Empordà*.

Sancte Marie ad Episcopalem, parrochia

El terme *parrochia* tenia el significat actual de 'subdivisió administrativa'.

V. t. *Bisbal d'Empordà*.

Sant Jaume, el carrer de

[əl kə're ðə ˈsaj̃ ˈzawmə]

Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal. Antigament va rebre el nom de *carrer Major*.

Sant Jaume, el portal de

«una casa situada dins las murallas de la dita present vila y prop lo Portal de Sant Jaume y en lo carrer Major» (*Capb.* 1769, f. 359r).

Portal que donava entrada a l'actual *carrer de Sant Jaume* situat al nucli antic de la Bisbal.

Sant Josep, la capella de

[lə kə'peɫə ðə ˈsaj̃ ʒu'zɛp]

Capella situada al costat de la placeta de Sant Josep. Va ser construïda l'any 1722 per ordre de la confraria de Sant Josep i els quatre Sants Màrtirs (gremi dels fusters, torners, carreters i encepadors). A l'entrada de la capella trobem la següent inscripció: «Lo Il·lustríssim·Senyor don Joseph De·Tavarnier i Dardena per la Gracia de Deu Bisbe de Gerona del Consell·de·Sa Majestat concedeix 40·dias·de·perdo·tots·los que diran un Pare Nostre·i una Ave Maria Devant·Aquest·Oratori».

Sant Josep, el carrer de [əl kə're ðə 'səj ʒu'zɛp]
Al sud del nucli de població.

Sant Martí

«Michael Margallarts [*sic*] prebistero Rector ecclesia parrochialis Sancti Martini Castri de Emporda» (MN 1700, f. 19v).

Sant Martí de Llaneres ['sam mər'ti ðə lə'nɛrəs]

Indret ben documentat des d'època medieval com ho demostren les mencions aportades. És prop de la rectoria del Castell d'Empordà i a l'est del castell d'Empordà.

«in termino infra Uulpiliago et Laineres» (Mallorquí 2000, any 1046, núm. 3); «et infram parrochiam Sanct Martini de Laneras» (Marquès 1993, any 1101, núm. 185); «in parrochia Sancti Martini de Laneriis» (Mallorquí 2000, any 1208, núm. 42); «in moladino vocato de Gudello quod est in parrochia Sancti Martini de Laneriis, et dono annuatim masso de Gudello» (*Monacals* 1322, vol. 1023, núm. 11); «in parrochia de laneriis loco vocato loselas» (*Capb.* 1562, f. 43r).

Sant Nazari, de

«Guillermo de Santo Nazario quod de Sancto Paulo» (*Capb.* 1668a, f. 42r).

Sant Nazari, la serra de

«in loco vocato la Serra de Sant Nazari» (*Capb.* 1763a, f. 1v).

Sant Nazari, el torrent de

«cum torrente vocato de Sant Nasari» (*Capb.* 1754, f. 3r).

Rierol que passava a prop de Sant Nazari de la Ganga. Avui se'n diu *de Santa Llúcia*.

Sant Nazari de la Ganga, la capella de [lə kə'pɛlə ðə 'san nə'zari ðə lə 'ɣanjə]

L'any 891 s'esmenta l'*ermita de Sant Nazari de la Ganga* entre les possessions del bisbe de Girona a la zona de la Bisbal. Al segle xvii va canviar l'advocació per *Santa Llúcia de la Ganga*.

«capella predicta [Sant] Nasari de la Ganga» (*Capb.* 1431a, f. 8v); «Capella de Sant Nazari de la Ganga» (*Reg. Cort* 1438, f. 10r).

Sant Pol ['sam 'pəl]

Llogaret situat al sud del terme municipal. Es tracta d'un topònim ben arrelat a la documentació de la Bisbal com ho demostren les mencions antigues i moder-

nes aportades. Forma una certa unitat de població amb can Ribot, el mas de Prats, can Salva, can Mates, cal Sastre i cal Cosinet.

«tibi Guillelmo Amalrico de Sancto Paulo de parrochie Sancti Marie de Episcopali» (Marquès 1993, any 1291, núm. 143); «ponci de prato de Sancto Paulo parrochie de Episcopali tenentis et possidentis mansum de prato» (*Notalarum* 1323, vol. núm. 4, f. 61v-62r); «Ego Antonius de Xesa de Sancto Paulo [...] de episcopalis» (*Perg.* 27, any 1424); «Ego Antonius de Xesa de Sancto Paulo [...] de episcopalis» (*Perg.* 24, any 1425); «in loco de Sancto Paulo» i «in territorio de Sancto Paulo loco uocato bona» (*Capb.* 1431a, f. 3r i 7r); «de sancto paulo vocato linars» (*Capb.* 1431b, f. 7v); «[...] Dalmau de Sancto Paulo termini de Castri de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 6r); «in domo Bernardi Massort de Sancto Paulo» (*Capb.* 1562, f. 32v); «territorio de sancto paulo termini dicti ville loco vocato camp del moli» (*Capb.* 1563, f. 40r); «mansi oliver de Sancto Paulo» i «Guillermo de Santo Nazario quod de Sancto Paulo» (*Capb.* 1668a, f. 25r i 42r); «dicti loci Sancti Pauli» (*Capb.* 1754, f. 11r); «del Mas Lloberas de Sant Pol situada en lo terme de la dita present vila» (*Capb.* 1769, f. 327r); «in moledino den Doménech sito in loco de Sancto Paulo, Parrochie termini Episcopales» (*Capb.* 1773d, f. 63r).

Sant Pol, la carretera de [lə kərə'terə ðə 'sam 'pəl]

Carretera que uneix el terme veí de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura amb el llogaret de Sant Pol.

Sant Pol, la casa nova de [lə 'kazə 'nɔβə ðə 'sam 'pəl]

Indret situat a l'oest del terme municipal, vora can Roca de Dalt i ca l'Entrebanc.

Sant Pol, l'horta de

«loco voccato orta de Sant Pol» (*Capb.* 1668a, f. 23r).

Sant Pol, es puig de

«loco vocato es puig de ses Sant Pol» (*Capb.* 1773a, f. 24v).

Destaca la forma de masculí plural *es*.

Sant Pol, la riera de [lə ri'erə ðə 'sam 'pəl]

Corrent d'aigua que és afluent de la riera del Vilar. Les seves aigües corren pel sud-oest del terme municipal.

Sant Ramon, el carrer de

«Carrer de Sant Ramon» (*Plànol* 1716); «de la dita casa en los Barris de dita present vila y en lo carrer dit nou o de Sant Ramon», «ab lo carrer nou o de sant Ramon antigament anomenat torrent de na Bannadella» i «carrer nou o de

Sant Ramon antigament dit camí o torrent de na Bannadella» (*Capb.* 1769, f. 28v, 38v i 70r); «siue Carrario de St Ramon extra Portale del Tints dicto villa Episcopalis» (*Lletres* 1722, f. 23v).

És el nom que tenia al segle XVIII l'actual *carrer Nou*.

Sant Ramon, la font de [lə 'fɔn də 'san rə'mon]

Font situada a l'extrem nord-oest de la Bisbal.

Sant Ramon, el puig de [əl 'puɔʒ də 'san rə'mon]

Puig situat al nord-oest del nucli de població de la Bisbal.

Sant Sebastià, el carrer de

«Carrer de Sant Sebastia» (*Plànol* 1716).

És l'actual *carrer del Convent*.

Sant Sebastià, el convent de [əl kum'ben də 'san səβəs'tja]

Convent franciscà situat al sud del nucli de població de la Bisbal. L'església del convent fou edificada l'any 1590 i posteriorment prolongada l'any 1791. L'origen del convent és la capella de Sant Sebastià i Sant Roc. On s'ubica el convent va ser el lloc que la Universitat de la Bisbal va donar l'any 1580 als franciscans.

«guardiano monasterii Sancti Sebastiani extra muros nostra ville Episcopali» (*Lletres* 1600, f. 85r); «envers al Convent de Sant Sebastia» (*Capb.* 1769, f. 145v).

Santa Llúcia, la bassa de [lə 'βasə ðə 'santə 'lusiə]

Bassa situada al costat esquerre del camí de Santa Llúcia a can Mirameu, a uns 100 metres de l'ermita (*Gavarres* 1996-1998, p. 831).

Santa Llúcia, el carrer de [əl kə're ðə 'santə 'lusiə]

Situat al sud-est del nucli de població.

Santa Llúcia, la font de [lə 'fɔn də 'santə 'lusiə]

Font a l'entrada del lloc de Santa Llúcia de la Ganga.

Santa Llúcia, el torrent de

«de la Riera o torrent anomenada de Santa Llucia o Gatell» (*Capb.* 1769, f. 130v).

Santa Llúcia de la Ganga ['santə 'lusiə ðə lə 'ɣaŋgə]

Veïnat de la Bisbal i que dóna nom a una ermita i una partida que s'estén a la part situada més al sud del terme municipal. També és conegut amb el nom de *Santa Llúcia de l'Arborç*.

«pessa de terra propia de la capella de Santa Llúcia de la Ganga antes anomenada de Sant Nasari» i «y en lo territori dit del Infern que antes fou pertinencia del mas Gabriel propi de la capella de Santa Llúcia» (*Capb.* 1769, f. 90v i 130r); «de la Capella de Santa Llúcia de la Ganga» (*Capb.* 1785, f. 105v).

Santa Llúcia de la Ganga, la creu de

«y en lo territori dit Gatell cerca la creu de Santa llúcia de la Ganga» (*Capb.* 1769, f. 129v).

Antiga creu de terme.

Santa Maria, el portal de [ə'l pur'tal də 'santə mə'riə]

Portal situat a l'actual *carrer de Santa Maria del Puig*. També és conegut amb el nom de *portal de la Plaça Nova*.

Santa Maria de la Bisbal, el castell de

«et gardare castrum Sancte Marie Episcopalis» (Marquès 1993, any 1085, núm. 392).

És l'actual seu de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà.

Santa Maria del Puig, el carrer de [ə'l kə're ðə 'santə mə'riə ðəl 'putʃ]

Al nucli antic de la Bisbal. Tenia el *portal de la Muralla* dit també *portal de Santa Maria* o de la *Plaça Nova*.

«in carrario Beata Maria del Puig» (*Capb.* 1668b, f. 8v).

Santenal

«y en lo territori anomenat Santenal» (*Capb.* 1772, f. 15v).

Sastre, cal ['kal 'sastrə]

Indret situat al nord-oest del llogaret de Sant Pol. Forma una certa unitat de població junt amb can Ribot, el lloc d'Ullastres, el mas de Prats, can Salva, can Mates, cal Sastre i cal Cosinet. *Sastre* és un motiu actual de la Bisbal.

Sastre Parrac, el [ə'l 'sastrə pə'rak]

Motiu que s'aplicava a un sastre que treballava molt barat.

Saüc, la casa [lə 'kazə sə'uk]

A l'avinguda de les Voltes. La casa és de 1892.

Saüc, el mas [əl 'mas sə'uk]

A l'antic veïnat del Vilar, al sud del terme municipal. Antigament rebia el nom de *mas Gispert*. Avui és *can Mer*.

Seca

«illam postran vineam [...] in loco vocato Cecha que afrontat» (*Perg.* 50, any 1223).

Cecha és un nom que es correspon amb el de *Seca* (OC 1989 i s., vol. VII, 71a35).

Segols, la casa [lə 'kazə sə'γols]

Casa fundada al segle XVIII. Els seus propietaris eren sabaters integrats en els moviments revolucionaris del segle XIX. La casa tenia horta.

Sellera, l'hort de la

«loco uocato [...] hort de la sellera» (*Capb.* 1668a, f. 25r).

Sellers, can ['kan sə'les]

Indret situat a l'oest de la riera de Sant Pol, entre el mas Baldirot i can Rafelet. Fabricaven selles per a muntar a cavall.

Sellers, el mas [əl 'mas sə'les]

Indret situat a la vora de can Clotes i el Castell d'Empordà, al nord del terme municipal.

Sen, el mas

«que fou pertinencias del dit Mas Sen anomenat ara camp de la Hera» (*Capb.* 1769, f. 385v).

Sen d'Abellars, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22. Sembla que *Sen* equivalgui a l'apel·latiu *sant*.

Sentuari, costes de

«loco vocato costes de sentuari» (*Perg.* 27, any 1424); «de episcopales loco vocato costas de sentuari» (*Perg.* 24, any 1425).

Topònim d'època medieval i que sembla referir-se a un antropònim.

Senyor, les serres del

«en lo territori anomenat las Serras del Senyor» (*Capb.* 1769, f. 37r).

Senyor Bisbe

V. **Bisbe*, *la coromina del*.

Senyor Bisbe, el camp del

«situada en la Parroquia de la present vila anomenada Camp del moli y antes [...] del Senyor Bisbe» (*Capb.* 1769, f. 82v).

Séquia Abandonada, la

[lə 'sekia əβəndu'naðə]

Corrent d'aigua que corre pel nord-est del terme municipal. Separa aquest terme municipal del veí de Corçà.

Serenyà

«loco vocatur serenia» (*Capb.* 1511a, f. 37r).

V. t. OC 1989 i s., vol. VII, 50a32.

Seris, el carrer de na

[əl kə're ðə nə 'seris]

Indret conegut abans per *carrer del Pas dels Nazaris*, és a dir, el camí per anar a Sant Nazari de la Ganga. Actualment és el començament del *carrer del Pedró*. *Na Seris* és una forma que prové de *Nazaris*.

«Carrer de Na Seris» (*Plànol* 1716).

serra

V. *Perduts*, **Sant Nazari*, **Senyor, Solell de l'Anguila*.

Serra, la

[lə 'serə]

Gran partida de terra situada a l'extrem nord del terme municipal.

«loco vocatur ses serras» (*Capb.* 1511a, f. 199r); «loco vocato megallops o ser-ras», «loco vocato sa serra» i «loco vocato negallops o las serras» (*Capb.* 1668a, f. 9r, 23v i 82v); «loco vocato ses serras antes vinyas de Blanes» i «loco vocato canamar et nunc ses serras» (*Capb.* 1668b, f. 345r i 348r); «una pessa de terra vinya dita las Serras» i «y part dita las Serras» (*Cad.* 1716, f. 10r i 155r).

Serra, can

['kan 'serə]

Indret situat a l'oest del terme municipal i vora el mas Oliveres.

«Petrus Serra» (*Rep. Inst.* 1595, f. 125r).

Serrabella

«loco uocato sarrabella» (*Capb.* 1668a, f. 31v).

Serrall, el

«et in barrio dito lo serrall» i «dito lo serrall» (*Capb.* 1562, f. 31v i 37v).

Barri que ha desaparegut de la memòria actual dels bisbalencs.

Silvestre, el mas d'en

«Ego Petrus Silvestre de beyas parrochie de Episcopali dominus [...] mansi den Silvestre de beyas» (*Perg.* 7, any 1431); «del mas Silvestre cituat en lo lloch de fonteta cami vell» (*Capb.* 1769, f. 111r).

Simó

«Gibestanius Simon predictus filius Johannis Simon» (MN 1475, f. 91r).

Sina, la vinya d'en

«anomenada la vinya den Sina y antes den Brauget cituada en lo terme de dita present vila y en lo territori dit las Verras» (*Capb.* 1769, f. 57r).

Siniqueda, can

[¹'kan sini'keðə]

És un mas de Sant Pol. Sembla una aglutinació de *si n'hi queda*.

Sitjar

«D. Joaquin Sitjar, letrado de esta villa» (*Prot. Act.* 1873, f. 8r).

Sitjar, el

[əl sid'ʒa]

Antiga sitja situada a la vora de l'actual avinguda del President Companys.

Siurana, la casa

[lə 'kazə siw'ranə]

Casa fundada l'any 1609. Primitivament era de la família Ros. A la seva façana trobem la inscripció «Invidos Virtute Superabis».

«Don Lluís de Ciurana y Ros en la Vila de la Bisbal» (MN 1802, f. 10r).

Sobre la Vila, el barri

«in barrio dito sobre la vila» (*Capb.* 1511b, f. 10r).

Solell de l'Anguila, la serra del [lə 'sɛɾə ðəl su'ɫɛɫ də ləŋ'gɪlə]

Serralada que s'estén al sud-est del terme municipal de la Bisbal i que s'endinsa al terme veí de Fonteta.

Solivella, el mas

V. Frigola 1998a, p. 22.

Sorrellat

«Bernardus Sorrellat capellanis maior cortem de Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 17r).

Suardella

«loco vocato suardella» (*Capb. 1668a*, f. 24r).

Subcanya

«predicto loco vocato subcanya» (*Capb. 1431b*, f. 14r).

Sunyer

«Jacobus Sunyer» (*MN 1475*, f. 12v).

Sunyer, el mas

«fuit mansi sunyer» (*Capb. 1508*, f. 121r).

Suradaneta, sa

«y en lo territori anomenat vuy sa suradaneta antes viña de sa carretera y mes antes Goda» (*Capb. 1772*, f. 65r).

Nom que rebia l'antic territori de *Goda* al segle XVIII.

suredars

V. *Abelles.

Tallada, la

«Altre Pessa de terra bosch dit la tallada» (*Cad. 1716*, f. 183r).

Talls, ses

«loco vocatur ses talls» (*Capb. 1511a*, f. 210v).

Tall té en toponímia l'accepció de 'terres properes a un barranc'.

Tarongers, el carrer dels [əl kə're ðəls tərɯŋ'zɛs]

Carrer que és continuació del *carrer de l'Hospital*, a la dreta del nucli antic. El seu nom es deu a les taronges àcides que allí es cultivaven per netejar els budells del porc.

«tota aquella casa situada fora las murallas de la dita present vila y en lo carrer dit dels tarongers anomenada la Casa den Plana» (*Capb. 1769*, f. 157r).

Tarteres, les

«Altre Pessa de terra Bosc dita las tarteras» (*Cad. 1716*, f. 155r).

Tartera és un apellatiu toponímic amb el significat de 'lloc pedregós amb pedres bastant grosses, poc movibles'.

Tartó, el mas d'en [əl 'maz dən tar'to]

Mas situat a l'extrem sud-est del terme municipal.

Tartó, el prat d'en [əl 'prat dən tar'to]

Prat situat al sud-est del terme municipal.

Teatre Principal, el [əl tə'atrə prɪnsi'pal]

És una construcció de 1850. Era propietat de la Societat d'Aristòcrates de la Bisbal.

Teatre Vell, el carrer del [əl kə're dəl tə'atrə 'βeɫ]

A la dreta del carrer del Morró i paral·lel al carrer Nou.

Teixidor, can ['kan tɛʃi'do]

Indret situat a l'oest del llogaret de Sant Pol.

Tel·lero, can ['kan tə'lɛru]

Mas situat arran del camí que va de ca l'Avellí al clot de la Tina (*Gavarres 1996-1998*, p. 583).

Tendrenc, can ['kan tən'drɛŋ]

Era una casa de metges a la plaça Nova.

Terradelles

«Petri Terradelli quod dicti Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 58r).

Terrades, el camp

«vuy lo camp terradas antigament pujols» (*Capb.* 1763*b*, f. 7*r*).

Terrassa, el mas

«dicti mansi Terraza» (*Capb.* 1607, s/n).

Terrassa, que en aquest cas és un postantropònim, té en toponímia l'accepció de 'terres situades en la part més alta d'un terreny'.

Terraseres

«aliam fexiam terram vocatam terraseras» (*Capb.* 1431*b*, f. 10*r*).

Terrera, la

«en lo terme del castell de Amporda [...] y en lo territori anomenat Comas y vuy la terrera» (*Capb.* 1788, s/n).

Terrera és un derivat locatiu de *terra*. Es tracta d'una zona on s'han trobat deixalles de poblament romà. V. Frigola 1998*b*, p. 6. D'aquest lloc s'extreia la terra per als tallers dels terrissaires i per a les fàbriques de ceràmica.

Terror, en

[ən tə'ro]

Era un home molt lleig que vivia al carrer de Ramon de Cabrera.

Teules, la barraca de les

[lə βə'rakə ðə ləs 'tewləs]

Barraca situada abans d'arribar al *pi d'en Perepau* (*Gavarres* 1996-1998, p. 582).

Tina, el clot de la

[əl 'klɔd də lə 'tinə]

Clotada que separa els termes de Fonteta i de la Bisbal per la part sud-est. En aquest indret es van trobar dos dòlmens coneguts amb el nom de *Dolmen del Clot de la Tina* i *Cista de la Cadira del Bisbe*.

Tints, el carrer dels

[əl kə're ðəls 'tins]

Carrer situat vora el torrent del Raig. *El Tint* era l'edifici on es tenyia, es rentava i es venia la llana, com es fa actualment en una llotja.

«in dicto barrio vel carrario dels tints» (*Capb.* 1668*b*, f. 33*r*); «Altra cassa en dit Carrer del tints» (*Cad.* 1716, f. 51*r*); «Carrer del tints» (*Plànol* 1716).

Tints, el portal dels

«siue Carrario de St Ramon extra Portale del Tints dicto villa Episcopalis» (*Lletres* 1722, f. 23v).

Portal que donava entrada als ravals de migdia.

Tites, can [ˈkan ˈtitəs]

Casa situada al final de la carretera de Calonge.

Tomàs

«Josephus Tomas» (MN 1700, f. 3r).

Tomasa, la feixa de la

«o lloch de Sant Marti de Llaneras anomenada feixa de la thomasa» (*Capb.* 1764, f. 22r).

Torner, cal [ˈkal turˈnɛ]

La casa era una fonda. El seu propietari treballava de torner.

torre

V. *Bisbal, Consell, *Jueus, Maria, *Mísser Portas, *Planes, Ronsard, Valentina.*

Torre, el molí de la [əl muˈli ðə lə ˈtɔrə]

Molí situat a la carretera que uneix la Bisbal amb Calonge, al nord-oest del terme municipal de la Bisbal. És el que queda d'un gran casal fortificat. Fou també un molí fariner mogut per l'aigua del rec del Molí provinent del Daró.

«moledini de la torro» (*Capb.* 1511b, f. 13r).

torrent

V. **Bannadella, *Bosc, *Buadella, *Falgueres, *Goda, *Guardiola, Marqueta, Raig, *Reial, *Ribot, Riera, Rovira, *Sant Nazari, *Santa Llúcia, *«Tórtoles».*

Torrent del Cargol, el puig del [əl ˈpuɖʒ ðəl tuˈren ðəl kərˈɣɔl]

Elevació del terra situada a l'esquerra de la carretera que uneix la Bisbal amb el Castell d'Empordà.

Torrenta, la casa na

V. *Frigola* 1998a, p. 22.

Torrenteres

«loco vocato torrenteres» (*Capb.* 1668a, f. 65v); «en lo territori de dita present vila de la Bisbal y en lo territori anomenat les torrenteres den Matheu de Sant Climent de Peralta o les Comes» (*Capb.* 1764, f. 54r).

Torres

«Josephus Torras» (MN 1753, f. 44v).

Torró, can [¹kan tu'ro]

Indret situat vora la rectoria del Castell d'Empordà, al vessant dret de la riera de Vulpellac. *Torró* és un postantropònim probablement relacionat amb *torre* (OC 1989 i s., vol. VII, p. 319).

«Ego Antonius Torro notarius [...] ville episcopalis» (MN 1601, f. 187r).

Torró, el clos

«del lloch de fonteta anomenada clos torro» (*Capb.* 1772, s/n).

Torró, el mas

«mansatam meam vocatam den torron» (*Capb.* 1364, f. 16r); «mansi de torro iam dicti vicinatus de Abellas» (*Capb.* 1754, f. 33r).

Torroella, l'alzinar d'en

«en lo territori dit Alsinar den torroella» (*Capb.* 1785, f. 8r).

És un cognom molt representatiu de l'antroponímia actual de la Bisbal i que està relacionat amb els *Torroella* dels segles xv i xvi, família de cavallers. Pere de Torroella era un militar, poeta i cortesà de la segona meitat del segle xv.

Torroella, la casa

«Patium Domus den torruella» (*Capb.* 1754, f. 20v).

Torroella, la coromina d'en

«loco vocato coromina den torroella» (*Capb.* 1483, f. 16v); «loco vocato prats de les coromines den torroella» (*Capb.* 1511a, f. 9r); «loco uocato coromina den torroella» (*Capb.* 1607, f. 20r).

Torroella, l'horta d'en

«in via publica de la orta den torroella» (*Capb.* 1483, f. 16r); «loco vocato sa losa o orta de torroella» (*Capb.* 1511b, f. 13r); «loco vocato la losa o orta den

torroella» (*Capb.* 1562, f. 1v); «ditas Prat de Castello o Horta den Torroella» (*Capb.* 1772, f. 337r).

Torroella, el mas

«mansi vocato torroella antea molar et antiquii Dalmau» (*Capb.* 1754, f. 30v); «que fou pertinencias del Mas Torroella antigament anomenat Molar situat en lo dit loch de Fonteta» (*Capb.* 1769, f. 390r).

Tortes, ses

«predicto loco vocatur ses tortas» (*Capb.* 1364, f. 18r); «loco vocato nunc tortas» (*Capb.* 1668b, f. 348v).

Torta té en toponímia l'accepció de 'angulós, colltorçat'.

«Tórtoles», el torrent de les

«ab lo torrent dit de las Tortolas» (*Capb.* 1769, f. 388v).

Tramuntana, can

[ˈkan trəmunˈtanə]

Era una fonda. El nostre informant no recorda exactament on era situada.

Tras el Torrent

«in loco vocato tras lo torrente» (*Capb.* 1364, f. 24r); «in loco vocato tras lo torrente» (*Capb.* 1387, f. 23r).

Deu ser un espai geogràfic situat més enllà del torrent de Buadella o del torrent del Raig.

«Tremendo», cal

[ˈkal trəˈmendu]

Indret situat al sud del llogaret de Sant Pol. Forma una certa unitat de població junt amb can Barrina i can Saiets.

Trèmols, la riera dels

[lə riˈerə ðəls ˈtrɛmuls]

Riera que és un afluent de la riera de Sant Pol (*Gavarres* 1996-1998, p. 1134). Té una resclosa força important (*Gavarres* 1996-1998, p. 1136).

Tres Ulls, el pont dels

[əl ˈpɔn dəls ˈtre ˈzuls]

Pont on s'ajunten la riera del Vilar i el torrent de la Riera, al sud del terme municipal.

Tresterces, en

[ən trəsˈtɛrsəs]

Era un empleat de l'Ajuntament de la Bisbal que cobrava els impostos municipals.

Tries, el mas

«y posesiones de dichos Mansos Cendra, Bofill y Trias» (*Capb.* 1805, f. 42r).

Mas que actualment porta el nom de *can Clotes*. Es va construir el 1637. Al frontal del mas hi ha la inscripció següent: «Jesús, Josep y Maria + sou lo meu llum y guia».

Tries, el puig d'en

[əɫ 'puɔʒ ðən 'triəs]

Puig situat a la partida de la Serra, al nord del terme municipal. Separa aquest terme del d'Ullastret.

Trilla, la

«loco uocato la trilla» (*Capb.* 1668a, f. 6v).

Trilla té en toponímia l'accepció de 'emparrat'

Trinitat Aldrich, el carrer de

[əɫ kə're ðə trini'tat əɫ'drik]

Vora la plaça del Castell.

Trop, cal

['kal 'trɔp]

Indret situat en una punta oest del terme municipal de la Bisbal, a la vora de ca l'Entrebanc i la riera del Vilar. Té un forn de calç (*Gavarres* 1996-1998, p. 528).

turó

V. *Marenys*.

Ugo, el prat d'

«de ipso prado quem uocant de Ugo» (Marquès 1993, any 1081, núm. 149).

Sembla que fa referència a un antropònim.

Ullastres

[u'ɫastrəs]

Lloc situat a la vora del de Sant Pol. Forma una unitat junt amb cal Cosinet, cal Sastre, can Mates, can Salva, el mas de Prats i can Ribot.

Valencians, els

[əɫz bələn'sians]

Eren quatre germans de València que van venir a fer carbó a les muntanyes de la Bisbal.

Valentí Almirall, el carrer de

[əɫ kə're ðə bələn'ti əɫmi'raɫ]

Fora ja del nucli antic, és situat vora el carrer dels Tarongers.

Valentina, la torre [lə 'torə βələn'tinə]
Torre situada vora el mas Cendra, a l'oest del terme municipal.

Vall de Fontaneta, el pla de
«loco vocato pla de vall de fontaneta» (*Capb.* 1511*b*, f. 3*r*).

Valls
«loco vochato valls» (*Capb.* 1508, f. 120*r*).

Valls, can
V. Frigola 1998*a*, p. 22.

Valls, el carrer dels [əl kə're ðəlz 'baʎs]
Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal situat prop de l'avinguda de les Voltes. Hi havia els valls de la muralla.

Valls d'en Colomer, el carrer dels [əl kə're ðəlz 'baʎz dəŋ kulu'mɛ]
Carrer de l'actual nucli antic de la Bisbal. Eren els antics valls o fossats de la muralla. Al final del carrer hi ha la *torre de Mísser Portas*.

Valls de Santa Llúcia, el mas [əl 'maz 'baʎz də 'santə 'ʎusiə]
Mas molt emboscacat situat a mà dreta del camí de Puignau poc abans d'arribar a Puignau (*Gavarres* 1996-1998, p. 555).

Veí, la casa [lə 'kazə βe'i]
Casa fundada l'any 1845. És a l'antic raval de la Bisbal.

Veinac, el camp
V. **Peraduc*.

Vell, el pont [əl 'pəm 'beʎ]
Obra de l'època del bisbe Francisco Arévalo de Zuazo. És de 1605. V. Frigola 2003, p. 19.

Ventura, el mas [əl 'maz bən'turə]
Mas situat al costat de can Figueres, can Metller i can Maruny, just al sud del nucli de població de la Bisbal.

Verges
«Ego Elizabet Verges» (MN 1601, f. 13*r*-13*v*).

Verres, les

«anomenada la vinya den Sina y antes den Brauget cituada en lo terme de dita present vila y en lo territori dit las Verras» (*Capb.* 1769, f. 57r).

Potser fa referència a un lloc on es criaven porcs amb els seus porcells.

Vesanies

«y en lo territori anomenat Peramala y antes lo mas Riera que fou den Anglada de fonteta dit lloch las quals dit antes Vesanies» (*Capb.* 1769, f. 151r).

Vescomtessa, la casa la

[lə 'kazə lə βəskum'təsə]

El seu propietari, Bonifaci de Vilanova, era vescomte de Cabanyes i cavaller de l'Orde del Sant Sepulcre de Jerusalem. La casa era al carrer de Ramon de Cabrera.

Vi Blanc, el mas

[əl 'maz 'bi 'βlan]

És un mas situat al camí de Santa Llúcia a Sant Pol.

Vicens

«Sebastian Vicens» (MN 1851, f. 4r).

Vidal, can

['kam 'biðal]

Indret situat vora el mas Bonet, molt a prop de la sortida sud del nucli de població de la Bisbal. La construcció de la casa és del segle XVI. Els seus primers propietaris eren metges. A la casa hi ha un escut de ciutadà honrat. Antigament rebia el nom de *can Bosc*.

«cum Johanis Vitalis filius G. Vitalis» (*Reg. Cort* 1438, f. 87r); «Antonius Vitalis de plano» (MN 1442, f. 12r).

Vidal del Pedró, el mas

[əl 'maz bi'ðal]

Mas ben arrelat a la Bisbal atesa la documentació aportada. S'ha d'entendre el substantiu *pedró* amb un sentit locatiu de 'fita en un camí o en una partió'.

«quod fuit manso vidal del padro» (*Capb.* 1562, f. 71v); «del mas anomenat vidal del padro» (*Capb.* 1769, f. 98v); «que fou pertinencias del mas vidal del padro» (*Capb.* 1772, f. 3r).

Vidrera, la

«loco voccato la vidrera» (*Capb.* 1668a, f. 30v).

Vidriaire, cal [ˈkal βiðriˈajrə]

Feien i venien vidre. La casa és a la plaça Major.

Vila, la

«Una pessa de terra de Bosch dita a la Vila» i «Altra Pessa de terra dita [...] la vila» (*Cad.* 1716, f. 129r i 139r).

Vila, el molí de la

«y cerca lo moli de la Vila» (*Capb.* 1769, f. 113v).

Era un molí fariner propietat del Consell Municipal situat al costat de la plaça Nova.

Vila, el puig de la

«dit lo Quinta y antes [...] Puig de la vila de tinensa» (*Capb.* 1772, f. 68r).

Probablement es refereix al *puig de Sant Ramon*, molt pròxim al nucli de població de la Bisbal.

Viladavall, la [lə βilədəˈβaʎ]

Topònim que fa referència a un barri secundari que depenia de la vila de la Bisbal. V. Frigola 2003, p. 12. Rep aquest nom perquè és aigües avall del Daró.

Vilanova, can

V. Frigola 1998a, p. 22.

Vilar, el [əl βiˈla]

Antic veïnat del municipi de la Bisbal format per un conjunt de masos dispersos d'on destaquen el mas Cendra i el mas Saüc. Se situa a prop de la riera del Vilar. Com a topònim ens indica l'existència d'un vilar altmedieval. V. Frigola 1998b, p. 9. També és el nom d'un indret situat al sud del nucli de població de la Bisbal, vora can Plaja.

«vicinatus de Vilaro termini ville episcopali» (*Capb.* 1599, f. 1r); «in loco uocato uilar» (*Capb.* 1607, s/n); «de Ville Episcopalis ad Vicinatum del Vilar» (*Capb.* 1763a, f. 1r).

Vilar, can [ˈkam biˈla]

Mas situat vora ca n'Oliver i el mas Cendra, a l'oest del terme municipal.

«Maria de Villari termini castris de episcopali» (MN 1506, f. 2r).

Vilar, el pont del [əɫ 'pɔn dəl βi'la]

Pont situat a l'encreuament de la riera del Vilar amb la carretera de la Bisbal a Calonge.

Vilar, la riera del [lə ri'erə dəl βi'la]

Riera que passa a prop de l'antic veïnat del Vilar, al sud del terme municipal. Separa a l'oest el terme de la Bisbal del de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura. Quan arriba a can Marcó entra amb tota la seva plenitud al terme de la Bisbal.

Vilars, els [əɫz bi'las]

Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

Vilaür, can ['kam bilə'ur]

Casa que abans rebia el nom de *mas Bernard* i més antigament *casa Almar*.

villa

V. **Sancta Maria Episcopalis*.

Vilosa, la casa de [lə 'kazə də βi'lɔzə]

Aquesta casa passà als Marimon pel casament de la pubilla amb un membre d'aquesta família. *Vilosa* és un cognom present a l'antroponímia actual de la Bisbal.

«Antonii Vilossa quod d. Episcopali» (*Reg. Cort 1438*, f. 162r); «Petrus Vilosa» (*Rep. Inst.* 1595, f. 71r); «pessa de terra cultiva anomenada la orta del Pont de la casa de Vilossa de la dita present vila» i «de aquella pessa de terra cultivada dita la Horta del Cap del Pont propia de la Casa de Vilossa de dita Vila» (*Capb.* 1769, f. 96r i 171r).

Vilosa, el mas

«Nouerint universi quod ego Guillemus Villosa dominus mansi villosa [...] terminum castrum de episcopali» (*Capb.* 1511a, f. 1r); «Licentia Construendi Capellari iuxta [...] Mansi Vilosa de la Bisbal» (*Lletres 1722*, f. 140r).

També era conegut com a *mas Vilosa de Viladavall*.

vinya

V. **Aleman*, **Blanes*, **Brauget*, **Canyana*, **Carretera*, **Creu*, **Guilem*, **Hortal*, **Puig*, **Sina*.

Vinya, la o sa

«loco vocatur ça vinya de ça casa» (*Capb.* 1364, f. 14v); «loco vocatur sa vinya» (*Capb.* 1511a, f. 63r); «Altre Pessa de Bosch dita la Vinya» (*Cad.* 1716, f. 135r);

«de aquella Pessa de terra dita la Vinya [...] y antes [...] Brauget» (*Capb.* 1769, f. 65v).

Vinya, el camp

«vocatatum camp binya» (*Capb.* 1668a, f. 35r).

Vinyals¹

«P. Vinyals de Episcopali» (*Reg. Cort* 1438, f. 178r).

Vinyals²

«prefatus de ipsum campum de Uinealibus» (Marquès 1993, any 1139, núm. 268); «loco vocatur vinyalls» (*Capb.* 1508, f. 106r); «de aquella pessa de terra cultivada [...] anomenada Vinyals» i «ville Episcopalis loco vocato vinyals» (*Capb.* 1668b, f. 109r i 212v); «y part erm dita als vinyals» (*Cad.* 1716, f. 8r); «anomenat antes camp dels Noguers vinyals y vuy Puig del Convent» i «anomenada Coromina del Señor Bisbe o Viñal» (*Capb.* 1769, f. 87r i 167v).

També funciona com a antropònim.

vinyassa

V. **Colomar*.

Vinyassa, la

«vocatam vinyassa» i «loco vocato vinyassa» (*Capb.* 1668a, f. 33v i 101v); «y en lo territori anomenat la Vinyassa de tinensa» (*Capb.* 1769, f. 73r).

Vinyassa és un derivat augmentatiu de *vinya*.

Vinyavella

«Vinyavella» (*Perg.* 139, any 1509).

Vinyavella, el mas de

«del mas de vinya veyla» i «del dit mas anomenat vinyavella» (*Lletres* 1349, f. 102v); «filius dominus poncius de vinya vella» (*Lletres* 1722, f. 23v).

Mas i casa que eren al costat de l'actual casa Renard. La pubilla d'aquesta casa es va casar amb l'hereu de la casa Niubó. Llavors aquesta casa a partir del segle XIX va ser coneguda com a *can Niubó*.

Vinyes¹

«Johannes Vinyes» (MN 1506, f. 125r).

Vinyes²

«loco vocato vine[a]s» (*Capb.* 1431*b*, f. 60*r*).

Vinyes, el camp de les

«loco vocato camp de las vinyas» (*Capb.* 1668*a*, f. 30*v*).

Vinyes, el puig de

«loco vocatur puig de vinies» (*Capb.* 1511*a*, f. 93*r*); «loco uocato puig de uinas» (*Capb.* 1668*a*, f. 2*r*).

Vives, les granges

[ləz 'grɛŋzɔz 'biβəs]

Conjunt agropecuari situat a l'extrem nord-est del terme municipal, vora el mas Vidal.

Vives, el puig d'en

«loco vocato puig den vivas» i «loco vocato Puig den Vivas» (*Capb.* 1668*b*, f. 234*r* i 345*r*).

volta

V. *Caragol, Galí*.

Voltes, l'avinguda de les

[ləβiŋ'guðə ðə læz 'bɔltəs]

Avinguda que flanqueja l'actual nucli antic de la Bisbal.

Voltes, el mas de les

[əl 'maz də læz 'bɔltəs]

És un mas situat vora el Castell d'Empordà.

Vulpellac

[bulpə'ɫak]

Partida de terra de gran extensió situada a l'extrem nord-est del terme municipal.

Vulpellac, la riera de

[lə ri'erə ðə bulpə'ɫak]

Riera que entra al terme municipal de la Bisbal per la part nord-oest. Passa vora el Castell d'Empordà i entra al terme veí de Vulpellac per la partida que porta aquest nom.

Xacona, ca la

['ka læ tʃə'kɔnə]

Eren uns hortolans. La casa és situada al carrer Nou.

Xana, el pi d'en [əl 'pi ðəŋ tʃanə]
Lloc travessat pel camí reial de Palamós a la Bisbal.

xarxa
V. **Maçanes*.

Xeco, can ['kəŋ 'tʃɛku]
Els propietaris de cal Rei, per la part de l'esposa, es deien *Xeco*.

Xeia, can ['kəŋ 'tʃɛjə]
Era un hostal al carrer de Montserrat.

Xeringa, en [əŋ tʃə'riŋgə]
El propietari d'aquest renom feia de mestre de cases.

Xesa, el mas de
«mansi de Xesa» (*Capb.* 1563, f. 20r).

Xifró, can ['kəŋ tʃi'fro]
Els propietaris d'aquest renom feien de traginers amb carros.

Apèndixs

Els noms que han caigut en desús van precedits d'un asterisc (*).

I. PARTIDES

*Aiguals, Aigüeta, *Albereda, *Arenal, *Arenelles, *Arenes, *Argiles, *Arrabassades, *Artigues, *Avellans Vells, Barraques, Bosc d'en Geronès, Bosc d'en Maruny, Can Gallavert, Cau de les Goges, *Clos de Mas Pla, Closes, Creu dels Freres, Ermita, Font de l'Arbre, Garrigal, Guardiola, Guruguru, Hortes, Lloses, Marqueta, Mas Canyar, Mas Cendra, Mas de l'Arbre, Mas Fenals, Mas Maruny, Mas Pica, Olivar, *Pastoret, Perdigó, Pla d'en Salomó, Prat d'en Tortó, *Puig de la Guàrdia, *Puig Ros, Pujada, Quermany, Rodors, Roure del Bou, Roureda, Serra, Vulpellac.

II. TROSSOS DE TERRA

*pla d'Abelles, *suredars d'Abelles, *planera d'Adaro, *riera d'Adaro, *vinya de n'Aleman, *camp d'Amat, *camp de l'Ametller, *camp d'Anglada, *comes de n'Anglada, horta de l'Anguera, *son Ardit, *camp Banyeres, *Banyes, *costa d'en Baro, *Belloc, *avellans de Belloc, *Beyas, *camp Bisbal, *coromina del Bisbe, *Blanes, *feixans de Blanes, *feixes de Blanes, *horta d'en Blanes, *vinyes de Blanes, *clos Bofill, *Bona, *Bosc, *hort de Brauget, *vinya d'en Brauget, *Bruguier, *Bruguera, *bosc Bruguera, *camp de sa Bruguera, *closa d'en Brunell, *Buadella, *horta d'en Cabrera, *riera de Calç, *riera del Call, *Caminal, *Camp d'Amunt, *Camp de Fons, *Camp Gran, *Camp Major, *Camp Major Gran, *Camp Major Petit, *Camp Mort, *Camp Ros, *Campàs, *Camps, *quadró de Can Garau, camp de Can Sais de la Riera, *Canapuig, *Canemar, *Canerat, *Canyades, *vinya Ca-

nyana, *Canyavelles, *hort de les Canyes, *horta del Cap del Pont, *Carbonell, *camp Carbonell, *sobre Carrera, *Carrerars, *Carrerres, *vinya de sa Carretera, *Caseta, *Cassoles, *Castany, *camp Castelló, *prat de Castelló, horta d'en Català, *Cianeta, *coma dels Cirers, *Clau, *Clos, *faixa del Clos, *Clos d'Allà, *Closa, *Closella, *Clot, costa d'en Clova, *Clusa, horta d'en Coia, *Coll, *vinyassa d'es Colomar, *Colomer, *Colomers, *Coma Morena, *Coma Puig, *Comellars, *les o ses Comes, *Congost, *clos d'en Cornell, *Coromina, *camp Corredor, *pas del Corredor, *Cort, *Costa, *les o ses Costes, *camp de la Creu, *coll de la Creu, *vinya de la Creu, *horts del «Criadero», *Crosos, *Cugullera, *Cuirassa, *caminal d'en Dalmau, *camp Damunt de l'Olivar, *horts d'en Daura, *Denalles, *Deveses, *Eixartell, *camp d'Englada, *camp de l'Era, *Erm, *Escorxades, *Estramunt, *camp de l'Estudi, *Falgueres, *pla de Falgueres, *Feixes, *camp Ferrades, *Ferranya, *camp de Ferrer, *Figuera, *Figuera Blanca, *camp de ses Figueres, *clos Figueres, *Figuereta, *horta de Figuerola, *Finestrelles, *Folgueres, *Fonollet, *Font, *camp de la Font, *hort de la Font, *Fontanelles, *creu de la Fonteta, *pla de Fonteta, *Fonts, *Forn, *bosc del Forn, *Fornells, *Forns, *Foros, *Fortes, *Fosses, *farraginar d'en Frigola, *Gallinas, *Ganga, *Gangues, *Garrigues, *illa d'en Gastó, *Gatell, *coma d'en Gatell, *Ginebrars, *Ginestar, *rasa del Glaç, *Goda, *Gorembau, pla de Gorgoll, *horta d'en Grassot, horta d'en Gregori, *Grubiula, *Guàrdia, *camp de Guardiola, *Gudan, *vinya Guillem, *Gunbaula, *camp de l'Horta, *Horta Vella, *vinya de n'Hortal, *Hortals, *Hortet, *Horts, *feixes dels Horts, *horta de l'Hospital, *Hostals, *Illa, *Illes, *Infern, *coma de l'Infern, *horta d'en Lari, *Linyola, *horta d'en Litus, *Lladres, *coromina d'en Llebià, *Llinars, *Llong, *Lloreda, *Llosa, *horta de la Llosa, *prats de la Llosa, *Llosetles, *horta d'en Maçanet, *Maignals, *Mall, *Mallol, *Malloles, *horta d'en Marimon, *camp d'en Marquès, *horta del Mas Barrot, *quintà del Mas Canyar, *coromina del Mas Dalmau, *illes del Mas Gastó, Mas Maruny, *horta d'en Mascort, *camp o coromina d'en Mateu, *horta d'en Mir, *Moleres, *camp del Molí, horta de la Molinera, *Molls, *camp Montaner, *Montcuc, *Moratons, *Morgades, *Mosteroles, *horta d'en Niubó, *camp dels Noguers, *camp de l'Olivar, *erm de l'Olivar, *Olivaret, *Olivell, *Oliveres, *Olleres, *farraginar de n'Ortell, *Palau, *camp Panès, *Pantanal o Pantanal, *Pantanell, *camp de Parets, *camp d'en Parrers, *Part, *Pas, *Pas Corredor, *Pas Segur, *camp Pasqual, *Passadores, *Pedreguer, Pedrera, *camp de la Pedrera, *Pedres, *Pedres Naturals, *camp del Pedró, *Pelagalls, *camp Pellisser, *Peraduc, *Perals, *Peramala, *Peramola, camps d'en Perera, *Pinada, *Pins, *Pla, *camp Pla, *feixa del Pla, *quadró del Pla, *Pladevall, *Pladimont, *Plana, *camp de la Plana, *horta d'en Planes, *Plans, *hort d'en Pol, *camp del Pont, *horta del Pont, *Pontet, *Ports, *Pou, *camp del Pou, *Prat, *camp d'en Prat, *Puig, *camp Puig, *coll de na Puig, *vinya Puig, prat d'en Puignau, Pujada, *camp de la Pujada, *feixes Pujades,

*Pujals, *Pujolar, *camp d'es Pujolar, *Pujols, *coll d'en Pujols, *Quadró, *horta dels Quatre Camins, *Quintà, *Quintà de Baix, *Rabetlla, *Raig, *Ramnol, *avellans del Ramonal, *Rascàs, *horta del Regadiu, *Regularia, *torrent Reial, *Resclosa, *Rial, *clot de la Rica, *Riera, *avellans d'en Riera, *clos de la Riera, *feixa de la Riera, *hort de la Riera, *camp de les Rieres, *Roca, *Rocamorta, *Rodó, *camp Rodó, Rodors, *coma d'en Romeguera, *camp Roure, Roure del Bou, *horta dels Roures, *sobre Saimola, *horta d'en Salomó, *Salon, *quadró de Salort, *horta de Sant Pol, *Santenal, *Seca, *hort de la Sellera, *costes de Sentuari, *camp del Senyor Bisbe, *Serenyà, *Serrabella, *vinya d'en Sina, *Suardella, *Subcanya, *Suradaneta, *Tallada, *Talls, *Tarteres, *camp Terrades, *Terrasserres, *Terrera, clot de la Tina, *feixa de la Tomasa, *Torrenteres, *clos Torró, *alzinar d'en Torroella, *coromina d'en Torroella, *horta d'en Torroella, *Tortes, *Tras el Torrent, *Trilla, *prat d'Ugo, *pla de Vall de Fontaneta, *Valls, *camp Veinac, *Verres, *Vesanies, *Vidrera, *Vila, *Vinya, *camp Vinya, *Vinyals, *Vinyassa, *Vinyavella, *Vinyes, *camp de les Vinyes.

III. LLOCS D'ANOMENADA

Abellars, carrer de l'Amor Filial, carrer Ample, carrer Antic, hostel de l'Arençada, raval de Baix de Vall-Llobrega, *portal de la Barana de la Reixa, Barbacana, *Barris, *molí de la Bassa, *castell de la Bisbal, torre Bisbal, camí de la Bisbal a Sant Pol, carrer del Bisbe, *placeta del Blat, *torrent de Bosc, *torrent de la Bua-della, *carrer del Call, *pont del Call, portal del Call, camí vell de Calonge, Camí Fondo, ponts del Camí Vell de la Ganga, mina de Can Querolà, carrer de la Canonja, *plaça de la Canonja, *carrer del Cap del Pont, carrer de la Capella, camp dels Capellans, voltes d'en Caragol, *placeta de la Carnisseria, plaça del Castell, Castell d'Empordà, carretera del Castell d'Empordà, carrer de Cavallers, camí del Cementeri, *plaça Coberta, *placeta Comes, torre i pati del Consell, camí del Convent, carrer del Convent, *carrer del Convent de Sant Francesc, convent dels franciscans, *puig de les Costes, camí de Cruïlles, *carrer de Cruïlles, *forn Distret, església dels Dolors, *molí d'en Domènec, carrer de les Donzelles, casalot de l'Estopeny, *carreró de l'Estudi, *torrent de Falgueres, Figuerar, granja Fita, carrer del Foc de la Bisbal, *carrer de la Font, Fonteta, *creu de Fonteta, *carrer del Forn, puig de les Forques, *carrer d'en Frugell, camí vell de la Ganga, carrer dels Germans Sitjar, granja Ginestar, camí de Girona, *portal de Girona, *torrent de Goda, plaça del Gra, *torrent de la Guardiola, *molí de Güell, barri de l'Hospital, carrer de l'Hospital, plaça de Jacint Verdaguer, *torre dels Jueus, plaça de la Llibertat, *casa Maçanet, rec Madral, *carrer Major, plaça Major, molí del Mal Pas, *carrer de la Mare de Déu de la Pietat, torre Maria, passeig de Marimon, camí de la Marqueta, *carrer del Mas Barrot, camí de Mas Bertran, molí del Mas Gastó,

camí del Mas Vidal, plaça de la Mel, carrer de les Mesures, *placeta de les Mesures, *forn de teules d'en Miquel Llenes, Miraviles, puig de Miraviles, *torre de Mísser Portas, *bassa del Molí, rec del Molí, resclosa del Molí de Massaller, carrer de Montserrat, bassa del Moro, **palatium Mororum*, carrer del Morró, font del Morter, *carrer de les Mosques, camí de la Muntanya, *carrer de la Muralla, Negallops, carrer Nou, plaça Nova, plaça de l'Oli, camí reial de Palamós a la Bisbal, *Palanca, puig del Palau, Pedró, *carrer del Pedró, plaça del Peix Salat, carrer de Pella i Forgas, camí de Peratallada, Perduts, carrer de les Pescateries, església de la Pietat, granja Plana, *torre d'en Planes, carrer del Pont, carrer del Pou, camí del Pou del Glaç, pont dels Quatre Ulls, *molí del Raig, torrent del Raig, puig Ràmbols, carrer del Raval, *placeta del Raval, camí de la Rectoria, capella del Remei, font del Remei, camí de Ribot, *torrent d'en Ribot, carrer de la Riera, portal de la Riera, carrer de la Riera Alta, camí del Riu, *camí de la Roca, puig de la Ronsard, torre Ronsard, font del Roure, *camí de la Roureda, torrent de la Rovira, barraca d'en Rutllant, pou de Sabonet, pontet de la Sal, font d'en Salomó, carrer de Sant Jaume, *portal de Sant Jaume, capella de Sant Josep, Sant Martí de Llaneres, *sera de Sant Nazari, *torrent de Sant Nazari, capella de Sant Nazari de la Ganga, Sant Pol, carretera de Sant Pol, casa nova de Sant Pol, *puig de Sant Pol, riera de Sant Pol, *carrer de Sant Ramon, font de Sant Ramon, puig de Sant Ramon, *carrer de Sant Sebastià, convent de Sant Sebastià, bassa de Santa Llúcia, font de Santa Llúcia, *torrent de Santa Llúcia, Santa Llúcia de la Ganga, *creu de Santa Llúcia de la Ganga, portal de Santa Maria, *castell de Santa Maria de la Bisbal, carrer de Santa Maria del Puig, *costes de Sentuari, Séquia Abandonada, carrer de na Seris, *Serrall, *barri Sobre la Vila, serra del Solell de l'Anguila, carrer dels Tarongers, Teatre Principal, barraca de les Teules, carrer dels Tints, *portal dels Tints, molí de la Torre, puig del Torrent de Cargol, *torrent de les «Tórtoles», riera dels Trèmols, pont dels Tres Ulls, puig d'en Tries, torre Valentina, carrer dels Valls, carrer dels Valls d'en Colomer, pont Vell, *molí de la Vila, Viladavall, Vilar, pont del Vilar, riera del Vilar, els Vilars, *puig de Vinyes, granges Vives, *puig d'en Vives, avinguda de les Voltes, riera de Vulpellac, pi d'en Xana.

IV. NOMS DE CASA

Abràs, *Agulla, Aixeta, *Almar, «Americanos», Ametller, Arracada, Avellí, Balaguer, Ballada, Barraquer, Barretina, Barrina, Bertran, Bleda, Boi, Borregaire, *Bosc, Boter, *Brauguet, Cabrera, Campanera, Canyar, Cap de Bomba, Capdepà, *Caramany, Carbó, Carreres, Carrony, Casanyetes, Cases, Ciseta del Fum, Clotes, Coia, Coixiner, Comelles, Comes, «Conde», Cosinet, Costa, *Damià Fonet, Dimes, *Dolça, Domingo, Doro, Duros, Eloi, Entrebanc, Esclop, *Fàbrega, Ferran, Ferreny, Ferrer, Figueres, Filòsof, Fina, Foixà, Font Botero, Francisquet, Galí, Ga-

llaret, Gambo, Genís, Geronès, Gorristes, Granota, Grassot, Grau, Guinard, Guillard, Guiteres, «Isidro» de les Tartanes, Ja, ja, *Janoer, *Jeroni Caxa, *Joan Bo, Joio, Lari, «Lecherita», *Linyol, Liret, Llac, Llebià-Torroella, Lloberes, *Llorà, *Llúcia, Lluert, *Maçanet, Maranges, Marcó, *Marià, Maruny, Marunyet, Mates, Mer, Merla, Meroles, Met, Metller, *Micó, Millàs, Miquel, *Miquel Illa, *Miquel Miró, Mir, Mirameu, Misses, Moma, Monges, Monges Franceses, Monjo, Nan, Nano Blau, Napoleó, Niubó, *Nortis, Oliva, Oliver, Pastisser, Pega, Peix, Peixater, Pelanaps, *Pena, «Pepites», *Perarnau, Perepau, Peroler, Pirrac, Pistola, «Pistolero», Plaja, *Planes, Podrit, «Poldo», Ponac, *Ponç Albert, Posso, *Prats, Puignau, Quermany, Querolà, Quinto, Quiquiu, *Rabetlla, Rafelet, Rajà, Rauric, Rebentada, *Rebost, Rei, Reixac, Renard, Ribot, Ripoll, Rita, Roca de Baix, Roca de Dalt, Ronsard, Ros, Sabenyà, Sacot, Saiets, *Sala, Salamó, Salva, Sant Pol, Sastre, Saüc, Segols, Sellers, Serra, Siniqueda, Siurana, Teixidor, Telleró, Tendrec, Tites, Torner, *Torrenta, Torró, *Torroella, Tramuntana, «Tremendo», Trop, *Valls, Veí, Vescomtessa, Vidal, Vidriare, *Vilanova, Vilar, Vilaür, Vilosa, Xacona, Xeco, Xeia, Xifró.

V. MORTIS

*Albert, *Almar, *Anglada, Bertran, *Bonet, *Brasa, Casanyetes, Ciseta del Fum, *Corredor, Esclop, *Estanyol, Eudaldetes, *Fenals, Ferran, Filòsof, Francisquet, Frare Magall, Gallaret, Gambo, Geronès, Gorristes, Granota, Guiteres, «Isidro» de les Tartanes, Ja ja, *Janoer, Joio, Lari, «Lecherita», Liret, Lluert, Marcó, Marunyet, Merla, Met, Mirameu, Misses, Moma, Monges, Monges Franceses, Monjo, Nan, Nano Blau, Napoleó, Negallops, Pastisser, *Pedró, Pega, Peix, Peixater, Pelanaps, «Pepites», Perepau, Peroler, Pirrac, Pistola, «Pistolero», Pixarabent, Podrit, «Poldo», Posso, Quiquiu, Rajà, Rei, Rita, Roca de Baix, Roca de Dalt, Ros, Sabenyà, Sacot, Saiets, Sastre Parrac, Siniqueda, Tendrenc, Terror, Tites, Torner, Tramuntana, «Tremendo», Tresterces, Trop, Valencians, Vescomtessa, Vi Blanc, Vidriare, Xacona, Xeco, Xeia, Xeringa, Xifró.

VI. COGNOMS

Abràs, Adarnius, Agell, Aguarot, Aguilar, Agustí, Aigüeta, Alaball, Alabau, Alay, Albanell, *Albereda, *Albert, Alberti, Alcobé, Alemany, Alenyà, Aleu, Aliu, Allué, Almar, Almenara, Alsina, Amargant, *Amat, Amer, Ametller, Andreu, *Anglada, Anguera, Anguila, Aracil, Aranda, Arbòs, Arderius, Arge, Argelich, Arpa, Arrabal, Arrebola, Artacho, Artigas, Asbuser, Aulada, Aulet, Aurich, Avellí, Avelló, Avilès, Bach, Badia, Badiella, Baguda, Bagué, Bahí, Bajudany, Balaguer, Ballana, Ballester, Banyeres, *Banyuls, Baquer, Barberà, Barceló, Bargalló, Barne-

da, Barnès, Barri, *Barrot, Bassa, Bassas, Bassó, Bataller, Batlle, Belsué, Bernabeu, Bernal, Bernat, *Bernils, Besalú, Blanch, Blay, Boadella, Bodró, Bofill, Boix, Bola-sell, Bona, Bonany, Bonay, *Bonet, Bonvehí, Borrell, Bosc, Boschsacoma, Bou, *Brauguet, Brengaret, Brugada, *Brugar, Brugué, *Bruguer, Bruguera, Brugués, *Brunell, Brunet, Buades, Bufill, Burch, *Burguets, Busquets, Bussalleu, *Cabre-ra, Cabrillana, Cadanet, Cadena, Calabús, Caldecarrera, Callol, Cals, Calvet, Cama, Camo, *Camos, Camps, Canadell, Canela, Capdevila, Capell, Caravalls, Carbó, *Carbonell, Carbonès, Cardona, Carles, Carol, Carola, Carrau, Carré, Carreras, Casabó, Casadella, Casademont, Casals, Casamiquela, Casanovas, Casa-nyes, *Casas, Casellas, Cases, *Cassà, Castañé, *Castell, *Castellar, Castelló, Cas-tells, Català, *Cendra, Chicot, Ciller, *Civils, Claparols, *Claramont, Clavaguera, Climent, Clotas, Coderch, *Codes, Codolà, Coll, Colleldemont, Colom, Colo-mer, Comalada, Comamala, Comas, Combis, *Comes, Comte, Conchs, Conde, Cornell, Cornellà, *Coromines, Corretger, *Corsà, Cortacans, Costa, Costabella, Cots, Creixell, Creus, Cros, Cruser, Cuenca, Cuixart, Cullubert, Culubert, Cunill, Curtó, Dachs, Dalmau, Darder, Darnacutella, Darnès, Delforn, Deulovol, Devesa, Dilme, Dilmer, Domènech, Duch, Duran, Duset, Escoda, Escofet, Escursell, Espí, Espona, *Estanyol, Esterri, Esteva, Esteve, Estrabau, Estragué, Estrany, *Fàbrega, Fabrellas, Fabreras, Fadré, *Fage, Falgàs, Farreras, Farró, Febrelles, Felip, Feliu, *Fenals, Ferran, Ferreny, Ferrer, Ferreres, Ferrerós, Ferrés, Ferriol, *Figaró, Fi-gueras, Figueres, Fina, Fiter, *Fitor, Flotats, Font, Fontanals, Fontanella, Fonta-ner, *Fontano, Fontfreda, Foradada, Foraster, *Forcada, Forès, *Forgas, Forn-a-guera, Fornòs, Foxà, Francesch, Franquesa, Freixas, Frigola, *Frugell, Funallet, Fuster, Galceran, Gallart, Ganigué, Ganiqué, Garau, Garay, *Gargallo, Garriga, Garrigué, *Gastó, Gasull, *Gatell, Genís, Genoher, Genover, Geronès, Geroni, Gibert, Gibret, *Gilabert, Giralt, Girona, Gironella, Gispert, *Gitart, Godó, Gomà, Gou, Gracia, Gras, Grasiot, Grassot, Grau, Grifell, Güell, Guillamont, Guillem, Guillén, *Guran, Homs, Hortalà, Isern, Janoher, Joanmiquel, Jofre, Jordà, Jové, Jovès, Juanola, Julià, Juliera, Juncosa, Lara, Llach, Lladó, Llagosta, Llausàs, *Lle-bià-Torroella, Lleixà, Llenas, Llensà, Lloberas, Llobet, Llonch, Llopis, Llorens, Llosera, Llovella, Lloveras, Llovet, Llu-nell, Llusà, *Lozani, Malagelada, Malet, March, Marcó, *Margarit, *Marimon, Marquès, Martell, Martí, Martinell, Ma-rull, Maruny, Mas, Mascaró, Mascort, Masgran, Masjuan, Masmartí, Masos, Massaguer, Massaller, Massaneda, Massich, Massó, *Massot, Masvidal, Matabosc, Matarrodona, Mates, Mateu, Mauri, Maymí, Maynau, Mayols, Melero, Mer, *Mercader, Messeguer, Mestres, *Metge, Millà, Miquel, Mir, Miró, Mitjà, Mitja-nas, *Mola, Moliner, *Molines, *Molins, Mollera, Moner, Monfort, Monné, Monrós, Mont Ros, Montjà, Montroig, Mora, Moradell, *Moratell, Moy, Munta-ner, *Mur, Muriscot, Nadal, Nebot, Negre, Nicolau, *Niubó, Noguer, Noguera, *Nualguer, Oliu, Oliva, Oliver, Olivera, Oller, Oriol, *Ortell, Pacreu, Pagès, Palé,

Palet, Palop, Palou, Parals, Parellada, Paretas, Parets, Parnau, Parró, Pasqual, Passarrius, Pastoret, Pau, Paulí, Payet, *Pella, Pellicer, Pena, Peracaula, Peraferrer, Peralta, Perarnau, Pere, Pericay, Perxes, Pi, Pibernat, *Pica, Piferrer, Pigem, Pijoan, Pinsach, Pla, Plaja, Plana, Planas, Planella, Planes, Po, Poch, Pons, Ponsati, Ponts, Porqueras, Porras, Post, *Pou, Pous, Presa, Presas, Prim, Prior, Privingut, Pruneda, Puig, Puigdemont, Puignau, Puigtió, Puigvert, Puixans, Pujades, Pujol, Pujolar, Pujulà, Quer, *Quermany, Quintana, Radresa, Raliu, Rama, Ramich, Rasons, Reca, Reig, Reixach, Reverter, Ribas, Ribes, Ribot, Ricart, Riera, *Rigau, Rigol, Ripoll, *Ripollès, Robert, Rocafort, Rocamora, Rocas, Roch, Roig, Roldós, Romeguera, Roqueta, Ros, Roses, Rosich, Rotllant, Roura, Roure, *Rovira, Rubau, Ruhí, Rulduà, *Rupiana, Rustullet, Saballs, Sabanyà, Sabater, Sabrià, Sacot, Sadurní, Safont, Sagrera, Saguer, Sais, Sala, Salamera, *Salamó, Sales, Salisà, Saló, *Salort, Saltor, Salvà, Salles, Sans, Sapena, Saris, Sarola, Sarrià, Sau, Saubí, Saura, Sauri, Saurina, Sayols, Sebrià, Segarra, Seguí, Sellers, Sens, Serra, Serradell, Serrat, Serrats, Serret, Servià, *Simó, Sirvent, Sitja, Sobirana, Solà, Soldevila, Solé, Soles, Solivera, *Sorrellat, Sors, Subirana, Sunyer, Sureda, Tapia, Tarrats, Tarrés, Teixidor, Ter, Terol, *Terradelles, Terrats, Toda, Tolosa, *Tomàs, Tor, Torra, *Torres, Torró, Torroella, Tortòs, Trias, Tubau, Tubella, Turet, Turró, Ullastres, Vall, Valllosera, Valls, Vancells, Varea, Ventura, *Vergès, Vicens, *Vidal, Viella, Vila, Viladomat, Vilagran, Vilagrau, Vilanó, Vilanova, Vilardell, Vilarrasó, Villamil, Villodres, Vilosa, Vinyals, Vinyas, Vinyolas, Vives, Xarau, Xibecas, Xifró.

VII. POBLACIONS VEÏNES

Corçà, Cruilles, Fonteta, Monells, Sant Sadurní de l'Heura, Ullastret, Vulpellac.

9 788499 650173